

Innehåll

1	Promemorians huvudsakliga innehåll.....	7
2	Författningsförslag.....	9
2.1	Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken	9
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m.....	10
2.3	Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387).....	11
2.4	Förslag till lag om ändring i pantbankslagen (1995:1000).....	13
2.5	Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1966:67)	14
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister	15
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (2003:367) om lastning och lossning av bulkfartyg	17
2.8	Förslag till lag om ändring i lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter	18
2.9	Förslag till lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism	19
2.10	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).....	21
2.11	Förslag till lag om ändring i barlastvattenlagen (2009:1165).....	24
2.12	Förslag till lag om ändring i polisdatalagen (2010:361).....	25

3	Bakgrund.....	37
4	Behandlingen av personuppgifter	39
4.1	Den nuvarande lagstiftningen.....	39
4.1.1	Personuppgiftslagen.....	39
4.1.2	Polisdatalagen	40
4.2	Behandlingen av personuppgifter vid Statens kriminaltekniska laboratorium	42
4.2.1	Nuvarande reglering av personuppgiftsbehandlingen	42
4.2.2	Behandling av personuppgifter i undersökningsärenden	44
4.2.3	Behandling av personuppgifter i forensiska databaser	45
4.2.4	Forensiska uppslag	46
4.2.5	Uppdrag från andra än polisen, åklagare och domstolar	47
4.3	Ändrade förutsättningar.....	47
4.3.1	Den nya polisorganisationen	47
4.3.2	Gränserna för den framtida verksamheten är inte fastlagda	49
4.4	Ny reglering av behandlingen av personuppgifter i forensisk verksamhet.....	50
4.4.1	Den forensiska processen bör vara utgångspunkten för en ny reglering.....	50
4.4.2	Är regleringen i polisdatalagen ändamålsenlig?	52
4.4.3	En samlad reglering i ett nytt kapitel i polisdatalagen	62
4.4.4	Ändamålen för behandlingen	67
4.4.5	Tillämpningen av bestämmelser i 2 kap. polisdatalagen	75
4.4.6	Behandling av känsliga personuppgifter	75
4.4.7	Bevarande av uppgifter.....	76
4.4.8	Behandling av uppgifter vid externa uppdrag	79
4.4.9	Lagen om Polismyndighetens elimineringsdatabas	80

4.5	Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling	81
4.5.1	Följdändringar med anledning av den nya polisorganisationen.....	81
4.5.2	Behandling för andra författningsreglerade uppgifter.....	82
4.6	Tillgången till uppgifter i belastningsregistret	84
5	Några frågor som rör vapenlagstiftningen	87
5.1	Tillgången till uppgifter i vapenregistren.....	87
5.1.1	Något om vapenregistren.....	87
5.1.2	Den nya polisorganisationen.....	88
5.2	Direktåtkomst till vapenregistren.....	89
5.3	Underrättelse till Försvarsmakten	93
6	Jäv för polisanställda m.fl.	97
6.1	Gällande rätt	97
6.1.1	Jävsreglernas syfte.....	97
6.1.2	Jäv vid handläggning av förvaltningsärenden	97
6.1.3	Jäv i brottsbekämpande verksamhet.....	98
6.1.4	Jäv i annan polisverksamhet	100
6.1.5	Propositionen En ny organisation för polisen	100
6.2	En mer heltäckande jävsregel för polisen	101
6.3	En ny jävsregel i polislagen.....	105
6.4	Jäv för anställda vid andra myndigheter	108
7	Vissa konsekvensändringar	111
7.1	Dispositionsförbud vid misstanke om finansiering av terrorism.....	111
7.2	Ändring i lagen om visst stöldgods m.m.	115
7.3	Ändrade myndighetsbeteckningar i vissa lagar	116
7.4	Ändring av en överklaganderegeln.....	117

8	Konsekvenser	123
9	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	125
9.1	Ikraftträdande	125
9.2	Övergångsbestämmelser	125
10	Författningskommentar	127
10.1	Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken.....	127
10.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m.	128
10.3	Förslaget till lag om ändring i polislagen (1984:387)	129
10.4	Förslaget till lag om ändring i pantbankslagen (1995:1000)	131
10.5	Förslaget till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)	132
10.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister	133
10.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:367) om lastning och lossning av bulkfartyg	134
10.8	Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter	134
10.9	Förslaget till lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ...	135
10.10	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	136
10.11	Förslaget till lag om ändring i barlastvattenlagen (2009:1165)	138
10.12	Förslaget till lag om ändring i polisdatalagen (2010:361) ...	138

1 Promemorians huvudsakliga innehåll

Promemorian innehåller vissa kompletterande förslag med anledning av att Rikspolisstyrelsen, polismyndigheterna och Statens kriminaltekniska laboratorium slås samman till en myndighet och att Säkerhetspolisen blir en fristående myndighet den 1 januari 2015.

Förslagen rör framför allt behandlingen av personuppgifter i den forensiska verksamheten, som föreslås regleras i ett nytt kapitel i polisdatalagen (2010:361). Det föreslås regler om bl.a. ändamålen för behandlingen, sökning och bevarande av uppgifter.

I promemorian föreslås också att den nuvarande jävsregeln för polisanställda, som finns i rättegångsbalken, flyttas till polislagen (1984:387) och justeras så att den omfattar all brottsbekämpande verksamhet. Vidare föreslås det att det införs en ny regel om jäv vid beslut eller åtgärder i ordningshållande verksamhet. I regeln i rättegångsbalken om jäv för anställda som utför brottsbekämpande uppgifter hos andra myndigheter än polisen föreslås dels att regeln ska omfatta all brottsbekämpande verksamhet, dels att även andra anställda vid Ekobrottsmyndigheten än åklagare ska omfattas av regleringen.

Vidare föreslås att Polismyndigheten ges möjlighet att medge Tullverket och Kustbevakningen direktåtkomst till uppgifter i vapenregister.

Slutligen föreslås några ytterligare konsekvensändringar som rör framför allt Säkerhetspolisen.

2 Författningsförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 9 § rättegångsbalken ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2013/14:110 Föreslagen lydelse

7 kap. 9 §

Det som anges i 6 § om åklagare tillämpas även på anställda vid *Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket* eller Kustbevakningen som har att vidta åtgärd eller meddela beslut enligt denna balk. En fråga om jäv prövas av respektive myndighet.

Det som anges i 6 § om åklagare tillämpas även på anställda vid Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen *och andra anställda än åklagare vid Ekobrottsmyndigheten* som *i brottsbekämpande verksamhet* har att vidta åtgärd eller meddela beslut enligt denna balk *eller enligt annan lag eller förordning*. En fråga om jäv prövas av respektive myndighet.

Bestämmelser om jäv för anställda vid Polismyndigheten och Säkerhetspolisen finns i 7 § polislagen (1984:387).

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m.

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m. ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2013/14:121 Föreslagen lydelse

1 §

Om det inte är uppenbart oskäligt, ska följande egendom tas i förvar:

1. egendom som har frånhänts någon genom brott och som anträffats hos någon annan som uppenbart saknar rätt till egendomen,

2. egendom som har anträffats utan att vara i någons besittning, om varken ägaren eller någon annan som har rätt till egendomen är känd,

3. egendom som har förvärvats eller tagits emot under förhållanden som anges i 9 kap. 6 § andra stycket eller 7 § andra stycket 1 brottsbalken, och

4. egendom som har varit föremål för brott som avses i 7 § lagen (2014:000) om straff för penningtvättsbrott.

4. egendom som har varit föremål för brott som avses i 7 § eller, när det gäller näringspenningtvätt, 8 § lagen (2014:000) om straff för penningtvättsbrott.

Första stycket tillämpas också om varken ägaren eller någon annan som har rätt till egendomen gör anspråk på den.

Bestämmelser om förfarandet med egendom som tagits i förvar enligt första eller andra stycket och om rätt för ägare som senare blir känd, eller för någon annan som har rätt till egendomen, att få egendomen utlämnad till sig eller att erhålla ersättning finns i lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegods m.m.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015.

2.3 Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)

Härigenom föreskrivs att det i polislagen (1984:387) ska införas en ny paragraf, 7 §,¹ och före 7 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Jäv

7 §

Om det för en polisman eller annan anställd vid Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen finns omständigheter som enligt 4 kap. 13 § rättegångsbalken skulle utgöra jäv mot domare, får tjänstemannen inte besluta om eller vidta en åtgärd i brottsbekämpande verksamhet. Jäv får dock inte grundas på en åtgärd som tjänstemannen har vidtagit på tjänstens vägnar eller en gärning som har förövats mot honom eller henne i eller för hans eller hennes tjänst.

En polisman eller annan anställd vid Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen får inte besluta om eller vidta en åtgärd i ordningshållande verksamhet om

1. frågan angår honom eller henne själv eller hans eller hennes make, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående eller om åtgärden kan väntas medföra synnerlig nytta eller

¹ Anmärkning: I prop. 2013/14:110 föreslås att nuvarande 7 § ska upphävas och att nuvarande 7 a § ska betecknas 5 § samt att rubriken före nuvarande 7 a § ska utgå.

skada för honom själv eller någon närstående,

2. om han eller hon eller någon närstående som anges i 1 är ställföreträdare för den åtgärden rör eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av åtgärden, eller

3. om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans eller hennes opartiskhet.

Det som har sagts i första och andra styckena gäller dock inte om åtgärden är så brådskande att den inte utan fara kan skjutas upp.

En fråga om jäv prövas av respektive myndighet.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015.

2.4 Förslag till lag om ändring i pantbankslagen (1995:1000)

Härigenom föreskrivs att 34 § pantbankslagen (1995:1000) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

34 §

Polismyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos länsstyrelsen. Polismyndighetens beslut gäller omedelbart, om inte annat bestämts.

Polismyndighetens beslut om att en pantbank ska lämna uppgifter enligt 27 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Polismyndighetens beslut gäller omedelbart, om inte annat bestämts. *Polismyndighetens övriga beslut enligt denna lag får inte överklagas.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015.
 2. Äldre föreskrifter gäller för överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

2.5 Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

Härigenom föreskrivs att 1 a kap. 14 § och 6 kap. 7 § vapenlagen (1996:67) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2013/14:110 Föreslagen lydelse

1 a kap.

14 §

Säkerhetspolisen får medges direktåtkomst till vapenregister.

Säkerhetspolisen, *Tullverket och Kustbevakningen* får medges direktåtkomst till vapenregister.

En myndighet som har beviljats direktåtkomst ansvarar för att tillgången till personuppgifter begränsas till vad varje tjänsteman behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

6 kap.

7 §

Om Polismyndigheten får kännedom om omständigheter som kan medföra att en person som tillhör hemvärnets personal är olämplig att inneha skjutvapen, ska myndigheten omedelbart underrätta Försvarmakten om dessa omständigheter.

Om Polismyndigheten får kännedom om omständigheter som kan medföra att en person som tillhör hemvärnets personal är olämplig att inneha skjutvapen, ska myndigheten omedelbart underrätta Försvarmakten om dessa omständigheter. *Om Säkerhetspolisen får kännedom om sådana omständigheter bör myndigheten underrätta Försvarmakten om dessa.*

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2013/14:110 Föreslagen lydelse

6 §

Personuppgifter ur belastningsregistret ska lämnas ut om det begärs av

1. Riksdagens ombudsmän, Justitiekanslern *eller* Datainspektionen för deras tillsynsverksamhet, 1. Riksdagens ombudsmän, Justitiekanslern, Datainspektionen *eller* Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten för deras tillsynsverksamhet,

2. Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket, Kustbevakningen, åklagarmyndighet eller allmän domstol för verksamhet som avses i 2 § första stycket 1–3,

3. förvaltningsdomstol för prövning enligt 2 § första stycket 4 eller

4. myndighet i övrigt i den utsträckning regeringen för vissa slag av ärenden föreskriver det eller för ett särskilt fall ger tillstånd till det.

Regeringen får *föreskriva* att en myndighet som avses i första stycket får ha direktåtkomst till registret.

Uppgifter som har förts in i registret med stöd av 4 a § och som avser en gärning som inte motsvarar brott enligt svensk lag eller en gärning som någon har begått innan han eller hon har fyllt 15 år, får dock endast lämnas ut till *de myndigheter* som *avses* i första stycket 1 och endast om uppgifterna behövs

Regeringen får *meddela föreskrifter om* att en myndighet som avses i första stycket får ha direktåtkomst till registret.

Uppgifter som har förts in i registret med stöd av 4 a § och som avser en gärning som inte motsvarar brott enligt svensk lag eller en gärning som någon har begått innan han eller hon har fyllt 15 år, får dock endast lämnas ut till *dem* som *anges* i första stycket 1 och endast om uppgifterna behövs för tillsynen

hos myndigheten för tillsynen över Polismyndighetens person-
över Polismyndighetens person- uppgiftsbehandling enligt denna
uppgiftsbehandling enligt denna lag.
lag.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:367) om lastning och lossning av bulkfartyg

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (2003:367) om lastning och lossning av bulkfartyg ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §

Den myndighet som med stöd av 13 § andra stycket har förbjudit ett fartyg att avgå *skall* genast anmäla beslutet till *polis-, tull- och lotsmyndigheterna*, Kustbevakningen *samt* den berörda hamnen. Polismyndigheten och Kustbevakningen *skall*, om det behövs, vidta åtgärder för att förhindra att förbudet överträds. *Tull- och lotsmyndigheterna skall*, så länge förbudet gäller, *inställa* de förrättningar för fartygets resa som ankommer på dem.

Den myndighet som med stöd av 13 § andra stycket har förbjudit ett fartyg att avgå *ska* genast anmäla beslutet till *Polismyndigheten, Tullverket, Sjöfartsverket*, Kustbevakningen *och* den berörda hamnen. Polismyndigheten och Kustbevakningen *ska*, om det behövs, vidta åtgärder för att förhindra att förbudet överträds. *Tullverket och Sjöfartsverket ska*, så länge förbudet gäller, *ställa in* de förrättningar för fartygets resa som ankommer på dem.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015.

2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 8 § lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap. 8 §²

En tillsynsmyndighet ska anmäla en överträdelse av denna lag eller en EU-förordning om handel med utsläppsrätter till polis- eller åklagarmyndighet, om det finns misstanke om brott.

En tillsynsmyndighet ska anmäla en överträdelse av denna lag eller en EU-förordning om handel med utsläppsrätter till *Polismyndigheten* eller *en* åklagarmyndighet, om det finns misstanke om brott.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015.

² Senaste lydelse 2012:344.

2.9 Förslag till lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 8 och 9 §§ lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2013/14:110 Föreslagen lydelse

3 kap.

8 §

Om det finns skäl att misstänka att egendom i form av pengar, fordran eller annan rättighet är föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism och egendomen finns hos en verksamhetsutövare, får Polismyndigheten besluta att egendomen eller ett motsvarande värde tills vidare inte får flyttas eller disponeras på annat sätt (dispositionsförbud).

Beslut om dispositionsförbud får meddelas endast om det är fara i dröjsmål och det skäligen kan befaras att egendomen annars kommer att undanskaffas och skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som den innebär.

Om förutsättningarna enligt första och andra styckena är uppfyllda, får Polismyndigheten fatta beslut om dispositionsförbud även på begäran av en utländsk finansunderrättelseenhet.

9 §

Ett beslut om dispositionsförbud ska så snart som möjligt anmälas till åklagare, som skyndsamt ska pröva om åtgärden ska bestå. Åklagarens beslut får inte överklagas.

Finns det inte längre skäl för åtgärden ska den hävas. Åtgärden ska den hävas. Åtgärden ska den hävas. Åtgärden ska den hävas.

den upphör att gälla när två arbetsdagar förflutit från Polismyndighetens beslut, om den inte hävts före det.

den upphör att gälla när två arbetsdagar förflutit från Polismyndighetens *eller Säkerhetspolisens* beslut, om den inte hävts före det.

Verksamhetsutövaren ska omedelbart underrättas om att en åtgärd har beslutats eller hävts.

Den som har drabbats av ett beslut om dispositionsförbud ska underrättas om beslutet när det kan antas att syftet med en beslutad eller förutsedd åtgärd inte motverkas och den framtida utredningen inte skadas om uppgiften röjs. Beslut om underrättelse meddelas av åklagare. En underrättelse behöver inte lämnas, om den med hänsyn till omständigheterna uppenbart är utan betydelse.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015.

2.10 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 18 kap. 2 § och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap.

2 §³

Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till sådan verksamhet som avses i 2 kap. 7 § 1 eller 5 kap. 1 § 1 polisdatalagen (2010:361), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas.

Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till sådan verksamhet som avses i 2 kap. 7 § 1 eller 6 kap. 1 § 1 polisdatalagen (2010:361), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas.

Sekretess gäller, under motsvarande förutsättningar som anges i första stycket, för uppgift som hänför sig till

1. sådan underrättelseverksamhet som avses i 2 § lagen (1999:90) om behandling av personuppgifter vid Skatteverkets medverkan i brottsutredningar,

2. sådan verksamhet som avses i 7 § 1 lagen (2005:787) om behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet, eller

3. sådan verksamhet som avses i 3 kap. 2 § 1 kustbevakningsdatalagen (2012:145).

Sekretess enligt första stycket gäller inte för uppgift som hänför sig till verksamhet hos Säkerhetspolisen och som har förts in i en allmän handling före år 1949.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sju-tio år.

³ Senaste lydelse 2012:147.

Lydelse enligt prop. 2013/14:110 Föreslagen lydelse

35 kap.

1 §

Sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider skada eller men och uppgiften förekommer i

1. utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål,

2. angelägenhet som avser användning av tvångsmedel i brottmål eller i annan verksamhet för att förebygga brott,

3. angelägenhet som avser registerkontroll och särskild personutredning enligt säkerhetsskyddslagen (1996:627),

4. annan verksamhet som syftar till att förebygga, uppdaga, utreda eller beivra brott och som bedrivs av en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen,

5. Statens medieråds verksamhet att biträda Justitiekanslern, allmän åklagare eller Polismyndigheten i brottmål,

6. register som förs av Polismyndigheten enligt 4 kap. polisdatlagen (2010:361) eller som annars behandlas med stöd av de bestämmelserna eller uppgifter som behandlas av Säkerhetspolisen med stöd av 5 kap. samma lag,

6. register som förs av Polismyndigheten enligt 4 kap. polisdatlagen (2010:361) eller som annars behandlas med stöd av de bestämmelserna eller uppgifter som behandlas av Säkerhetspolisen med stöd av 6 kap. samma lag,

7. register som förs enligt lagen (1998:621) om misstankeregister,

8. register som förs av Skatteverket enligt lagen (1999:90) om behandling av personuppgifter vid Skatteverkets medverkan i brottsutredningar eller som annars behandlas där med stöd av samma lag,

9. särskilt ärenderegister över brottmål som förs av åklagarmyndighet, om uppgiften inte hänför sig till registrering som avses i 5 kap. 1 §,

10. register som förs av Tullverket enligt lagen (2005:787) om behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet eller som annars behandlas där med stöd av samma lag, eller

11. register som förs enligt lagen (2010:362) om polisens allmänna spaningsregister.

Sekretessen enligt första stycket 2 gäller hos domstol i dess rättsskipande eller rättsvårdande verksamhet endast om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider skada eller men om uppgiften röjs. Vid förhandling om användning av tvångsmedel gäller sekretess för uppgift om vem som är misstänkt endast om det kan antas att fara uppkommer för att den misstänkte eller någon närstående till honom eller henne utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Första stycket gäller inte om annat följer av 2, 6 eller 7 §.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sju-tio år.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015.

2.11 Förslag till lag om ändring i barlastvattenlagen (2009:1165)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 13 § barlastvattenlagen (2009:1165) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

13 §

Tillsynsmyndigheten ska skyndsamt anmäla överträdelser av lagen eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen till *polis-* eller *åklagarmyndigheten*, om det finns misstanke om brott.

Tillsynsmyndigheten ska skyndsamt anmäla överträdelser av lagen eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen till *Polismyndigheten* eller *Åklagarmyndigheten*, om det finns misstanke om brott.

2.12 Förslag till lag om ändring i polisdatalagen (2010:361)

Härigenom föreskrivs i fråga om polisdatalagen (2010:361)⁴
dels att 4 kap. 8 och 9 §§ ska upphöra att gälla och att rubriken
närmast före 4 kap. 8 § ska utgå,

dels att nuvarande 4 kap. 10–12 a §§ ska betecknas 4 kap. 8–
11 §§ och att nuvarande 5 kap. ska betecknas 6 kap.

dels att rubriken före nuvarande 4 kap. 10 § ska placeras närmast
före 4 kap. 8 §, rubrikerna före nuvarande 4 kap. 11 § ska placeras
närmast före 4 kap. 9 § och att rubriken före nuvarande 4 kap. 12 §
ska placeras närmast före 4 kap. 10 §,

dels att 1 kap. 2, 6 och 7 §§, 2 kap. 3 och 12 §§, och 6 kap. 1, 2, 4
och 6 §§ samt rubriken till 2 kap. 3 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas ett nytt kapitel, 5 kap., av följande
lydelse.

Lydelse enligt prop. 2013/14:110 Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §

Denna lag gäller vid behandling av personuppgifter i

1. brottsbekämpande verk-
samhet vid Polismyndigheten, i
Nationellt forensiskt centrum
dock endast vid behandling av
personuppgifter i särskilda re-
gister enligt 4 kap.,

2. brottsbekämpande verk-
samhet vid Säkerhetspolisen i
den utsträckning som anges i
detta kapitel och i 5 kap., och

3. polisiär verksamhet vid Ekobrottsmyndigheten.

Lagen gäller för sådan behandling av personuppgifter som är
helt eller delvis automatiserad. Lagen gäller även för annan behand-
ling av personuppgifter, om uppgifterna ingår i eller är avsedda att

1. brottsbekämpande verk-
samhet vid Polismyndigheten, i
forensisk verksamhet dock endast
vid behandling av personupp-
gifter i särskilda register enligt
4 kap. *och i den utsträckning som
anges i 5 kap.,*

2. brottsbekämpande verk-
samhet vid Säkerhetspolisen i
den utsträckning som anges i
detta kapitel och i 6 kap., och

⁴ Senaste lydelse av 4 kap. 12 a § 2012:763.

ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §⁵

Bestämmelserna om personuppgifter i följande paragrafer gäller också vid behandling av uppgifter om juridiska personer:

1. 2 kap. 7–9 §§ om ändamålen för behandlingen, 2. 2 kap. 11 § om tillgången till personuppgifter, 3. 2 kap. 12 och 13 §§ om bevarande och gallring, 4. 3 kap. 1–3, 9–12, 14 och 15 §§ om gemensamt tillgängliga uppgifter, 5. 4 kap. 18–20 §§ om behandling av personuppgifter i penningtvätsregister, 6. 4 kap. 21 och 22 §§ om behandling av personuppgifter i det internationella registret, 7. 5 kap. 1–3 §§ om ändamålen för behandlingen hos Säkerhetspolisen, 8. 5 kap. 4 § 5 om tillgången till personuppgifter hos Säkerhetspolisen, 9. 5 kap. 6 och 7 §§ om bevarande och gallring hos Säkerhetspolisen, och 10. 5 kap. 8, 9 och 12–14 §§ om gemensamt tillgängliga uppgifter hos Säkerhetspolisen.	7. 6 kap. 1–3 §§ om ändamålen för behandlingen hos Säkerhetspolisen, 8. 6 kap. 4 § 5 om tillgången till personuppgifter hos Säkerhetspolisen, 9. 6 kap. 6 och 7 §§ om bevarande och gallring hos Säkerhetspolisen, och 10. 6 kap. 8, 9 och 12–14 §§ om gemensamt tillgängliga uppgifter hos Säkerhetspolisen.

⁵ **Anmärkning:** I prop. 2013/14:110 föreslås att paragrafen omnumreras från 1 kap. 3 § till 6 §.

Lydelse enligt prop. 2013/14:110 Föreslagen lydelse

7 §

I 2 kap. finns allmänna bestämmelser om behandling av personuppgifter.

För personuppgifter som görs eller har gjorts gemensamt tillgängliga gäller även 3 kap.

För personuppgifter som behandlas i register över DNA-profiler, fingeravtrycks- och signalementsregister, penningtvätsregister eller i det internationella registret, gäller 4 kap. i stället för 3 kap.

I 5 kap. finns bestämmelser om behandling av personuppgifter i den forensiska verksamheten vid Polismyndigheten.

I 5 kap. finns bestämmelser om behandlingen av personuppgifter i Säkerhetspolisens verksamhet.

I 6 kap. finns bestämmelser om behandlingen av personuppgifter i Säkerhetspolisens verksamhet.

Nuvarande lydelse

2 kap.

*Definition av DNA-analys,
DNA-profil och fingeravtryck*

3 §

I denna lag avses med

<u>DNA-analys:</u>	varje förfarande som kan användas för analys av deoxyribonukleinsyra i humant material,
<u>DNA-profil:</u>	resultatet av en DNA-analys som presenteras i form av siffror eller bokstäver, och
<u>fingeravtryck:</u>	fingeravtryck eller handavtryck.

*Föreslagen lydelse***2 kap.***Definitioner*

3 §

I denna lag avses med

<u>DNA-analys</u> :	varje förfarande som kan användas för analys av deoxyribonukleinsyra i humant material,
<u>DNA-profil</u> :	resultatet av en DNA-analys som presenteras i form av siffror eller bokstäver,
<u>fingeravtryck</u> :	fingeravtryck eller handavtryck, och
<u>forensisk verksamhet</u> :	verksamhet som innebär insamling och undersökning av fysiska spår och prover från en brottsplats, analys av prover och annan forensisk undersökning av fysiska eller digitala spår från ett brott samt verksamhet som innebär användning av resultaten från sådana undersökningar för att ta fram uppslag.

Lydelse enligt prop. 2013/14:110 Föreslagen lydelse

12 §

Personuppgifter får inte bevaras under längre tid än vad som behövs för något eller några av de i lagen angivna ändamålen. I följande bestämmelser anges hur länge uppgifter som behandlas automatiskt får bevaras:

1. 13 § om uppgifter som inte har gjorts gemensamt tillgängliga,
2. 3 kap. 9–13 §§ om uppgifter i ärenden om utredning eller beivrande av brott som har gjorts gemensamt tillgängliga,
3. 3 kap. 14 och 15 §§ om andra uppgifter som har gjorts gemensamt tillgängliga än som anges i 2,
4. 4 kap. 7 § om uppgifter i register över DNA-profiler,
5. 4 kap. 14–16 §§ om uppgifter i fingeravtrycks- och signalementsregister,
6. 4 kap. 20 § om uppgifter i penningtvättsregister, och

7. 4 kap. 22 § om uppgifter i det internationella registret.

Regeringen meddelar föreskrifter om digital arkivering.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om digital arkivering.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap. Behandling av personuppgifter i forensisk verksamhet

Ändamål

1 §

Personuppgifter får behandlas i forensisk verksamhet vid Polismyndigheten om det behövs för

1. att samla in spår och utföra undersökningar och jämförelser som föranleds av misstanke om brott eller brottslig verksamhet åt myndigheten eller åt Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket eller allmän domstol,

2. att ta fram uppslag i syfte att underlätta arbetet med att upptäcka brottslig verksamhet eller utreda och beivra brott, genom att använda resultat från sådana undersökningar som anges i 1,

3. forskning och tillhörande statistik i Nationellt forensiskt centrum,

4. att stärka kvaliteten i den forensiska verksamheten, eller

5. att utföra undersökningar och jämförelser som föranleds av

misstanke om brott åt ett utländskt forensiskt laboratorium, en utländsk brottsbekämpande myndighet eller annat sådant organ.

2 §

Personuppgifter som behandlas enligt 1 § 1, 2 eller 4 får även behandlas när det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i annan brottsbekämpande verksamhet hos Polismyndigheten, eller i brottsbekämpande verksamhet hos Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket.

I ett enskilt fall får personuppgifter som behandlas enligt 1 § även behandlas för att tillhandahålla information för något annat ändamål än det som anges i första stycket, under förutsättning att ändamålet inte är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in.

Behandling enligt särskilda bestämmelser

3 §

I 4 kap. finns bestämmelser om behandling av personuppgifter i DNA-register och fingeravtrycks- och signalementsregister.

I lagen (2014:000) om Polismyndighetens elimineringsdata-

bas finns bestämmelser om behandling av personuppgifter i elimineringsdatabasen.

Tillämpliga bestämmelser i 2 kap.

4 §

Följande bestämmelser i 2 kap. ska tillämpas vid behandling i forensisk verksamhet:

- 1. 1 och 2 §§ om förhållandet till personuppgiftslagen,*
- 2. 3 § om definitioner,*
- 3. 4 och 5 §§ om personuppgiftsansvar,*
- 4. 6 § om tillsyn,*
- 5. 10 § om behandling av känsliga personuppgifter,*
- 6. 11 § om tillgången till personuppgifter, och*
- 7. 20 och 21 §§ om elektroniskt utlämnande av personuppgifter.*

Sökning

5 §

Vid sökning i personuppgifter får uppgifter som avslöjar ras, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening eller som rör hälsa eller sexualliv inte användas som sökbegrepp.

Bevarande

6 §

Personuppgifter får inte bevaras i forensisk verksamhet under

längre tid än vad som behövs för något eller några av ändamålen i 1 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om digital arkivering.

7 §

Personuppgifter som behandlas i forensisk verksamhet får inte behandlas för det ändamål som anges i 1 § första stycket 2 när det har förflutit fem år efter utgången av det kalenderår då ärendet där uppgifterna förekommer registrerades.

Prover för DNA-analys

8 §

Om det i samband med utredning av ett brott har tagits ett prov för DNA-analys, får provet inte användas för något annat ändamål än det som provet togs för.

9 §

Ett prov för DNA-analys som har tagits med stöd av 28 kap. rättegångsbalken, eller på begäran av en annan stat, ska förstöras senast sex månader efter det att provet togs.

Lydelse enligt prop. 2013/14:110 Föreslagen lydelse

6 kap.

1 §

Personuppgifter får behandlas i Säkerhetspolisens brottsbekämpande verksamhet om det behövs för att

1. förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar

a) brott mot rikets säkerhet,
b) *terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott,*

c) *brott enligt 3 § lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, eller*

d) tryckfrihetsbrott och yttrandefrihetsbrott med rasistiska eller främlingsfientliga motiv,

2. utreda eller beivra sådana brott som avses i 1, eller, efter särskilt beslut, annat brott,

3. fullgöra uppgifter i samband med personskydd,

4. fullgöra uppgifter enligt säkerhetsskyddslagen (1996:627),

5. fullgöra förpliktelser som följer av internationella åtaganden, *eller*

6. lämna tekniskt biträde till Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten eller Tullverket.

b) *terrorbrott, eller*

c) tryckfrihetsbrott och yttrandefrihetsbrott med rasistiska eller främlingsfientliga motiv,

3. fullgöra uppgifter i samband med personskydd *av den centrala statsledningen och andra som regeringen eller Säkerhetspolisen bestämmer,*

5. fullgöra förpliktelser som följer av internationella åtaganden,

6. lämna tekniskt biträde till Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten eller Tullverket, *eller*

7. *fullgöra annan verksamhet som anges i lag eller förordning eller särskilt beslut av regeringen.*

2 §

Personuppgifter som behandlas enligt 1 § får även behandlas när det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i

1. brottsbekämpande verksamhet hos Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket,

2. en myndighets verksamhet, om informationen tillhandahålls inom ramen för myndighetsöverskridande samverkan mot brott,

3. Försvarsmaktens försvars-
underrättelseverksamhet och
militära säkerhetstjänst, om det
finns särskilda skäl att tillhandahålla informationen, *eller*

3. Försvarsmaktens försvars-
underrättelseverksamhet och
militära säkerhetstjänst, om det
finns särskilda skäl att tillhandahålla informationen,

4. brottsbekämpande verksamhet hos utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation.

4. brottsbekämpande verksamhet hos utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation, *eller*

5. om det enligt lag eller förordning åligger Säkerhetspolisen att bistå en myndighet med viss uppgift.

Personuppgifter som behandlas enligt 1 § får även behandlas, om det är nödvändigt för att tillhandahålla information till riksdagen och regeringen samt, i den utsträckning skyldighet att lämna uppgifter följer av lag eller förordning, till andra.

Regeringen meddelar föreskrifter om att personuppgifter som behandlas enligt 1 § och som avser efterlysta personer och avlägsnanden ur landet får behandlas för att tillhandahålla information till vissa särskilt angivna myndigheter.

I ett enskilt fall får personuppgifter som behandlas enligt 1 § även behandlas för att tillhandahålla information för något annat ändamål än de som anges i första–tredje styckena, under förutsättning att ändamålet inte är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

4 §

Följande bestämmelser i 2 kap. ska tillämpas vid behandling av personuppgifter hos Säkerhetspolisen:

1. 1 och 2 §§ om förhållandet till personuppgiftslagen (1998:204),

2. 3 § om *definition av DNA-analys, DNA-profil och fingeravtryck*,

3. 6 § om tillsyn,

4. 10 § om behandling av känsliga personuppgifter,

5. 11 § om tillgången till personuppgifter,

6. 14, 15 och 19 §§ om utlämnande av personuppgifter och uppgiftsskyldighet, och

7. 20 och 21 §§ om elektroniskt utlämnande av personuppgifter.

6 §

Personuppgifter får inte bevaras under längre tid än vad som behövs för något eller några av ändamålen i 1–3 §§.

I 7 och 12–14 §§ anges hur länge uppgifter som behandlas automatiserat längst får bevaras.

Regeringen meddelar föreskrifter om digital arkivering.

Regeringen *eller den myndighet som regeringen bestämmer* meddelar föreskrifter om digital arkivering.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2015.

3 Bakgrund

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2013 att Rikspolisstyrelsen och de 21 polismyndigheterna ska ombildas till en myndighet den 1 januari 2015 (prop. 2012/13:1, utg. omr. 4, s. 7 och 47 f.). Riksdagen antog förslaget (bet. 2012/13:JuU1, rskr. 2012/13:124). I budgetpropositionen för 2014 föreslog regeringen att Säkerhetspolisen ska ombildas till en fristående myndighet den 1 januari 2015 och att Statens kriminaltekniska laboratorium ska utgöra en särskild avdelning inom den nya Polismyndigheten (prop. 2013/14:1, utgiftsområde 4, s. 52 f.). Den 10 december 2013 antog riksdagen regeringens förslag (bet. 2013/14:JuU1, rskr. 2013/14:97).

Regeringen beslutade den 13 mars 2014 propositionen En ny organisation för polisen (prop. 2013/14:110). I propositionen föreslås de lagändringar som är nödvändiga för att enligt riksdagens beslut ombilda den lokala och centrala polisorganisationen till en ny myndighet, Polismyndigheten, där även Statens kriminaltekniska laboratorium ska ingå och att inrätta Säkerhetspolisen som en fristående myndighet.

Under remissbehandlingen av Polisorganisationskommitténs betänkanden kom det fram vissa synpunkter som det inte fanns beredningsunderlag för att behandla i propositionen och som därför behandlas här.

Det har också under det fortsatta lagstiftningsarbetet visat sig att fler frågor behöver lösas inför ombildningen.

4 Behandlingen av personuppgifter

4.1 Den nuvarande lagstiftningen

4.1.1 Personuppgiftslagen

Syftet med personuppgiftslagen (1998:204) är att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter (1 §). Personuppgiftslagen är generell tillämplig, men om det i en annan lag eller förordning finns avvikande bestämmelser ska dessa tillämpas i stället (2 §). Undantag gäller också för privat behandling av uppgifter (6 §). Vidare behöver flertalet av lagens regler inte tillämpas på behandling av personuppgifter i ostrukturerat material (5 a §).

I 3 § lagen definieras vissa grundläggande begrepp, bl.a. vad personuppgifter är och vad som avses med personuppgiftsbehandling och personuppgiftsansvarig. Personuppgiftslagen gäller bara för sådan behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad, men även för andra uppgifter om de ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgänglig för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

Lagen ställer vissa grundläggande krav för behandlingen. Den personuppgiftsansvarige ska bl.a. se till att personuppgifter bara behandlas om det är lagligt, att uppgifterna behandlas på ett korrekt sätt och i enlighet med god sed, att uppgifter samlas in bara för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål, att uppgifterna inte behandlas för något ändamål som är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in, att inte fler uppgifter än nödvändigt behandlas och att uppgifterna är adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen med behandlingen (9 §).

Lagen reglerar också när behandling är tillåten (10–12 §§) och behandling av känsliga personuppgifter (14–20 §§) och uppgifter om lagöverträdelser (21 §). Vidare finns det särskilda bestämmelser om information till den registrerade (23–27 §§), om rättelse av uppgifter som har behandlats i strid med lagen eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen (28 §) och om skadestånd för felaktig behandling (48 §).

Dessutom finns bl.a. bestämmelser om överföring av uppgifter till tredje land (33–35 §§), säkerheten vid behandlingen (30–32 §§) och tillsynen över att regleringen efterlevs (43–47 §§).

Lagen innehåller också en regel om straffansvar (49 §) och regler om överklagande av vissa beslut (51–53 §§).

4.1.2 Polisdatalagen

Polisdatalagen (2010:361) gäller vid behandling av personuppgifter i polisens brottsbekämpande verksamhet vid Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna samt i Ekobrottsmyndighetens polisiära verksamhet. Lagen gäller i stället för personuppgiftslagen, men hänvisar till ett stort antal bestämmelser i personuppgiftslagen som alltså gäller vid behandling av personuppgifter i polisens brottsbekämpande verksamhet.

För den personuppgiftsbehandling som inte avser brottsbekämpande verksamhet, exempelvis tillståndsgivning eller mer renodlad övervakning och ordningshållande verksamhet, gäller personuppgiftslagen.

Rikspolisstyrelsen är enligt 2 kap. 4 § polisdatalagen personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som myndigheten utför och den behandling som utförs i polisiär verksamhet vid Ekobrottsmyndigheten. Varje polismyndighet är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som myndigheten utför.

I polisdatalagen anges för vilka ändamål personuppgifter får behandlas i polisens brottsbekämpande verksamhet. Ändamålen delas in i primära och sekundära, där de primära avser behandling av personuppgifter för att tillgodose behov i polisens brottsbekämpande verksamhet och de sekundära anger när personuppgifter, som ändå

behandlas i polisens brottsbekämpande verksamhet, får lämnas ut till andra myndigheter eller organisationer för dessas behov.

De primära ändamålen är uttömmande angivna i 2 kap. 7 § polisdatalagen. Personuppgifter får enligt den bestämmelsen behandlas om de behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller beivra brott eller fullgöra förpliktelser som följer av internationella åtaganden.

De sekundära ändamålen regleras i 2 kap. 8 § polisdatalagen. Personuppgifter får behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i brottsbekämpande verksamhet hos Rikspolisstyrelsen, polismyndigheter, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket eller hos utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation. Personuppgifter får vidare behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i polisens handräckningsverksamhet eller, om det finns särskilda skäl, att tillhandahålla information i annan verksamhet som polisen ansvarar för. Personuppgifter får även behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i verksamhet hos Kriminalvården för att förebygga brott och upprätthålla säkerheten, eller i en myndighets verksamhet i övrigt, om polisen är skyldig att bistå myndigheten med viss uppgift, eller informationen tillhandahålls inom ramen för myndighetsöverskridande samverkan mot brott.

Uppgifter som behandlas för ett primärt ändamål får även behandlas om det är nödvändigt för att lämna information till riksdagen och regeringen samt, i den utsträckning det finns en uppgiftsskyldighet i lag eller förordning, till andra. I ett enskilt fall får personuppgifter behandlas genom att lämnas ut även för något annat ändamål, under förutsättning att ändamålet inte är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in (finalitetsprincipen).

För uppgifter som görs eller har gjorts gemensamt tillgängliga i polisens brottsbekämpande verksamhet finns särskilda och mer begränsande regler i 3 kap. polisdatalagen. Avgörande för om uppgifter ska anses vara gemensamt tillgängliga är hur många personer som har rätt att ta del av dem. Uppgifter som endast ett fåtal personer har rätt att ta del av anses inte som gemensamt tillgängliga. Vid bedömning av om en uppgift har gjorts gemensamt tillgänglig saknar det betydelse hur många personer som rent faktiskt tar del av de aktuella uppgifterna.

Några register regleras särskilt i 4 kap. polisdatalagen. Det är register över DNA-profiler, dvs. DNA-registret, utredningsregistret och spårregistret, fingeravtrycks- och signalementsregister, penningtvåtsregister samt det internationella registret. Rikspolisstyrelsen för dessa register och för dem gäller särskilda bestämmelser om ändamål, gallring och direktåtkomst.

Från polisdatalagens tillämpningsområde har undantagits behandling i vissa register som förs av Rikspolisstyrelsen men som regleras i andra författningar, nämligen lagen (1998:620) om belastningsregister, lagen (1998:621) om misstankeregister, lagen (2000:344) om Schengens informationssystem, lagen (2006:444) om passagerarregister och lagen (2010:362) om polisens allmänna spaningsregister. Polisdatalagen gäller inte heller när personuppgifter behandlas i polisens vapenregister enligt vapenlagen (1996:67), utom i de avseenden som anges i den lagen.

I 5 kap. polisdatalagen finns bestämmelser om behandling av personuppgifter i Säkerhetspolisens brottsbekämpande verksamhet. Dessa bestämmelser reglerar bl.a. ändamålen för Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling, som delvis avviker från regleringen för den övriga polisen. Det finns även särskilda bestämmelser om bevarande och gallring. När det gäller behandlingen av känsliga uppgifter, utlämnande av personuppgifter och uppgiftsskyldighet gäller samma bestämmelser för Säkerhetspolisen som för polisen i övrigt. Säkerhetspolisen är personuppgiftsansvarig för den behandling som den utför.

4.2 Behandlingen av personuppgifter vid Statens kriminaltekniska laboratorium

4.2.1 Nuvarande reglering av personuppgiftsbehandlingen

Huvuduppgiften för Statens kriminaltekniska laboratorium är enligt förordningen (1978:677) med instruktion för Statens kriminaltekniska laboratorium att utföra laboratorieundersökningar som föranleds av misstanke om brott och att bedriva annan verksamhet som står i samband därmed (2 § instruktionen). Laboratoriet ska också inom sitt verksamhetsområde bedriva kriminalteknisk forskning och samla, bearbeta och offentliggöra resultat inom verksamhetsområdet. Laboratoriets uppdragsgivare är framför allt polis-

myndigheterna, åklagare och allmänna domstolar. Även andra myndigheter med brottsbekämpande uppgifter, främst Tullverket och Kustbevakningen, använder sig av laboratoriet för undersökningar som föräns av misstanke om brott. Undersökningar åt dessa myndigheter är dock inte anslagsfinansierade utan ingår i laboratoriets uppdragsverksamhet (se avsnitt 4.2.5).

Statens kriminaltekniska laboratorium behandlar i dag personuppgifter huvudsakligen med stöd av personuppgiftslagen. En stor del av myndighetens personuppgiftsbehandling sker dock i DNA-registren. DNA-registren förs av Rikspolisstyrelsen, men det är laboratoriet som i egenskap av personuppgiftsbiträde åt Rikspolisstyrelsen administrerar och hanterar registren (jfr 4 kap. 10 § polisdatalagen). Laboratoriet tar fram DNA-profiler ur insänt material eller DNA-prover och registrerar profilerna i spårregistret, utredningsregistret eller DNA-registret. Registren har olika funktion. Spårregistret innehåller DNA-profiler som har tagits fram under utredning av brott och som inte har kunnat hänföras till en identifierbar person. Utredningsregistret innehåller DNA-profiler från prov som har tagits med stöd av 28 kap. rättegångsbalken på personer som är skäligen misstänkta för brott på vilket fängelse kan följa. DNA-registret innehåller DNA-profiler från personer som har dömts till annan påföljd än böter eller som godkänt ett strafföreläggande som avser villkorlig dom. Statens kriminaltekniska laboratorium har också tillgång till de fingeravtrycks- och signalementsregister som förs med stöd av 4 kap. polisdatalagen (4 kap. 17 § polisdatalagen). Eftersom behandlingen av personuppgifter i DNA-register och fingeravtrycks- och signalementsregister regleras i polisdatalagen tillämpas den lagen när laboratoriet i egenskap av personuppgiftsbiträde till Rikspolisstyrelsen behandlar uppgifter i registren.

I förarbetena till den nu gällande polisdatalagen uttalade regeringen att det vid bedömningen av om laboratoriet skulle omfattas av den lagen borde beaktas dels att myndighetens verksamhet inte är brottsbekämpande i vedertagen mening, dels att myndighetens personal inte är polismän utan specialister inom sina respektive verksamhetsområden och att de inte har traditionella polisiära uppgifter eller befogenheter utan arbetar som ett sorts sakkunnigt biträde och expertorgan åt polismyndigheterna. Med hänsyn till detta och till att personuppgiftsbehandlingen vid laboratoriet var relativt

begränsad och åtkomsten till behandlade uppgifter i huvudsak förbehållen dess egen personal ansåg regeringen att polisdatalagen inte skulle omfatta laboratoriet (prop. 2009/10:85 s. 71 f.). Däremot nämns alltså laboratoriet i vissa bestämmelser i polisdatalagen. Skälet till det är, som nyss nämnts, att laboratoriet ska kunna få tillgång till uppgifter i DNA-register och fingeravtrycks- och signalementsregister.

Beskrivningen i det följande av den personuppgiftsbehandling som förekommer vid laboratoriet är i huvudsak hämtad från propositionen En ny organisation för polisen (prop. 2013/14:110).

4.2.2 Behandling av personuppgifter i undersökningsärenden

Tyngdpunkten i Statens kriminaltekniska laboratoriums verksamhet är de forensiska undersökningar som utförs åt rättsväsendet, i första hand polismyndigheterna. Laborativverksamheten är i dag indelad i fyra enheter. Biologienheten ansvarar bl.a. för DNA-analyser i brottmål och hanterar DNA-registren. Drokanalysenheten analyserar bl.a. beslag av narkotika och dopningsmedel samt gifter. Enheten för dokument och informationsteknik analyserar olika typer av informationsbärare, från handstil och dokumentets äkthet till datorer. Kemi- och teknikenheten ansvarar för det som kan sägas vara traditionella kriminaltekniska undersökningar som undersökning av bl.a. fingeravtryck, skospår, vapen, inbrottsverktyg och brandrester.

Material och spår som har säkrats på en brottsplats skickas till laboratoriet samtidigt som en digital begäran om undersökning görs. Begäran registreras i laboratoriets ärendehanteringssystem Forum. När materialet har dokumenterats utförs de undersökningar som har bestämts med de metoder som har valts ut med hänsyn till frågeställningarna i ärendet. En slutlig värdering av undersökningarna görs och resultatet redovisas digitalt till den som begärt undersökningen, ibland kompletterat med en redovisning i pappersform.

I de digitala uppdragen från polismyndigheterna kan olika personuppgifter förekomma, exempelvis namn på misstänkta, målsägande och vittnen. I ett ärende där salivprov tagits från en person i syfte att få fram en DNA-profil, s.k. topsning, lagras fullständigt

namn och personnummer på den som lämnat provet. Om man söker på en persons namn eller personnummer får man fram de undersökningsärenden eller andra ärenden som personen förekommer i. Man kan också använda andra sökbegrepp i Forum, bl.a. sådana som är hänförliga till laboratoriets handläggning, som namn på ärendeansvarig eller handläggare.

För närvarande görs ingen gallring i Forum. Man avvaktar en arkivlösning som kommer att innebära att en stor del av ärendena i systemet kan skiljas av. När arkivlösningen är på plats är det meningen att undersökningsärendena som huvudregel ska skiljas av från systemet fem år efter det att de avslutats. Forum innehåller dock kopplingen mellan en DNA-profil och identiteten på den person som DNA-profilen tillhör. Det innebär att ärenden som är hänförliga till DNA-profilen måste vara aktiva i Forum så länge en DNA-profil finns kvar i DNA-registret eller utredningsregistret.

4.2.3 Behandling av personuppgifter i forensiska databaser

Vid Statens kriminaltekniska laboratorium förs omkring 40 s.k. forensiska databaser. Dessa innehåller information om antingen föremål, material eller andra spår. Föremål kan vara vapen och olika slag av förfalskade handlingar eller sedlar. Material kan vara t.ex. narkotika, explosivämnen, fibrer och glas. Registren över spår innehåller bl.a. skospår, spår efter inbrottsverktyg och spår på avskjutna kulor.

Ett syfte med de forensiska databaserna är att öka personalens kompetens, både i upplärningssituationer och i det dagliga arbetet. Ett annat syfte är att ge statistisk information som gör att resultatvärdet av informationen i ett enskilt spår kan fastställas. Jämförelser mellan undersökta material, föremål eller spår kan också visa på likheter som kan ge s.k. forensiska uppslag i den brottsutredande verksamheten.

I princip registreras inte direkta personuppgifter i de forensiska databaserna, eftersom det huvudsakliga ändamålet med dem är att bevara information om det undersökta materialet, föremålet eller spåret och hur undersökningen utfördes. Hälften av registren innehåller dock direkta personuppgifter som avser laboratoriets handläggare eller andra personalnoteringar, dvs. uppgifter som i

sammanhanget är harmlösa. För att kunna få mer utförlig information om undersökningen i ett visst ärende behöver informationen i databaserna kopplas ihop med laboratoriets ärendenummer i Forum. I ärendet i Forum kan det som nämnts finnas direkta personuppgifter i form av namn och personnummer på inblandade personer.

4.2.4 Forensiska uppslag

Rikspolisstyrelsen har antagit en kriminalteknisk strategi, där det bl.a. framgår att samverkan mellan kriminalteknisk kompetens och underrättelseledd verksamhet ska utvecklas. Vid Statens kriminaltekniska laboratorium pågår arbete med frågan om hur laboratoriet kan bredda sin verksamhet så att man ur information i de befintliga registren kan ge polisen underrättelse- och spaningsuppslag, vilket man kallar för forensiska uppslag. Exempel på sådana uppslag är jämförelser av olika narkotikapartiernas kemiska sammansättning, vilket kan indikera att partierna härrör från samma tillverknings-tillfälle eller samma tillverkare. Ett annat exempel är jämförelser av spår på avskjutna kulor eller hylsor, som kan visa på att samma vapen använts vid olika brott. Sättet att anlägga brand eller att använda ett visst verktyg kan göra att frågan om samband med olika brott kan aktualiseras. En tanke är att skapa en ämnesöverskridande databas, där ärenden kan kopplas samman med hjälp av information från olika typer av undersökningar.

En annan del av arbetet med de forensiska uppslagen avser de uppslag som spåren i ett enskilt ärende kan ge upphov till, exempelvis ytterligare analysmöjligheter när det gäller DNA. Om det t.ex. vid en jämförelse med en DNA-profil i spårregistret inte finns en tillräcklig överensstämmelse, men jämförelsen indikerar att det kan finnas nära släktskap mellan den som DNA-profilen härrör från och den faktiske gärningsmannen, kan det vara en viktig upplösning för det fortsatta utredningsarbetet.

Det förekommer också att det underlag som finns i ett enskilt ärende inte är tillräckligt för att laboratoriet ska kunna avge ett utlåtande, men att det ändå går att dra vissa slutsatser som kan få betydelse för hur spaningarna efter gärningsmannen bör inriktas. Det kan t.ex. vara fråga om att DNA-spåret inte ger tillräcklig in-

formation för att det ska kunna knytas till en viss utpekad person, men att det ändå finns en viss sannolikhet för att den misstänkte kan vara gärningsman. Det kan också vara fråga om att upplysa om att den som har avsatt ett visst spår är av ett annat kön än vad brottsutredarna utgår från.

4.2.5 Uppdrag från andra än polisen, åklagare och domstolar

Enligt 2 § instruktionen för Statens kriminaltekniska laboratorium får laboratoriet – om dess utrustning och förhållandena i övrigt medger det – utföra andra undersökningar än sådana som föranleds av misstanke om brott. Verksamheten, som är avgiftsfinansierad, utgör en mycket liten del av laboratoriets verksamhet. Uppdragsgivare är bl.a. försäkringsbolag och privatpersoner. Även undersökningar som utförs åt Tullverket, Kustbevakningen eller Skatteverket räknas till uppdragsverksamheten, trots att det är undersökningar som utförs med anledning av misstanke om brott. Laboratoriet utför också regelbundet handstilsundersökningar åt det isländska rättsväsendet. Även uppdrag från dessa aktörer och handlingar som kommer in till myndigheten i nu nämnda ärenden registreras i ärendehanteringssystemet Forum.

4.3 Ändrade förutsättningar

4.3.1 Den nya polisorganisationen

Riksdagen har på regeringens förslag beslutat om den nya polisorganisation som ska påbörja sin verksamhet den 1 januari 2015. Av intresse här är framför allt sammanslagningen av Rikspolisstyrelsen, polismyndigheterna och Statens kriminaltekniska laboratorium till en myndighet, Polismyndigheten, och ombildandet av Säkerhetspolisen till en fristående myndighet.

Regeringen gav den 19 december 2013 den särskilde utredare som har till uppgift att genomföra ombildningen av Rikspolisstyrelsen och de 21 polismyndigheterna till en sammanhållen myndighet i uppdrag att även vidta de organisatoriska och andra åtgärder som krävs för att Statens kriminaltekniska laboratorium ska kunna ingå i Polismyndigheten och där bilda en egen avdelning på natio-

nell nivå från den 1 januari 2015. Enligt direktiven ska utredaren bl.a. säkerställa att avdelningen får huvudansvaret för den forensiska processen i Polismyndigheten (dir. 2013:121). Avdelningen ska benämnas Nationellt forensiskt centrum.

Som redovisas närmare i propositionen En ny organisation för polisen (prop. 2013/14:110) behöver reglerna om polisens behandling av personuppgifter ändras med anledning av att polisen omorganiseras. Det förhållandet att Statens kriminaltekniska laboratorium ska utgöra en del av Polismyndigheten innebär att man måste lösa frågan om vilka regler som ska gälla för behandlingen av personuppgifter vid centrumet. I propositionen framhålls också att laboratoriet, efter polisdatalagens tillkomst, har börjat utveckla en verksamhet med forensiska uppslag. Att Statens kriminaltekniska laboratorium bistår polisen med underrättelse- och spaningsinformation får, enligt vad som sägs där, anses vara ett led i brottsbekämpande verksamhet (prop. 2013/14:110 s. 478 f.).

I den lagrådsremiss som beslutades den 19 december 2013 bedömde regeringen att en särskild reglering var nödvändig, eftersom verksamheten vid Nationellt forensiskt centrum skiljer sig kraftigt från Polismyndighetens övriga verksamhet. Regeringen föreslog att vissa bestämmelser i polisdatalagen skulle göras tillämpliga vid Nationellt forensiskt centrum, medan man i övrigt skulle tillämpa personuppgiftslagen.

Vid sin granskning av den i lagrådsremissen föreslagna regleringen framhöll Lagrådet att regleringen var synnerligen komplicerad och ifrågasatte om inte fler bestämmelser i polisdatalagen än regeringen hade föreslagit borde tillämpas. Lagrådet underströk att regleringen måste förtydligas och förordade att personuppgiftsbehandlingen vid centrumet regleras i en särskild lag. Regeringen konstaterar i propositionen att det inte finns tillräckligt beredningsunderlag för att välja den lösning som Lagrådet förordat och att regeringen därför inom kort ska återkomma i frågan (prop. 2013/14:110 s. 479). I avvaktan på detta föreslår regeringen att Nationellt forensiskt centrum ska tillämpa polisdatalagen endast då man behandlar personuppgifter i de register som regleras i 4 kap. polisdatalagen, dvs. DNA-registren och fingeravtrycks- och signalementsregister. I övrigt ska personuppgiftslagen tillämpas.

4.3.2 Gränserna för den framtida verksamheten är inte fastlagda

Nationellt forensiskt centrum kommer, som framgått, att bilda en avdelning inom den nya Polismyndigheten den 1 januari 2015. Arbetsuppgifterna kommer i huvudsak att vara desamma som de Statens kriminaltekniska laboratorium har haft. Laboratoriet ansvarar i dag bl.a. för kvalitetssäkring av material som ska användas i den forensiska verksamheten och samverkar med polisens kriminaltekniker vid de lokala polismyndigheterna, i syfte att utveckla de metoder och rutiner som används på brottsplatser och på de tekniska rotlarna. Laboratoriet deltar också i utbildningen av personal vid de tekniska rotlarna.

Ett huvudsyfte med att göra Nationellt forensiskt forum till en del av Polismyndigheten är kunna skapa en sammanhållen forensisk process, från brottsplats till laboratorium. Centrumets kunskaper har stor betydelse för polisens förutsättningar att utveckla en hög kvalitet i det kriminaltekniska arbetet. I budgetpropositionen framhålls behovet av täta kontakter och nära samverkan med Polismyndigheten i övrigt (prop. 2013/14:1, utg. omr. 4, s. 53). Centrumet kommer också att få huvudansvaret för en sammanhållen forensisk process i Polismyndigheten, vilket bl.a. omfattar utveckling och tillämpning av vetenskapliga metoder på frågeställningar om fysiska spår (dir. 2013:121). Att huvudansvaret för den forensiska processen anförtros centrumet borgar för att denna viktiga stödprocess genomsyras av den opartiskhet och expertkunskap som krävs.

Regeringen framhåller också att den främsta garantin för opartiskheten i verksamheten är att det forensiska arbetet utförs på ett kvalitetssäkert sätt, att Nationellt forensiskt centrum även fortsättningsvis ansvarar för och leder forsknings- och utvecklingsverksamhet på området och att centrumets uppgifter läggs fast i författning (prop. 2013/14:1, utg. omr. 4, s. 53). Det sistnämnda tillgodoses bl.a. genom att det föreslås att Nationellt forensiskt centrum pekats ut i polislagen (prop. 2013/14:110 s. 397 f.) och att verksamheten regleras närmare i instruktionen för Polismyndigheten eller annan förordning.

Polismyndigheten kommer själv att bestämma sin organisation. Det gäller även organisationen av Nationellt forensiskt centrum.

Det finns ännu inga beslut om hur organisationen ska se ut i framtiden eller hur centrumets huvudansvar för den forensiska processen ska förverkligas. Det framstår dock som uppenbart att även den framtida organisationen förutsätter att viss forensisk verksamhet kommer att bedrivas inte bara hos det som motsvarar Statens kriminaltekniska laboratorium utan även i de planerade polisregionerna (se prop. 2013/14:110 s. 394 angående regionerna).

4.4 Ny reglering av behandlingen av personuppgifter i forensisk verksamhet

4.4.1 Den forensiska processen bör vara utgångspunkten för en ny reglering

Bedömning: Regleringen av behandlingen av personuppgifter bör utgå från den forensiska processen och om möjligt hållas samman.

Skälen för bedömningen: Nationellt forensiskt centrums roll i rättskedjan är att stödja rättsväsendet när det gäller teknisk bevisning av olika slag och hur den ska värderas. Teknisk bevisning får allt större betydelse för möjligheten att få en fällande dom i vissa brottmål, särskilt de som rör mycket allvarliga brott. Därför blir det också allt viktigare att arbetet med att samla in spår eller annat som ska undersökas forensiskt görs på ett systematiskt och vetenskapligt grundat sätt och att hela kedjan arbetar opartiskt och oberoende av brottsutredningen i övrigt. Eventuella brister när det gäller insamlingen och hanteringen av material som ska undersökas forensiskt ger utslag i möjligheterna att avge ett expertutlåtande som håller hög rättslig kvalitet. Det är bl.a. mot den bakgrunden som man i den nya polisorganisationen strävar efter att hålla samman den forensiska processen och se till att den genomgående håller samma höga kvalitet.

Det material som utgör underlaget för analyser eller undersökningar samlas till viss del in av polisens tekniska rotlar, där det finns kriminaltekniker som är specialutbildade på att säkra spår på ett kvalitativt och rättssäkert sätt. Personalen vid de tekniska rotlarna tas framför allt i anspråk vid allvarigare brott. När det gäller

s.k. mängdbrott, exempelvis inbrottsstöld, samlas det material som ska undersökas ofta in av den polispersonal som först kommer till brottsplatsen. Ibland undersöks dock brottsplatserna av s.k. lokala brottsplatsundersökare, som har en mer begränsad specialutbildning än kriminaltekniker. Rutinmässig provtagning för DNA-analys, s.k. topsning, utförs av all brottsutredande personal. Dokument och datorer som undersöks härrör från beslag som har verkställts antingen av brottsutredande personal eller specialiserade s.k. it-forensiker. Visst undersökningsmaterial samlas in av medicinsk personal, bl.a. vid rättsmedicinska undersökningar.

Insamlandet av material som ska undersökas forensiskt är som framgått en integrerad del av brottsbekämpningen. Det kan också förutses att fler forensiska åtgärder och analyser i framtiden kommer att kunna utföras direkt på brottsplatserna. Redan i dag kan exempelvis testning av drogpåverkan göras på det sättet. Det är därför viktigt att den nya regleringen inte skapar hinder mot en fortsatt sådan utveckling.

Eftersom det ännu inte finns några fastlagda riktlinjer för hur den forensiska verksamheten ska organiseras är det varken lämpligt eller möjligt att bygga en ny lagstiftning med en viss organisation som utgångspunkt. Frågan är då på vilket sätt den framtida verksamheten kan beskrivas och vilka behov av personuppgiftsbehandling som kan förutses nu. En möjlig utgångspunkt är att – i stället för att reglera personuppgiftsbehandlingen vid någon viss organisatorisk enhet – knyta regleringen till den forensiska verksamheten som sådan.

Forensik är ett sammanfattande begrepp för utveckling och tillämpning av metoder från olika vetenskapliga ämnesområden på frågeställningar från rättsväsendet om framför allt olika typer av fysiska spår som undersöks med anledning av misstanke om brott. Med den forensiska processen avses hanteringen av forensiska frågeställningar i sin helhet, från brottsplats till domstol. För att skapa bästa möjliga förutsättningar för den framtida utvecklingen, bör regleringen av behandlingen av personuppgifter utgå från den forensiska processen som sådan. Ett sådant synsätt ter sig naturligt med tanke på att lagstiftning om behandling av personuppgifter numera brukar utformas så neutralt som möjligt. Från lagteknisk synpunkt är det dock bättre att använda begreppet forensisk verksamhet.

4.4.2 Är regleringen i polisdatalagen ändamålsenlig?

Bedömning: Reglerna i 1 och 2 kap. polisdatalagen är i allt väsentligt ändamålsenliga i den forensiska verksamheten, men däremot inte reglerna i 3 kap. Ändamålen för behandlingen i 2 kap. polisdatalagen är dock inte anpassade för den forensiska verksamheten. Bevarande och gallring kräver också en annan reglering.

Skälen för bedömningen

Kan regleringen placeras i polisdatalagen?

Tidigare har det inte funnits tillräckliga skäl att låta polisdatalagen omfatta även personuppgiftsbehandlingen vid Statens kriminaltekniska laboratorium, både därför att laboratoriet var en självständig myndighet och för att verksamheten där var lätt att avgränsa från polisverksamheten. Ett annat skäl till att laboratoriets verksamhet inte reglerades i polisdatalagen var att den förutsätter delvis andra ändamål för personuppgiftsbehandlingen än sådan verksamhet som i dag regleras i lagen. Särskilt det förhållandet att den forensiska verksamheten bygger på en expertroll och ska vila på en vetenskaplig grund gör att de grundläggande ändamålen i polisdatalagen fungerar mindre väl.

Nu medför både ändrade organisatoriska förutsättningar, det förhållandet att den framtida organisationen inte är fastlagd och att den forensiska verksamheten snabbt utvecklas i riktning mot ett tätare samarbete med den övriga verksamheten i Polismyndigheten att saken har kommit i ett annat läge.

En grundläggande fråga är då om behandlingen av personuppgifter i den forensiska verksamheten i sin helhet bör regleras i polisdatalagen eller om man bör införa en särskild lag som reglerar den personuppgiftsbehandlingen. Det kräver en närmare analys av om regleringen i polisdatalagen är ändamålsenlig. En sådan analys måste av naturliga skäl utgå från vad som skulle vara ändamålsenligt i den verksamhet som man med säkerhet vet kommer att ingå i Nationellt forensiskt centrum, nämligen den verksamhet som i dag bedrivs av Statens kriminaltekniska laboratorium. Om man vid en sådan analys skulle finna att polisdatalagens reglering i stora delar

skulle kunna tillämpas vid Nationellt forensiskt centrum, finns det starka skäl som talar för att det kommer att fungera oavsett hur den forensiska verksamheten organiseras mera i detalj. Det talar också för att behandlingen bör regleras i samma lag, men med de eventuella justeringar som den forensiska verksamheten kräver. Om analysen däremot ger vid handen att polisdatalagens reglering inte skulle fungera så återstår endast lösningen med en särskild lag.

De allmänna reglerna i polisdatalagen

Polisdatalagen är uppbyggd så att 1 kap. enbart innehåller allmänna bestämmelser om lagens syfte och tillämpningsområde. I 1 kap. 1 § slås fast att syftet med lagen är att både ge polisen möjlighet att behandla personuppgifter på ett ändamålsenligt sätt och att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks vid sådan behandling. I 1 kap. 2 § anges vid vilka myndigheter lagen tillämpas. Vidare föreskrivs att regleringen bara gäller om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om personuppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier. Dessutom undantas behandling av personuppgifter i register som regleras i vissa andra författningar från lagens tillämpningsområde. I 1 kap. 2 a § regleras förhållandet mellan polisdatalagen och lagen (2000:343) om internationellt polisiärt samarbete och i 1 kap. 2 b § regleras förhållandet mellan polisdatalagen och lagen (2013:329) med vissa bestämmelser om skydd för personuppgifter vid polissamarbete och straffrättsligt samarbete inom Europeiska unionen. I 1 kap. 3 § anges i vilken utsträckning polisdatalagens regler ska tillämpas även vid behandling av uppgifter om juridiska personer, medan 1 kap. 4 § beskriver hur lagen är uppbyggd.

När det gäller tillämpningsområdet och syftet med lagen är det svårt att se att det skulle innebära några problem med att tillämpa dessa regler vid Nationellt forensiskt centrum.

Den bestämmelse som reglerar i vilken utsträckning bestämmelserna om personuppgifter även gäller vid behandling av uppgifter om juridiska personer är knappast aktuell att tillämpa i den foren-

siska verksamheten, eftersom misstankar om brott riktas mot fysiska personer.

Det som däremot skulle kunna ses som ett hinder är att man i viss mån skulle utvidga lagens tillämpningsområde utanför vad som i egentlig mening är brottsbekämpande verksamhet. I 1 kap. 1 § polisdatalagen anges nämligen att lagens tillämpningsområde är polisens brottsbekämpande verksamhet. Tidigare har det ansetts att detta sätt att avgränsa lagens tillämpningsområde utgör ett hinder mot att göra lagen tillämplig på Statens kriminaltekniska laboratorium, vars verksamhet enbart utgör en stödverksamhet till brottsbekämpningen. Redan i dag finns det emellertid bestämmelser i polisdatalagen som reglerar frågor utanför den brottsbekämpande verksamheten. Ett sådant exempel är de särskilda ändamålen för vissa register i 4 kap. som gör det möjligt att använda dem i identifieringsyfte (se 4 kap. 1 och 11 §§). Säkerhetspolisens verksamhet anses i sin helhet vara brottsbekämpande i vid mening. Mot bakgrund av att gränserna för vad som är brottsbekämpande inte är knivskarpa, kan det inte sägas vara främmande att även låta viss stödverksamhet innefattas i begreppet brottsbekämpande verksamhet och därmed omfattas av regleringen i polisdatalagen.

Slutsatsen blir således att reglerna i 1 kap. polisdatalagen väl skulle kunna tillämpas vid Nationellt forensiskt centrum.

Även 2 kap. polisdatalagen innehåller bestämmelser av allmän karaktär. Där regleras – förutom ändamålen med behandlingen – förhållandet till personuppgiftslagen, definitioner, personuppgiftsansvar, tillsyn, behandling av känsliga personuppgifter, tillgången till personuppgifter, bevarande och gallring samt utlämnande och uppgiftsskyldighet. När det gäller frågan om även 2 kap. polisdatalagen skulle kunna fungera i verksamheten vid Nationellt forensiskt forum har i en tidigare utredning gjorts bedömningen att vissa bestämmelser bör tillämpas. Det krävs dock en närmare analys av om samtliga bestämmelser i kapitlet är ändamålsenliga.

Personuppgiftslagens tillämplighet

Enligt 2 kap. 1 § polisdatalagen gäller den lagen i stället för personuppgiftslagen. Genom en uttömmande uppräknings i 2 kap. 2 § polisdatalagen anges dock vilka bestämmelser i personuppgiftslagen

som ska tillämpas vid behandling enligt polisdatalagen eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen. I 2 kap. 2 § föreskrivs att följande regler i personuppgiftslagen ska tillämpas vid behandling med stöd av polisdatalagen:

1. 3 § om definitioner,
2. 8 § om förhållandet till offentlighetsprincipen,
3. 9 §, med undantag för första stycket i och tredje stycket, om grundläggande krav på behandlingen av personuppgifter,
4. 22 § om behandling av personnummer,
5. 23 och 25–27 §§ om information till den registrerade,
6. 28 § om rättelse,
7. 30 och 31 §§ samt 32 § första stycket om säkerheten vid behandling,
8. 33–35 §§ om överföring av personuppgifter till tredjeland,
9. 38–41 §§ om personuppgiftsombud m.m.,
10. 42 § om upplysningar till allmänheten om vissa behandlingar,
11. 43 och 44 §§, 45 § första stycket och 47 § om tillsynsmyndighetens befogenheter,
12. 48 § om skadestånd, och
13. 51 § första stycket, 52 § första stycket och 53 § om överklagande.

Det framstår som självklart att personuppgiftslagens regler om definitioner och om förhållandet till offentlighetsprincipen (punkterna 1 och 2) bör kunna tillämpas även vid Nationellt forensiskt centrum. Detsamma gäller reglerna om behandling av personnummer (punkt 4), om säkerheten vid behandlingen (punkt 7), om personuppgiftsombud (punkt 9) och om upplysningar till allmänheten om vissa behandlingar (punkt 10). Inget av detta har tidigare ansetts bereda några problem.

På samma sätt som i övrig verksamhet som regleras i polisdatalagen bör också reglerna om rättelse och skadestånd gälla under samma förutsättningar som gäller för behandling som omfattas av personuppgiftslagen (punkterna 6 och 12). Likaså bör reglerna om tillsynsmyndighetens befogenheter och om överklagande gälla även vid Nationellt forensiskt centrum (punkterna 11 och 13).

När det gäller 9 § personuppgiftslagen, som ställer upp grundläggande krav på behandlingen (punkt 3), har någon hänvisning inte gjorts till 9 § första stycket i och tredje stycket, som innehåller

bestämmelser om hur länge uppgifter får bevaras. Skälet till detta är att det ansågs nödvändigt att ha särskilda regler om detta i polisdatatalagen. Det finns även ett behov av att ha sådana särregler vid Nationellt forensiskt centrum, varför hänvisningen framstår som adekvat.

När det gäller information till den registrerade (punkten 5) innebär regleringen i polisdatatalagen att någon hänvisning inte görs till 24 § personuppgiftslagen, som medger undantag från underrättelseskyldigheten om personuppgifterna har samlats in från den någon annan än den registrerade och det finns bestämmelser om registrerandet eller utlämnandet i lag eller annan författning. Information behöver inte heller lämnas om det skulle visa sig vara omöjligt eller kräva en oproportionerligt stor arbetsinsats. Några särskilda regler om informationsskyldigheten, utöver undantag för insamling genom ljud och bild och i samband med larm, har inte ansetts behövliga i polisens brottsbekämpande verksamhet (prop. 2009/10:85 s. 84 f.). Motsvarande bedömning görs när det gäller den forensiska verksamheten.

Även reglerna om överföring av personuppgifter till tredjeland (punkt 8) bör kunna tillämpas. Det kan ibland hända att resultaten av en forensisk undersökning eller analys ifrågasätts av exempelvis en misstänkts försvarare. I första hand torde det aktualiseras under förundersökningen, men det kan även bli aktuellt i samband med ett resningsförfarande. Det kan innebära att försvararen vill ha vissa ytterligare material undersökta eller att ett yttrande från ett annat laboratorium avseende ett material som Nationellt forensiskt centrum har undersökt, en s.k. second opinion, ska inhämtas. Utvecklingen går också mot att forensiska laboratorier specialiserar sig inom olika områden. Nationellt forensiskt centrum kan därför i framtiden behöva vända sig till ett utländskt laboratorium för att det laboratoriet har tillgång till metoder eller teknik som centrumet saknar. Personuppgiftslagens reglering hindrar inte att personuppgifter i sådana fall skickas till laboratorier i andra stater inom EU eller EES. Skulle Nationellt forensiskt centrum i något fall vilja hämta in ett yttrande från ett laboratorium i en stat utanför EU eller EES får man i det enskilda fallet göra en bedömning enligt 33 § personuppgiftslagen av om den aktuella staten har en adekvat dataskyddsnivå. I 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) finns en sekretessbrytande bestämmelse som kan bli

tillämplig i dessa fall, enligt vilken sekretess inte hindrar att uppgifter lämnas till en myndighet om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet.

Sammanfattningsvis kan således konstateras att det inte skulle innebära något problem att tillämpa 2 kap. 1 och 2 §§ polisdatalagen vid Nationellt forensiskt centrum.

Definitioner, personuppgiftsansvar och tillsyn

I 2 kap. 3 § polisdatalagen definieras några begrepp som är av vital betydelse för den forensiska verksamheten, nämligen DNA-analys, DNA-profil och fingeravtryck. Paragrafen bör givetvis tillämpas vid Nationellt forensiskt centrum.

Eftersom Nationellt forensiskt centrum ska utgöra en del av Polismyndigheten ska myndigheten vara personuppgiftsansvarig för den verksamhet som bedrivs vid centrumet. Om polisdatalagen görs tillämplig följer detta av 2 kap. 4 § den lagen och någon särskild reglering krävs därför inte. Enligt 2 kap. 5 § ska Polismyndigheten utse personuppgiftsombud för den behandling som utförs med stöd av lagen. Den regleringen bör även tillämpas i den forensiska verksamheten. Polismyndigheten får avgöra om det är lämpligt att utse ett särskilt personuppgiftsombud för verksamheten vid Nationellt forensiskt centrum.

I 2 kap. 6 § polisdatalagen erinras om att – utöver den tillsyn som Datainspektionen bedriver – det finns bestämmelser om den tillsyn som Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ska utöva i lagen (2007:980) om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet. Om den forensiska verksamheten vid Polismyndigheten regleras i polisdatalagen medför det en marginell utökning av nämndens tillsynsområde.

Särskilda ändamål behövs

I 2 kap. 7 och 8 §§ regleras uttömmande för vilka ändamål personuppgifter får behandlas i polisens brottsbekämpande verksamhet. De primära ändamålen är behandling för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, för att utreda eller beivra brott eller för att fullgöra förpliktelser som följer av internationella åta-

ganden. Dessa ändamål är skraddarsyddade för den brottsbekämpande verksamheten. Som redan framhållits är den forensiska verksamheten en stödverksamhet till denna. Genom de krav som ställs på oberoende och vetenskaplig grund i den forensiska verksamheten behövs det särskilda ändamål anpassade för denna. Frågan om vilka dessa ändamål bör vara behandlas i det följande. Slutsatsen är således att det för den forensiska verksamheten krävs andra ändamål än de som anges i 2 kap. 7 och 8 §§, på samma sätt som för Säkerhetspolisen.

Behandling av känsliga personuppgifter

I propositionen En ny organisation för polisen görs bedömningen att regleringen i personuppgiftslagen i och för sig räcker som stöd för behandlingen av uppgifter vid Nationellt forensiskt centrum i de flesta avseenden. Däremot bedöms personuppgiftslagens regler inte vara anpassade till behoven när det gäller behandling av känsliga personuppgifter (prop. 2013/14:110 s. 476).

Känsliga personuppgifter är enligt 13 § personuppgiftslagen sådana uppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening eller uppgifter som rör hälsa eller sexualliv. Personuppgiftslagen ställer upp ett generellt förbud mot att behandla sådana uppgifter. Lagen föreskriver dock vissa undantag från förbudet och ger regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer möjlighet att meddela föreskrifter om andra undantag från förbudet, om det behövs med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. I 2 kap. 10 § polisdatalagen föreskrivs att känsliga personuppgifter inte får behandlas enbart på grund av vad som är känt om personens ras, etniska ursprung, politiska åsikter, religiösa eller filosofiska övertygelse, medlemskap i fackförening, hälsa eller sexualliv. Om personuppgifter behandlas på någon annan grund får de dock kompletteras med känsliga personuppgifter när det är absolut nödvändigt för syftet med behandlingen.

Nationellt forensiskt centrum behöver som regel inte behandla känsliga personuppgifter. Det kan dock inte uteslutas att centrumet kan behöva behandla känsliga personuppgifter i den forensiska verksamheten. Man kan exempelvis tänka sig att det vid en analys

av blodfläckar går att få fram uppgifter om sjukdom eller annat hälsotillstånd och att det därför skulle finnas ett behov av att kunna behandla uppgifter om hälsa. Möjligheten att analysera var en person är född skulle också kunna leda till antaganden om en persons etnicitet. Nya undersöknings- eller analysmetoder kan eventuellt komma att avslöja känsliga personuppgifter på ett sätt som inte kan förutses i dag. Det bör därför finnas möjlighet att behandla känsliga personuppgifter i den forensiska verksamheten, vilket kräver författningsreglering (prop. 2013/14:110 s. 476).

Den bestämmelse som finns i polisdatalagen innebär en rimlig avvägning mellan integritetsintressen och behovet av att kunna behandla känsliga personuppgifter. Det skulle således fungera väl att tillämpa 2 kap. 10 § polisdatalagen i den forensiska verksamheten. En möjlighet att behandla känsliga personuppgifter bör dock kombineras med en bestämmelse om att sådana uppgifter inte får användas som sökbegrepp. Den frågan behandlas i det följande.

Tillgången till personuppgifter

Om polisdatalagen skulle göras tillämplig kommer bestämmelsen om tillgången till personuppgifter i 2 kap. 11 § polisdatalagen att gälla. Genom bestämmelsen tydliggörs att varje anställd bara ska ges tillgång till de personuppgifter som han eller hon behöver för att utföra sina arbetsuppgifter. Detta är en av de regler som det både i departementspromemorian och i lagrådsremissen föreslogs skulle tillämpas i verksamheten vid Nationellt forensiskt centrum, vilket också remissinstanserna ställde sig bakom.

Bevarande och gallring

I 2 kap. 12 och 13 §§ polisdatalagen finns regler om bevarande och gallring. Mot bakgrund av vad som ovan sagts om att det krävs särskilda ändamål för behandlingen av personuppgifter i den forensiska verksamheten behövs även särskilda regler om bevarande och gallring för den forensiska verksamheten, om den skulle regleras i polisdatalagen.

Utlämnande av personuppgifter och uppgiftsskyldighet

De personuppgifter som behandlas i de forensiska undersökningsärendena härrör till största delen från den information som polisen eller andra brottsbekämpande uppdragsgivare finner nödvändig att vidarebefordra för att Nationellt forensiskt centrum ska kunna utföra de undersökningar som begärs. Resultatet av de forensiska undersökningarna redovisas sedan tillbaka till uppdragsgivaren och kommer då att behandlas i den brottsbekämpande verksamheten där. Centrumet har inte någon samrådsskyldighet eller något informationsutbyte med andra myndigheter eller organ som behöver lagregleras (prop. 2013/14:110 s. 476 f.). Utländska myndigheters tillgång till uppgifter i DNA-register och fingeravtrycksregister regleras i 16–19 §§ lagen (2000:343) om internationellt polisiärt samarbete.

De regler om utlämnande av personuppgifter, uppgiftsskyldighet och utlämnande som finns i 2 kap. 14–21 §§ är skräddarsydda för behoven i den brottsbekämpande verksamheten. Det finns t.ex. inget behov av samarbete med Europol och Interpol (2 kap. 15 §) och inte heller av att lämna uppgifter till rättsstatistiken (2 kap. 14 §) i den forensiska verksamheten. Tillgången till vissa uppgifter som regleras i 2 kap. 17, 18 och 19 §§ polisdatalagen är något som inte behöver regleras inom Polismyndigheten och de reglerna saknas därför intresse här.

Regeln om direktåtkomst i 2 kap. 21 § polisdatalagen innebär en viktig begränsning genom att det föreskrivs att direktåtkomst endast är tillåten i den utsträckning som anges i polisdatalagen. Den regeln bör därför tillämpas av Nationellt forensiskt centrum. Något behov av att kunna ge andra myndigheter direktåtkomst till de register som förs i dess verksamhet (utöver den reglering som finns i 4 kap. polisdatalagen) finns inte i dag och kan inte heller förutses. Även regeln i 2 kap. 20 § om utlämnande på medium för automatiserad behandling bör kunna tillämpas.

De särskilda reglerna om gemensamt tillgängliga uppgifter

I 3 kap. polisdatalagen finns särskilda, mer begränsande, regler om uppgifter som gjorts gemensamt tillgängliga. Gemensamt tillgängliga uppgifter är sådana uppgifter som fler än ett fåtal personer har

tillgång till, oavsett vilken teknik som ger dem tillgång till uppgifterna. Avgörande för om uppgifter är att anse som gemensamt tillgängliga eller inte är om uppgifterna är åtkomliga endast för en bestämd och begränsad personkrets. Om avsikten är att uppgifterna ska vara åtkomliga för en i förväg obestämd krets av anställda anses uppgifterna alltid vara gemensamt tillgängliga. Det saknar betydelse hur många som faktiskt tar del av uppgifterna; det avgörande är att det finns möjlighet att ta del av dem. Som en praktisk tumregel har angetts att om antalet personer som har möjlighet att ta del av uppgifterna överstiger ett tiotal ska uppgifterna anses som gemensamt tillgängliga (prop. 2009/10:85 s. 334 f.). Reglerna i 3 kap. polisdatalagen gäller inte för de register som regleras särskilt i 4 kap. polisdatalagen.

Reglerna i 3 kap. polisdatalagen har tidigare bedömts kunna orsaka tillämpningsproblem om de skulle tillämpas i den forensiska verksamheten, bl.a. på grund av att bestämmelserna om i vilka situationer uppgifter får göras gemensamt tillgängliga inte är anpassade till behoven vid Nationellt forensiskt centrum. Där är inte sådana faktorer som vilken typ av brottslighet som uppgifterna har samband med av någon relevans. I stället är det frågan om värdet för den forensiska verksamheten som är avgörande för behovet av att kunna ge fler än bara ett fåtal tillgång till uppgifterna. Likaså är reglerna om hur länge vissa uppgifter får vara gemensamt tillgängliga inte anpassade till den forensiska verksamheten. Reglerna i 3 kap. polisdatalagen har därför inte ansetts vara ändamålsenliga för den forensiska verksamheten (Ds 2013:22 s. 91 f.). Det finns inte något skäl att nu göra en annan bedömning.

Vid Nationellt forensiskt centrum finns det inte heller samma behov av att kunna göra uppgifter gemensamt tillgängliga som i annan verksamhet i Polismyndigheten. Huvuduppgiften för centrumet är att genomföra enskilda undersökningar med anledning av misstanke om brott. Det är i princip bara personuppgifter som förekommer i DNA-registren och i fingeravtrycks- och signalementsregister samt uppgifter i de forensiska databaserna som det finns behov av att kunna ge fler än de som arbetar med ett enskilt ärende tillgång till. Som framhållits tidigare innehåller de forensiska databaserna i sig sällan annat än harmlösa personuppgifter, men de ger genom kopplingar till ärendehanteringssystemet Forum indirekt tillgång till andra personuppgifter.

Antalet personer som sysslar med forensisk verksamhet i Polismyndigheten är och kommer att förbli begränsat, även om den närmare organisationen inte är beslutad ännu. De uppgifter i den forensiska verksamheten som kan behöva vara tillgängliga för en vidare krets är – förutom uppgifter i DNA-register och fingeravtrycksregister – framför allt uppgifter om oidentifierade spår och uppgifter om undersökningsmetoder och deras resultat. Däremot är det normalt av underordnad betydelse vem resultatet rör. Verksamhetens särdrag talar för att de begränsningar som gäller enligt 3 kap. polisdatalagen inte bör gälla i verksamheten vid Nationellt forensiskt centrum. Reglerna i 3 kap. polisdatalagen gäller, som nyss nämnts, inte vid behandlingen i de register som regleras i 4 kap. polisdatalagen. De gäller inte heller för Säkerhetspolisens verksamhet.

4.4.3 En samlad reglering i ett nytt kapitel i polisdatalagen

Förslag: Det införs en samlad reglering av behandlingen av personuppgifter i den forensiska verksamheten vid Polismyndigheten i ett nytt kapitel i polisdatalagen som betecknas 5 kap. En definition av vad den forensiska verksamheten innebär införs i 2 kap. polisdatalagen.

Skälen för förslaget

En särskild lag eller en särskild reglering i polisdatalagen?

Tidigare överväganden har utgått från att Statens kriminaltekniska laboratorium är en självständig, organisatoriskt avgränsad, stödfunktion till den brottsbekämpande verksamheten. Det har då varit naturligt att inte ta ställning till om behandlingen av personuppgifter – trots uttalandena i förarbetena – bör regleras i polisdatalagen. Läget är emellertid numera ett annat när utgångspunkten är att den forensiska processen ska äga rum inom samma myndighet. Om man skulle reglera behandlingen av personuppgifter i den forensiska verksamheten i en särskild lag aktualiseras nämligen frågan om man då behöver bryta ut regleringen av den behandling inom ramen för en förundersökning som i dag sker med stöd av polisda-

talagen. Som redovisats ingår insamlingen av det material som ska undersökas forensiskt till viss del i den traditionella brottsbekämpande verksamheten. I dag görs också vissa analyser och undersökningar av de största polismyndigheterna. Frågan är således om man bör ha olika regler för behandlingen av personuppgifter i den verksamheten och i den verksamhet som har sitt ursprung i Statens kriminaltekniska laboratorium.

En möjlighet, som hittills inte har diskuterats närmare, är att i polisdatalagen skapa en särskild reglering för den forensiska verksamheten med bl.a. särskilda ändamål. En sådan reglering skulle inte vara främmande, eftersom det redan nu finns en särskild reglering för Säkerhetspolisens verksamhet, som bygger på delvis andra ändamål. Det kan tillfogas att man valt olika lösningar för andra brottsbekämpande myndigheter. För Kustbevakningen, som har en ny lag, valde man att reglera både brottsbekämpande och icke brottsbekämpande verksamhet i samma lag, kustbevakningsdatalagen (2012:145), men med olika ändamål för behandlingen. För Tullverket, som har en äldre lagstiftning, valde man olika författningar för personuppgiftsbehandlingen i den brottsbekämpande och den fiskala verksamheten. Den nya lagstiftning för Tullverket som diskuteras har samma utgångspunkt. För åklagarväsendet, som enbart har brottsbekämpande verksamhet, föreslås en samlad reglering i en ny åklagardatalag (SOU 2008:87). Det finns således inte någon enhetlig lösning.

Avgörande vid valet av lagteknisk lösning bör vara dels i hur stor utsträckning det krävs undantagsregler för den forensiska verksamheten, dels hur man på bästa sätt ska kunna integrera verksamheten vid Nationellt forensiskt centrum i den nya Polismyndigheten – med bibehållen kvalitet och opartiskhet.

En samlad reglering i polisdatalagen har fördelar

Reglerna i 4 kap. polisdatalagen om DNA-register och fingeravtrycks- och signalementsregister tillämpas redan nu i den verksamhet som kommer att bedrivas av Nationellt forensiskt centrum.

Det förhållandet att man på sikt kan se en utveckling mot att den forensiska verksamheten får en allt viktigare roll i brottsbekämpningen, tillsammans med det faktum att Nationellt forensiskt

centrum kommer att utgöra en avdelning i Polismyndigheten, talar för en samlad reglering i polisdatalagen. Redogörelsen för i vilken utsträckning reglerna i polisdatalagen är ändamålsenliga i den forensiska verksamheten pekar också på att det inte krävs särskilt omfattande undantag och att det skulle gå att undanröja de hinder som hittills har gjort att lagstiftaren inte velat göra polisdatalagen tillämplig. Mot den bakgrunden bör man införa den nya regleringen i polisdatalagen för att få en samlad reglering.

När det gäller frågan om var i polisdatalagen den nya regleringen bör placeras kan det övervägas om man bör samla all reglering av personuppgiftsbehandlingen i den forensiska verksamheten i 4 kap. polisdatalagen. Skulle man välja den lösningen bör kapitlet i fråga renodlas så att det enbart behandlar den forensiska verksamheten som en stödverksamhet åt brottsbekämpningen. Det kräver i sin tur att regleringen av de register som inte används i den forensiska verksamheten – penningtvättsregister och det internationella registret – flyttas över till ett annat kapitel i polisdatalagen. Mot en sådan lösning talar dock att man då skulle få ett kapitel med en blandad reglering som består i dels en särreglering av viss verksamhet, dels en särreglering av vissa register. Systematiska skäl talar därför för att behålla den nuvarande regleringen av vissa särskilda register i 4 kap. och att i stället placera den nya regleringen i ett nytt 5 kap. De särskilda regler som finns i 4 kap. om prov som har tagits för DNA-analys hör dock mera hemma i ett kapitel som reglerar den forensiska verksamheten än i ett som reglerar särskilda register. De bör därför flyttas över till det nya kapitlet. Då renodlas 4 kap till att enbart omfatta vissa register. I det nya kapitlet bör det då införas en bestämmelse som upplyser om den särskilda regleringen av vissa register i 4 kap.

Det nya kapitlet bör lämpligen placeras direkt efter nuvarande 4 kap., så att personuppgiftsbehandlingen i Polismyndigheten hålls samman. Kapitlet om Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling bör således betecknas som 6 kap. Då krävs det även följdändringar i 18 kap. 2 § och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

En fråga som också måste lösas är vilken personuppgiftsbehandling som ska vara tillåten i den uppdragsverksamhet som Nationellt forensiskt centrum även i framtiden kommer att bedriva. Den frågan behandlas i avsnitt 4.4.8.

Den forensiska verksamheten behöver definieras

Den föreslagna regleringen i 5 kap. polisdatalagen förutsätter att det preciseras vad som avses med forensisk verksamhet. Detta kan lämpligen göras genom att en ny definition införs i 2 kap. 3 §, som i dag innehåller definitioner av DNA-analys, DNA-profil och fingeravtryck. Forensisk verksamhet i polisdatalagens mening bör definieras som verksamhet som innebär insamling och undersökning av fysiska spår och prover från en brottsplats, analys av prover och annan forensisk undersökning av fysiska eller digitala spår från ett brott samt verksamhet som innebär användning av resultaten från sådana undersökningar. Definitionen täcker således inte bara laboratorieundersökningar utan även verksamheten på en brottsplats med att samla in spår eller prover och analysera dem där eller att ta hand om dem för senare undersökning eller analys. Definitionen innebär att viss insamling som redan i dag faller under polisdatalagen, nämligen brottsplatsundersökningar, hänförs till det som regleras i 5 kap. I definitionen av forensisk verksamhet ingår också återanvändning av resultaten från de forensiska undersökningarna.

Det bör framhållas att den nya definitionen inte innebär någon förändring i fråga om hur resultaten av undersökningar av brottsplatser och laboratorieundersökningar ska dokumenteras och presenteras i förundersökningar. Protokoll över fynd, analysresultat och bilder från brottsplatser kan således behandlas och göras gemensamt tillgängliga inom ramen för brottsutredningar i samma utsträckning som i dag.

Den omständigheten att det införs en ny definition i 2 kap. 3 § bör föranleda en ändring av hänvisningen i nuvarande 5 kap. 4 § polisdatalagen, som reglerar i vilken utsträckning bestämmelser i 2 kap. ska tillämpas vid personuppgiftsbehandling i Säkerhetspolisens verksamhet. Den nuvarande uppräkningslistan bör ersättas med en generell hänvisning.

Avgränsningen mellan forensisk verksamhet och andra undersökningar

Det nya sättet att reglera behandling av personuppgifter i forensisk verksamhet aktualiserar gränsdragningen mot andra undersökningar av bevismaterial som utförs som ett led i en brottsutredning.

Föremål som kan antas ha betydelse för utredningen om ett brott tas normalt i beslag. Så är dock inte fallet med allt det som undersöks forensiskt. En utgångspunkt är nämligen att spår som samlas in på en brottsplats, och som inte kan anses ha något ekonomiskt värde, inte behöver tas i beslag. Blodfläckar, skospår, material som kan innehålla DNA, brandrester och liknande tas således normalt inte i beslag. Detsamma gäller exempelvis cigarrettfimpar, kvarlämnade flaskor och annat sådant som inte någon kan förväntas göra anspråk på (för en närmare beskrivning, se SOU 2011:45 s. 325 f. och Åklagarväsendets handbok Beslag s. 40 f.). Andra föremål än spår som undersöks forensiskt tas dock som regel i beslag. Det kan exempelvis vara fråga om kläder eller skor som någon har burit vid brottstillfället eller vapen eller handlingar som ska undersökas.

I 27 kap. 12 § rättegångsbalken regleras undersökning av vissa typer av beslagtagna föremål, nämligen post- och telegrafförsändelser, handelsbok eller annan enskild handling samt brev och slutna handlingar. Syftet med bestämmelsen är att begränsa den krets som får undersöka sådant som ansetts särskilt integritetskänsligt. Den paragrafen har länge tolkats på det sättet att rättegångsbalken ger brottsbekämpande myndigheter en generell rätt att undersöka beslagtagna föremål, samtidigt som det för undersökning av vissa föremål ställs strängare krav i fråga om hur undersökningen ska göras och av vem.

Syftet med att definiera och reglera den forensiska verksamheten i polisdatalagen är inte att ändra något i dagens reglering när det gäller insamling och undersökning av bevisföremål. Avsikten är naturligtvis inte heller att utesluta att andra än de som sysslar med forensisk verksamhet undersöker beslagtagna föremål. Tvärtom kommer, på samma sätt som i dag, de flesta undersökningar av beslagtagna föremål även i framtiden att falla utanför definitionen av forensisk verksamhet. Som exempel kan nämnas undersökning av beslagtagna bokföringshandlingar inom ramen för utredningar om ekonomiska brott eller undersökning av stöldgods i syfte att kunna spåra rätt ägare.

När det gäller beslagtagna datorer krävs det ibland specialkompetens för att få fram den information som kan vara intressant i en brottsutredning, exempelvis barnpornografiska bilder eller bevisning om elektronisk kommunikation. I den utsträckning arbetet

med att ta fram information utförs av särskilt utbildade it-forensiker i syftet att säkerställa bevisningens ursprung och äkthet bör behandlingen hänföras till forensisk verksamhet. Den personuppgiftsbehandling som därefter sker vid analys och bearbetning av den information man fått fram faller däremot utanför den nya definitionen. Behandlingen omfattas därmed av den befintliga regleringen i 2 och 3 kap. polisdatalagen och någon ändring i det avseendet bör inte göras.

Att även it-forensik hänförs till forensisk verksamhet aktualiserar även andra gränsdragningsfrågor, eftersom viss sådan verksamhet kan förekomma både hos Säkerhetspolisen och i den polisiära verksamheten vid Ekobrottsmyndigheten. Eftersom huvudsyftet med den nya regleringen är att åstadkomma en sammanhållen reglering av den forensiska processen inom Polismyndigheten finns det inte något skäl att ändra förutsättningarna för personuppgiftsbehandlingen vid Säkerhetspolisen. All personuppgiftsbehandling vid Säkerhetspolisen bör således även fortsättningsvis regleras i 6 kap. polisdatalagen. När det gäller den polisiära verksamheten vid Ekobrottsmyndigheten leds visserligen denna verksamhet av personal från Polismyndigheten, men det finns inte skäl att göra det nya 5 kap. tillämpligt på den verksamheten. Regleringen i det nya kapitlet tar således enbart sikte på den forensiska verksamhet som förekommer vid Polismyndigheten.

Även om flertalet av de forensiska undersökningarna torde äga rum i laboratoriemiljö bör definitionen av forensisk verksamhet inte snävas in till enbart den typen av undersökningar. Som framgått skulle en sådan reglering på ett olyckligt sätt begränsa möjligheterna att utveckla nya arbetsmetoder.

4.4.4 Ändamålen för behandlingen

Förslag: Personuppgifter får behandlas i den forensiska verksamheten vid Polismyndigheten om det behövs för

1. att samla in spår och utföra undersökningar och jämförelser som föranleds av misstanke om brott eller brottslig verksamhet åt Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket eller allmän domstol,

2. att ta fram uppslag i syfte att underlätta arbetet med att upptäcka brottslig verksamhet eller utreda och beivra brott genom att använda resultat från sådana undersökningar som anges i 1,

3. forskning och tillhörande statistik i Nationellt forensiskt centrum,

4. att stärka kvaliteten i den forensiska verksamheten, eller

5. att utföra undersökningar och jämförelser som föranleds av misstanke om brott åt ett utländskt forensiskt laboratorium, en utländsk brottsbekämpande myndighet eller annat sådant organ.

Personuppgifter som behandlas för något eller några av de primära ändamålen får också behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i annan brottsbekämpande verksamhet hos Polismyndigheten eller i brottsbekämpande verksamhet hos Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen eller Skatteverket. Detta gäller dock inte personuppgifter som behandlas för internationella uppdrag eller i det vetenskapliga arbetet.

I ett enskilt fall får personuppgifter som behandlas för något eller några av de primära ändamålen även behandlas för att tillhandahålla information för något annat ändamål, under förutsättning att ändamålet inte är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in.

Skälen för förslaget

Primära och sekundära ändamål

I polisdatalagen delas ändamålen för behandling in i primära ändamål och sekundära ändamål. De primära ändamålen avser behandling av personuppgifter för att tillgodose de behov som finns i polisens brottsbekämpande verksamhet, medan de sekundära ändamålen anger när personuppgifter, som får behandlas i polisens brottsbekämpande verksamhet, får användas i andra delar av polisens verksamhet eller lämnas ut till andra myndigheter eller organisatio-

ner för dessas behov. Frågan är om det finns skäl att välja en likartad reglering för den forensiska verksamheten.

Om verksamheten med forensiska uppslag ska kunna utvecklas förutsätter det att man i den forensiska verksamheten får utföra andra undersökningar än de som har begärts och att man systematiserar och återför de samlade resultaten. Eftersom detta kommer att utgöra ett viktigt inslag i Polismyndighetens framtida verksamhet, ter det sig nödvändigt att dela upp ändamålen för behandlingen i primära och sekundära ändamål som i polisdatalagen i övrigt. Uppräknings av primära ändamål bör vara uttömmande.

Behandling för att samla in spår och utföra undersökningar som föräleds av misstanke om brott eller brottslig verksamhet

Som tidigare nämnts kommer den forensiska verksamheten framför allt att bestå i att samla in spår och utföra forensiska undersökningar. Behandling för att samla in spår och utföra undersökningar som föräleds av misstanke om brott eller brottslig verksamhet bör därför anges som ett av de primära ändamålen för vilket behandling får äga rum i den forensiska verksamheten. Till största delen kommer det liksom i dag att vara fråga om ärenden från andra enheter inom Polismyndigheten eller från Säkerhetspolisen, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten eller allmän domstol. Det bör framgå av regleringen att uppgifter får behandlas för att utföra sådana undersökningar. Det bör givetvis också vara möjligt att vid en sådan undersökning göra jämförelser med spår från andra brottsplatser eller brott. Det är en förutsättning för att man ska kunna koppla samman olika brott som har samband med varandra t.ex. genom att samma vapen har använts. Av tydlighetsskäl bör det framgå av lagtexten att sådana jämförelser får göras. Under ändamålet ryms givetvis den återkoppling av resultaten av företagna undersökningar som görs till uppdragsgivaren.

Undersökningar kan även aktualiseras på uppdrag av Tullverket, Kustbevakningen eller Skatteverket. Undersökningar åt dessa tre myndigheter utförs i dag inom ramen för Statens kriminaltekniska laboratoriums uppdragsverksamhet. När det gäller behandlingen av personuppgifter saknar det betydelse om undersökningarna anslagsfinansieras eller finansieras på annat sätt. Det avgörande bör i stället vara att det är behandling för brottsbekämpande ändamål. I

den nya regleringen bör därför undersökningar åt dessa tre myndigheter också vara ett primärt ändamål. Det kan tillfogas att det ingår i uppdraget till den särskilde utredaren att lämna förslag till hur uppdrag från andra brottsbekämpande myndigheter än de vars undersökningar i dag anslagsfinansieras kan behandlas och prioriteras på ett så objektivet och likartat sätt som möjligt (dir. 2013:121).

Den information som centrumet använder i forensiska undersökningar kommer till största delen från den som har begärt undersökningen. Den brottsutredande verksamheten och insamlandet av material som ska undersökas styrs av andra författningar, framför allt rättegångsbalkens regler om hur förundersökning ska bedrivas. Det som nu krävs är regler för behandlingen vid Nationellt forensiskt centrum och motsvarande behandling i andra led av den forensiska verksamheten. I de fall där en annan brottsbekämpande myndighet än Polismyndigheten ger ett uppdrag till centrumet gäller i huvudsak samma regler som för Polismyndigheten när det gäller insamlandet av material som ska undersökas. På samma sätt som för Polismyndigheten finns det registerförfattningar som reglerar den personuppgiftsbehandling som äger rum hos respektive uppdragsgivare.

Behandling för att utföra undersökningar åt någon annan än de nu nämnda uppdragsgivarna bör inte regleras i polisdatalagen. Hur sådan behandling bör regleras diskuteras i avsnitt 4.4.8.

Det bör understrykas att den nu föreslagna regleringen inte leder till någon ändring i fråga om behandlingen av uppgifter i DNA-register och fingeravtrycks- och signalementsregister. Möjligheten att behandla sådana uppgifter bör alltså regleras i 4 kap. och ha samma begränsningar som i dag. Reglerna om hanteringen av prover för DNA-analys, som bör flyttas över till det nya kapitlet, bör givetvis innehålla samma begränsningar som nu. Samma strikta regler ska alltså även i framtiden tillämpas för dessa typer av uppgifter.

Behandling för att ta fram forensiska uppslag

Resultaten av vissa undersökningar och uppgifter om de spår som undersöks lagras i de forensiska databaserna. Uppgifterna kommer i huvudsak från de myndigheter som har begärt att få undersök-

ningar utförda. Syftet med de forensiska databaserna är primärt att ha tillgång till samlad information om undersökningsmaterial, föremål och spår. I databaserna hålls uppgifter också kontinuerligt tillgängliga för att de som utför forensiska undersökningar ska ha tillgång till den upparbetade kunskapen inom centrumet. Uppgifterna kan exempelvis användas för att utvärdera resultatet i en undersökning eller för att lära upp nyanställda.

Informationen i de forensiska databaserna kan även användas för att ge polisen spaningsuppslag, s.k. forensiska uppslag. Tanken med detta är att de iakttagelser som görs vid forensiska undersökningar i olika ärenden ska kunna komma till nytta i polisverksamheten som helhet eller i annan brottsbekämpande verksamhet. Det kan exempelvis vara fråga om sådana resultat från undersökningar som inte är av tillräckligt hög kvalitet för att kunna ligga till grund för ett expertutlåtande avsett för rättsliga ändamål. Det kan även vara fråga om att utifrån tillgänglig information hitta samband mellan ärenden med utgångspunkt i material, tillvägagångssätt eller någon liknande omständighet. Denna verksamhet, som ännu är under uppbyggnad, skiljer sig från den traditionella rollen som expertorgan där varje uppdrag i princip hanteras separat.

En systematisk bearbetning av insamlad information i syfte att berika Polismyndighetens eller någon annan brottsbekämpande myndighets underrättelseinformation eller utredningsverksamhet måste enligt propositionen En ny organisation för polisen ses som ett led i brottsbekämpande verksamhet (prop. 2013/14:110 s. 478). Behandling i det syftet bör därför anges som ett särskilt ändamål. Det är naturligtvis i första hand i den brottsutredande och brottsbeivrande verksamheten som systematiskt arbete av detta slag kan få betydelse. Det kan emellertid inte uteslutas att fynd och iakttagelser även kan få viss betydelse för brottsbekämpande myndigheters underrättelseverksamhet, t.ex. när det gäller möjligheterna att koppla ihop uppgifter om olika narkotikaleveranser genom kemiska analyser av påträffad narkotika. Arbetet kan således även få betydelse för möjligheten att upptäcka brottslig verksamhet. Ändamålet kan därför lämpligen beskrivas som att ta fram uppslag i syfte att underlätta arbetet med att upptäcka brottslig verksamhet eller utreda och beivra brott, genom att använda resultat från forensiska undersökningar.

Frågan om hur länge uppgifter i de forensiska databaserna bör få behandlas för det nu aktuella ändamålet behandlas i det följande.

Behandling för forskning och statistik

En viktig uppgift för Nationellt forensiskt centrum är att bedriva forensisk forskning och att samla, bearbeta och offentliggöra resultaten från sådan forskning. Det arbete man utför i enskilda undersökningar och de utlåtanden som avges förutsätts också vila på vetenskaplig grund. Eftersom de primära ändamålen för behandling föreslås få en uttömmande reglering måste centrumet även kunna behandla personuppgifter för forskning och tillhörande statistik.

Behandling i syfte att stärka kvaliteten i den forensiska verksamheten

Nationellt forensiskt centrum får ett huvudansvar för den forensiska processen inom Polismyndigheten. Som tidigare nämnts är en tanke med detta bl.a. att man i större utsträckning än i dag generellt ska utveckla och tillämpa vetenskapliga metoder på frågeställningar om fysiska spår. En sådan utveckling torde förutsätta att centrumet får ett större inflytande över upplärning av dem som ska arbeta på brottsplatser eller som ska ansvara för undersökningar på brottsplatser eller vissa analyser eller undersökningar i laboratoriemiljö. Det kan medföra behov av att behandla personuppgifter. Vidare är det från rättssäkerhetssynpunkt viktigt att Nationellt forensiskt centrum har möjlighet att behandla personuppgifter, om det i efterhand skulle uppdagas att en viss typ av analyser eller undersökningar eventuellt kan ha medverkat till ett felaktigt resultat. En sådan fråga kan t.ex. väckas på grund av nya vetenskapliga rön eller någon fråga som uppmärksammas i ett resningsärende. Det bör då vara möjligt att kunna söka fram ärenden som kan behöva kontrolleras för att undanröja misstankar om att det kan ha utfärdats ofullständiga eller missvisande utlåtanden. Mot den bakgrunden bör ett särskilt ändamål i den forensiska verksamheten vara att stärka kvaliteten i verksamheten.

Behandling för att utföra internationella uppdrag

Utvecklingen går mot att forensiska laboratorier specialiserar sig inom olika områden. Nationellt forensiskt centrum deltar bl.a. i samarbetet inom Europeiska unionen där olika laboratorier vid behov bistår varandra med speciella undersökningar eller i arbetet med att ta fram s.k. second opinions. Det finns därför behov av att vid Nationellt forensiskt centrum kunna behandla personuppgifter med anledning av ett uppdrag som lämnas av ett utländskt laboratorium. Sådana uppdrag kan även komma direkt från en utländsk brottsbekämpande myndighet eller från organ som Europol eller Eurojust. Möjligheten att behandla uppgifter med anledning av internationella uppdrag bör därför vara ett särskilt primärt ändamål.

Behandling för att tillhandahålla information till andra

Som tidigare nämnts bör det även finnas sekundära ändamål för behandling av personuppgifter i den forensiska verksamheten. De sekundära ändamålen ska ange när personuppgifter, som behandlas i den forensiska verksamheten, får användas i andra delar av Polismyndighetens verksamhet eller lämnas ut till andra myndigheter eller organisationer för dessas behov.

Det viktigaste skälet för att det ska vara möjligt att lämna ut uppgifter som hänför sig till resultaten av en enskild undersökning eller jämförelse är att det ska vara möjligt för Nationellt forensiskt centrum att kunna rapportera att man fått träff i spårregistret på en tidigare okänd gärningsman t.ex. med anledning av att rutinmässigt prov har tagits för registrering i utredningsregistret eller DNA-registret.

För att kunna dra nytta av den mera framåtsyftande verksamhet som arbetet med forensiska uppslag innebär, bör ett sekundärt ändamål knutet till arbetet med detta införas. Personuppgifter som behandlas för att ta fram forensiska uppslag bör också få behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i annan brottsbekämpande verksamhet hos Polismyndigheten eller i brottsbekämpande verksamhet hos Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen eller Skatteverket. Genom en sådan bestämmelse klargörs att uppgifter som behandlas i den forensiska verksamheten får lämnas ut

inte bara till andra enheter inom Polismyndigheten utan också till andra brottsbekämpande myndigheter om det i det enskilda fallet skulle vara motiverat. Det kan t.ex. i vissa fall vara lika viktigt att underrätta Tullverket som Polismyndigheten om fynd som knyter samman olika narkotikaleveranser eller nya typer av droger. Behovet av att sprida kunskaper kan även härröra från en viss undersökning som Nationellt Forensiskt centrum har fått i uppdrag att göra.

Nationellt forensiskt centrum måste också ha möjlighet att kontakta berörda myndigheter om centrumet i sin uppgift att stärka kvaliteten i den forensiska verksamheten skulle upptäcka att det förekommit någon felaktighet.

Resultat som härrör från internationella uppdrag bör dock inte få lämnas ut på detta sätt. Det får nämligen förutsättas att om ett utländskt laboratorium eller en utländsk myndighet lämnar ett undersökningsuppdrag görs detta under den uttryckliga eller underförstådda förutsättningen att resultatet inte sprids till någon annan än uppdragsgivaren. När det gäller resultat som härrör från forskning torde det normalt inte finnas något skäl att lämna ut personuppgifter. Sådana personuppgifter bör därför inte heller omfattas av de sekundära ändamålen.

Med de begränsningar som nu angetts bör således uppgifter som behandlas för övriga primära ändamål få behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i brottsbekämpande verksamhet hos Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen eller Skatteverket. Däremot finns det inte skäl att nämna allmän domstol i uppräknningen, eftersom det är svårt att se någon situation där det skulle finnas behov av att lämna uppgifter till en domstol av annan anledning än att denna har begärt en viss undersökning.

På samma sätt som gäller för andra sekundära ändamål i polisdatalagen bör uppräknningen av sekundära ändamål inte vara uttömmande. Det lämnar ett visst utrymme för att tillhandahålla uppgifter för andra ändamål än de i lagen angivna, under förutsättning att det nya ändamålet inte kan anses vara oförenligt med insamlingsändamålet (finalitetsprincipen), vilket bör framgå av direkt av lagtexten (jfr 2 kap. 8 § och 5 kap. 2 § polisdatalagen). Det kan t.ex. aktualiseras i forskningsarbetet. Det möjliggör också att upp-

gifter i ett enskilt fall kan lämnas till en domstol, om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda.

Behandling för historiska, statistiska och vetenskapliga ändamål anses enligt 9 § andra stycket personuppgiftslagen, som föreslås vara tillämplig i den forensiska verksamheten, inte vara oförenlig med finalitetsprincipen.

4.4.5 Tillämpningen av bestämmelser i 2 kap. polisdatalagen

Förslag: Det ska uttryckligen anges vilka bestämmelser i 2 kap. polisdatalagen som ska tillämpas i den forensiska verksamheten.

Skälen för förslaget: Som redovisats i avsnitt 4.4.2 bör inte alla bestämmelser i 2 kap. polisdatalagen tillämpas i den forensiska verksamheten, antingen därför att de inte behövs eller för att de inte är ändamålsenliga. Det är då viktigt att det framgår tydligt vilka bestämmelser som gäller. Den lämpligaste lösningen är att reglera detta på samma sätt som för Säkerhetspolisen, genom att i en särskild bestämmelse i det nya kapitlet räkna upp vilka paragrafer i 2 kap. som ska tillämpas i den forensiska verksamheten.

Av de skäl som anges i avsnitt 4.4.2 är de bestämmelser i 2 kap. som bör tillämpas i den forensiska verksamheten följande.

1. 1 och 2 §§ om förhållandet till personuppgiftslagen,
2. 3 § om definitioner,
3. 4 och 5 §§ om personuppgiftsansvar,
4. 6 § om tillsyn,
5. 10 § om behandling av känsliga personuppgifter,
6. 11 § om tillgången till personuppgifter, och
7. 20 och 21 §§ om elektroniskt utlämnande av personuppgifter.

4.4.6 Behandling av känsliga personuppgifter

Förslag: När viss behandling av känsliga personuppgifter tillåts ska det även införas en regel som förbjuder användning av känsliga personuppgifter som sökbegrepp.

Skälen för förslaget: Någon närmare reglering av vilka typer av personuppgifter som får behandlas i den forensiska verksamheten bör inte införas. Detta styrs helt av vilka uppdrag att undersöka eller analysera material eller spår som aktualiseras. Eftersom regeln i 2 kap. 10 § polisdatalagen om behandling av känsliga personuppgifter ska tillämpas bör dock möjligheten att behandla känsliga personuppgifter begränsas på det sättet det införs ett förbud mot att använda känsliga personuppgifter som sökbegrepp, motsvarande 3 kap. 5 § polisdatalagen. En särskild regel om detta bör därför införas i 5 kap. polisdatalagen.

4.4.7 Bevarande av uppgifter

Förslag: Personuppgifter får inte bevaras i forensisk verksamhet under längre tid än vad som krävs för något eller några av de primära ändamålen för behandling.

Personuppgifter som behandlas i forensisk verksamhet får inte behandlas för att ta fram forensiska uppslag när det har förflutit fem år efter utgången av det kalenderår då ärendet där uppgifterna förekommer registrerades.

Skälen för förslaget

Bevarande av uppgifter i den forensiska verksamheten

Personuppgifter får enligt 9 § första stycket i personuppgiftslagen inte bevaras under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen. Bestämmelsen hindrar inte att personuppgifter i allmänna handlingar arkiveras (8 § andra stycket). När uppgifter inte längre får behandlas kan de således avskiljas från exempelvis ett ärendehanteringssystem och arkiveras. Den bestämmelsen ska dock enligt 2 kap. 2 § polisdatalagen inte tillämpas. I stället har en annan lösning valts i polisdatalagen för uppgifter i förundersökningar och brottsanmälningar. Dessa ska arkiveras, och omfattas därför inte av lagens gallringsregler, men de får inte vara gemensamt tillgängliga mer än ett visst antal år beroende på vissa närmare angivna förutsättningar (3 kap. 10 och 11 §§ polisdatalagen).

I de forensiska undersökningsärendena behandlas personuppgifter i ärendehanteringssystemet Forum. I systemet finns över 800 000 poster, bl.a. därför att det är Forum som innehåller kopplingen mellan en individ och en DNA-profil som registrerats i något av DNA-registren. Denna information måste finnas kvar i Forum så länge som DNA-profilen får finnas kvar i något av DNA-registren. Riksarkivet har meddelat gallringsbeslut som tillåter Statens kriminaltekniska laboratorium att gallra handlingar i vissa undersökningsärenden. Eftersom undersökningsärendena som regel är en del av en förundersökning finns det inte anledning att införa några generella gallringsbestämmelser utan samma lösning som i övrigt gäller i polisdatalagen för förundersökningsuppgifter bör väljas. Genom den arkivlösning som planeras kommer de undersökningsärenden som inte innehåller en koppling till DNA-registren att kunna skiljas av från Forum och arkiveras.

En regel om att personuppgifter inte får bevaras under längre tid än som är nödvändigt med hänsyn till något eller några av de ändamål för vilka de behandlas är mest ändamålsenlig. Detta gäller såväl för behandling i undersökningsärenden som för forskning och statistik. Det innefattar även behandling i de forensiska databaserna, t.ex. för att verifiera resultat eller i forskning. En regel av den innebörden bör därför införas. Det hindrar naturligtvis inte att uppgifterna därefter arkiveras enligt arkivlagstiftningen.

På samma sätt som när det gäller den brottsbekämpande verksamheten i övrigt bör det också införas en bestämmelse som möjliggör digital arkivering. Det bör vidare införas en regel som erinrar om att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, meddelar föreskrifter om digital arkivering. För att uppnå enhetlighet i regleringen i polisdatalagen bör ett motsvarande tillägg om att föreskrifter kan meddelas av den myndighet som regeringen bestämmer göras i 2 kap. 12 § och nuvarande 5 kap. 6 §.

Bevarande av uppgifter om oidentifierade spår

När det gäller oidentifierade spår kan det övervägas om man bör införa en motsvarande reglering som den som i dag finns för spårregistret och för fingeravtrycks- och signalementsregister. Regleringen innebär att sådana uppgifter, om de behandlas automatiserat,

får behandlas i högst 30 år räknat från registreringen. När det gäller de allra mest allvarliga brotten som saknar preskriptionstid gallras dock uppgifterna senast efter 70 år. Brotten i fråga är mord, dråp, folkmord, brott mot mänskligheten, grov krigsförbrytelse och terroristbrott och försök till sådana brott (se prop. 2013/14:146). Exempel på sådana oidentifierade spår som behandlas automatiserat är uppgifter om kulor, verktygsspår, skospår och liknande.

Det finns en avgörande skillnad mellan behandling av å ena sidan oidentifierade DNA-spår och fingeravtryck och å andra sidan andra typer av oidentifierade spår. Om man lyckas identifiera den som har avsatt spåret leder de förstnämnda direkt till en viss fysisk person som är tänkbar gärningsman. De senare förutsätter ytterligare ett eller flera led innan man kan knyta dem till en viss fysisk person. Därmed är också behandlingen av sådana spår betydligt mindre integritetskänslig än behandling av uppgifter om DNA-spår eller fingeravtryck. Någon särskild regel om bevarande av andra spår än DNA-spår och fingeravtryck bör därför inte införas.

Särskilt om behandlingen av uppgifter för forensiska uppslag

De forensiska databaserna har hittills i princip inte gallrats på grund av den funktion de har i verksamheten. Databaserna kommer dock i framtiden alltmer att användas även för brottsbekämpande ändamål genom de forensiska uppslagen. Eftersom huvudregeln som nyss nämnts bör vara att uppgifter får bevaras för något eller några av de primära ändamålen skulle det på sikt kunna öppna möjlighet att i den forensiska verksamheten behandla personuppgifter som är gallrade eller i vart fall inte längre är tillgängliga i Polismyndighetens brottsbekämpande verksamhet. Hur länge personuppgifter kan behandlas för att ta fram forensiska uppslag som kan leda fram till en brottsutredning och i slutändan en fällande dom skulle då ytterst begränsas av reglerna om åtalspreskription. Konsekvensen skulle kunna bli att man i den forensiska verksamheten skulle ha större möjligheter att behandla vissa personuppgifter än vad som gäller i den övriga verksamheten i myndigheten. Det sagda talar för att en begränsning av hur länge uppgifter får behandlas för att ta fram forensiska uppslag bör införas.

En rimlig avvägning av de olika intressen som bör beaktas är att uppgifter i den forensiska verksamheten bör få användas för att ta fram forensiska uppslag i fem år efter det kalenderår då ärendet i vilket uppgifterna förekommer registrerades. Det motsvarar vad som enligt 3 kap. 11 § polisdatalagen gäller för hur länge gemensamt tillgängliga uppgifter som kan antas ha samband med brottslig verksamhet som innefattar brott för vilket är föreskrivet fängelse två år eller däröver får behandlas i polisens brottsbekämpande verksamhet.

4.4.8 Behandling av uppgifter vid externa uppdrag

Bedömning: Behandlingen av personuppgifter i forensisk uppdragsverksamhet bör regleras men det behöver inte göras i lag.

Skälen för bedömningen: Nationellt forensiskt centrum kommer, i mån av tid, också att utföra undersökningar på uppdrag av myndigheter utanför rättsväsendet eller enskilda företag eller personer. Dessa uppdrag omfattas inte av den nu föreslagna regleringen, eftersom uppdragsgivaren anlitar centrumet på civilrättslig grund. Stödet för att behandla personuppgifter bygger i stället på avtalet mellan uppdragsgivaren och Nationellt forensiskt centrum.

En grundläggande utgångspunkt i personuppgiftslagen är att det krävs samtycke för behandling av personuppgifter eller att behandlingen är nödvändig för vissa andra ändamål som räknas upp uttömmande i 10 § personuppgiftslagen. Dit hör bl.a. att behandlingen är nödvändig för att fullgöra ett avtal med den registrerade. Ska personnummer behandlas krävs dessutom att kraven i 22 § är uppfyllda. Eftersom den som begär undersökningen och är avtalspart inte alltid är den som personuppgifterna rör är det dock tveksamt om det författningsstöd som finns är tillräckligt för behandlingen av personuppgifter. I vissa av dessa uppdrag sker behandlingen manuellt och den faller därmed utanför personuppgiftslagens tillämpningsområde. Vid vissa uppdrag behandlas dock personuppgifter helt och eller delvis automatiserat.

Uppdragen kan t.ex. röra sig om att någon vill ha ett testamente eller någon annan handling undersökt för att eventuellt kunna använda utlåtandet i en rättslig process. Det kan även vara fråga om

ett försäkringsbolag som vill ha ett utlåtande med anledning av en försäkringstvist eller en advokat som vill ha ett dokument granskat i syfte att klarlägga om det skulle gynna hans klient att åberopa det. För att Nationellt forensiskt centrum ska kunna fullgöra sin uppdragsverksamhet måste man ha möjlighet att behandla de personuppgifter som uppdragsgivaren förmedlar.

Centrumet bör således ges rätt att behandla personuppgifter som gäller även andra personer än uppdragsgivaren, vilket innebär att personuppgiftslagens reglering inte är ändamålsenlig. Det krävs därför en särskild reglering. I det föregående har föreslagits att behandlingen av personuppgifter i den forensiska verksamheten för rättsväsendet ska regleras i 5 kap. polisdatalagen. Därmed kommer den del av den nuvarande uppdragsverksamheten som torde vara mest integritetskänslig – uppdragen för Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket – att lagregleras. Det gäller även uppdrag som utförs åt utländska brottsbekämpande myndigheter eller organ. Behandlingen av personuppgifter i uppdragsverksamhet för andra uppdragsgivare bör emellertid inte regleras i polisdatalagen. Med tanke på att det är en mycket begränsad verksamhet, som rör få personer och i liten utsträckning sköts automatiserat, behöver behandlingen av personuppgifter inte regleras i lag utan kan regleras på lägre föreskriftsnivå.

Det som är viktigt att slå fast i en sådan reglering är att uppgifter som behandlas för att utföra ett externt uppdrag inte får användas för något annat ändamål än att fullgöra uppdraget, utom i de situationer där det krävs i lag eller förordning. Det måste naturligtvis t.ex. vara möjligt att behandla även sådana uppgifter i den utsträckning som kan krävas för att diarieföra inkommande handlingar eller för sekretessprövning och utlämnande av allmän handling. Om det slås fast att uppgifterna inte får användas för något annat ändamål än att genomföra uppdraget utesluter det även användning för exempelvis forskning.

4.4.9 Lagen om Polismyndighetens elimineringsdatabas

Förslag: Lagen om Polismyndighetens elimineringsdatabas ska inte arbetas in i 5 kap. polisdatalagen, som dock ska innehålla en hänvisning till den lagen.

Skälen för förslaget: I prop. 2013/14:110 föreslås att Rikspolisstyrelsen från den 1 juli 2014 får föra en särskild databas över DNA-profiler, elimineringsdatabasen, vilket regleras i en särskild lag. Databasens syfte är att stärka kvaliteten i den forensiska verksamheten. Från den 1 januari 2015 ska Polismyndigheten föra elimineringsdatabasen. Det förhållandet att det föreslås en samlad reglering av den forensiska verksamheten i 5 kap. polisdatalagen skulle kunna tala för att även regleringen av elimineringsdatabasen bör föras in i polisdatalagen. De skäl som regeringen i propositionen anförde för att det krävs en särskild lag för att reglera elimineringsdatabasen – bl.a. att den faller utanför de övergripande ändamålen i polisdatalagen (se prop. 2013/14:110 s. 456) – talar emellertid i motsatt riktning. Den särskilda lagen bör därför behållas. En hänvisning till lagen bör dock införas i 5 kap. polisdatalagen.

4.5 Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling

4.5.1 Följändringar med anledning av den nya polisorganisationen

Förslag: Regleringen av de primära ändamålen för Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling anpassas till hur Säkerhetspolisens uppgifter beskrivs i polislagen.

Skälen för förslaget: I propositionen En ny organisation för polisen föreslås som tidigare nämnts de lagändringar som krävs för att Säkerhetspolisen ska kunna ombildas till en fristående myndighet. På förslag av Lagrådet har ändringar gjorts bl.a. när det gäller hur Säkerhetspolisens uppgifter beskrivs i 3 § polislagen (1984:387). Lagrådet förordade en precisering av Säkerhetspolisens uppgifter när det gäller personskyddet, vilket regeringen ställt sig bakom. Vidare har hänvisningen till två lagar som föreskriver straff för vissa terrorhandlingar ersatts med en mera generell hänvisning till uppgifter som rör terrorbrott.

De ändamål för vilka Säkerhetspolisen får behandla uppgifter för att tillgodose behoven i den egna verksamheten – de s.k. primära ändamålen – är uttömmande angivna i nuvarande 5 kap. 1 § polis-

datalagen. För att undvika att regleringen tolkas så att Säkerhetspolisen till följd av ändringarna i polislagen inte skulle ha stöd för att behandla personuppgifter i allt det som är myndighetens författningsenliga uppgifter, bör paragrafen anpassas till de ändringar som föreslås i prop. 2013/14:110. Två av de punkter i paragrafen som reglerar för vilka primära ändamål Säkerhetspolisen får behandla personuppgifter bör således utformas på samma sätt som de föreslagna nya punkterna i 3 § polislagen.

4.5.2 Behandling för andra författningsreglerade uppgifter

Förslag: Säkerhetspolisen får, utöver vad som anges i dag i polisdatalagen, även behandla personuppgifter om det behövs för att myndigheten ska kunna fullgöra annan verksamhet som anges i lag eller förordning eller i särskilda beslut av regeringen.

Uppgifter som behandlas i Säkerhetspolisens verksamhet får också behandlas för att, om det är nödvändigt, tillhandahålla information som behövs i en myndighet om det enligt lag eller förordning åligger Säkerhetspolisen att bistå myndigheten med en viss uppgift.

Skälen för förslaget: Genom de ändringar i polislagen som föreslås i nyssnämnda proposition anges de grundläggande uppgifterna för Säkerhetspolisen i den lagen. Eftersom polislagen inte innehåller någon uttömmande reglering av vilka uppgifter som ankommer på Säkerhetspolisen respektive Polismyndigheten blir det, som framgår av propositionen, nödvändigt att i större utsträckning nämna Säkerhetspolisen och dess uppgifter i olika författningar när den blir en fristående myndighet. Det aktualiserar frågan om den uttömmande uppräknningen i nuvarande 5 kap. 1 § polisdatalagen av för vilka ändamål Säkerhetspolisen får behandla personuppgifter behöver kompletteras i något annat avseende än som angetts i föregående avsnitt.

Regleringen i polisdatalagen av primära ändamål för personuppgiftsbehandling skiljer sig mellan Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. För Säkerhetspolisens del är uppräknningen av primära ändamål mera detaljerad och omfattar även uppgifter som bara är brottsbekämpande i vid mening. Den nuvarande regleringen förut-

sätter att nya arbetsuppgifter som åläggs Säkerhetspolisen följs upp med en ändring av de primära ändamålen, utom i de fall där den nya uppgiften täcks av befintlig reglering. Eftersom utgångspunkten bör vara att Säkerhetspolisen ska kunna behandla personuppgifter för att fullgöra alla brottsbekämpande uppgifter som myndigheten ålagts i lag eller förordning, utan att polisdatalagen ska behöva ändras vid varje tillfälle en arbetsuppgift justeras, bör den nuvarande uppräknningen kompletteras med en ny punkt.

Den lämpligaste lösningen är att det som ett nytt primärt ändamål föreskrivs att Säkerhetspolisen får behandla personuppgifter om det behövs för att myndigheten ska kunna fullgöra annan verksamhet som myndigheten ålagts genom lag eller förordning eller som följer av särskilda regeringsbeslut.

När Säkerhetspolisen blir en fristående myndighet är det också viktigt att de sekundära ändamålen för vilka myndigheten får behandla personuppgifter motsvarar behoven. De sekundära ändamålen avser behandling för olika typer av utlämnande av personuppgifter.

Enligt 2 kap. 8 § punkten 6 a polisdatalagen får Polismyndigheten behandla sådana personuppgifter som ändå behandlas av myndigheten även för att – om det är nödvändigt – tillhandahålla information som behövs i en myndighet om det enligt lag eller förordning åligger Polismyndigheten att bistå myndigheten med en viss uppgift. Enligt förarbetena är punkten avsedd att tillgodose polisens i författning reglerade uppgifter att biträda en annan svensk myndighet i dess verksamhet. Punkten täcker bl.a. den behandling som kan krävas för att Polismyndigheten ska kunna bistå Riksdagens ombudsmän och Justitiekanslern med uppgifter när de uppträder som förundersökningsledare och åklagare, i den mån behandlingen inte täcks av någon annan bestämmelse i polisdatalagen (prop. 2009/10:85 s. 322).

Säkerhetspolisen har under hand framhållit att man anser sig ha samma behov som Polismyndigheten att kunna behandla personuppgifter på sådan grund.

När Säkerhetspolisen blir en fristående myndighet kommer den att ha samma behov som Polismyndigheten att ha ett sekundärt ändamål som innebär att Säkerhetspolisen får behandla uppgifter för att lämna ut dem till en myndighet om det enligt lag eller förordning åligger Säkerhetspolisen att bistå myndigheten med en viss

uppgift. Som exempel kan nämnas att Justitiekanslern begär biträde med utredningsåtgärder i en förundersökning som rör tryck- eller yttrandefrihetsbrott som berör Säkerhetspolisens arbete mot politisk extremism.

4.6 Tillgången till uppgifter i belastningsregistret

Förslag: Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ges samma rätt som bl.a. Datainspektionen att få del av uppgifter ur belastningsregistret för sin tillsynsverksamhet.

Skälen för förslaget

Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens tillsynsverksamhet

Enligt 1 § lagen (2007:980) om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet (tillsynslagen) ska Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden utöva tillsyn över bl.a. tillämpningen av polisdatalagen (2010:361). När det gäller Säkerhetspolisen ska nämnden även utöva tillsyn över behandling av personuppgifter enligt den tidigare gällande polisdatalagen (1998:622). Tillsynen över personuppgiftsbehandlingen ska särskilt avse behandling av känsliga personuppgifter. Nämndens tillsyn ska syfta till att säkerställa att verksamheten bedrivs författningenligt. Nämnden utövar enligt 2 § tillsynslagen sin tillsyn genom inspektioner och andra undersökningar.

Nämnden är också enligt 3 § tillsynslagen skyldig att på begäran av en enskild kontrollera om han eller hon har varit föremål för sådan personuppgiftsbehandling som avses i 1 § tillsynslagen och om behandlingen har varit författningenlig. Nämnden ska underätta den enskilde om att kontrollen har utförts. Nämndens skyldighet att utföra kontroller enligt 3 § är således knuten till nämndens tillsynsområde så som det anges i 1 § tillsynslagen. Enligt en övergångsbestämmelse som meddelades när tillsynslagen infördes är nämnden enligt 3 § skyldig att på en enskilds begäran även kontrollera förhållanden före lagens ikraftträdande.

Regleringen av tillgången till uppgifter ur belastningsregister

Uppgifter i belastningsregister har alltid ansetts vara särskilt känsliga och omgärdas därför av absolut sekretess enligt 35 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Detta har motiverats av att den dömdes återanpassning i samhället inte ska försvåras och att det är angeläget att denna typ av uppgifter inte sprids mer än vad som är absolut nödvändigt. Uppgifter ur registret får endast lämnas ut i den ordning som föreskrivs i lagen och förordningen om belastningsregister och i säkerhetsskyddslagen (1996:627) med tillhörande förordning. Det innebär att de regler i 10 och 12 kap. offentlighets- och sekretesslagen som normalt gäller för bl.a. informationsutbyte mellan myndigheter inte får tillämpas.

I 6 § lagen (1998:620) om belastningsregister föreskrivs att personuppgifter ur belastningsregistret ska lämnas ut om det begärs av Riksdagens ombudsmän, Justitiekanslern eller Datainspektionen för deras tillsynsverksamhet. Säkerhets- och integritetsnämnden är den enda av de myndigheter som i dag utövar tillsyn över polisens rättsliga verksamhet som inte har rätt att få del av uppgifter ur belastningsregistret.

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ges tillgång till uppgifter ur belastningsregister

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden är en ganska ny myndighet som har en viktig roll när det gäller tillsynen över polisens personuppgiftsbehandling. När nämnden tillskapades låg fokus framför allt på nämndens kontroll av hur hemliga tvångsmedel hanteras och enskildas rätt att begära kontroll av det samt på användningen av kvalificerade skyddsidentiteter. Utgångspunkten var att det behövdes ett fristående kontrollorgan för att uppfylla kravet på tillgång till ett effektivt rättsmedel i artikel 13 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden övertog uppgiften att utöva tillsyn över Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter enligt den då gällande polisdatalagen som en konsekvens av att Registernämnden, som tidigare haft den uppgiften, lades ner. Registernämndens alla uppgifter överfördes till Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden (prop. 2006/07:133

s. 63). När den nya polisdatalagen infördes utökades nämndens tillsyn till att omfatta även Rikspolisstyrelsens och polismyndigheternas personuppgiftsbehandling. Då berördes inte frågan om nämnden kunde ha behov av tillgång till uppgifter ur belastningsregistret.

Enligt 4 § tillsynslagen har nämnden rätt att av förvaltningsmyndigheter som omfattas av tillsynen få de uppgifter och det biträde som nämnden begär. Även domstolar samt de förvaltningsmyndigheter som inte omfattas av tillsynen är skyldiga att lämna nämnden de uppgifter som den begär. Avsikten var att denna reglering, tillsammans med reglerna i offentlighets- och sekretesslagen, ska ge nämnden tillgång till alla de handlingar den behöver för sin tillsyn. I förarbetena framhålls att nämnden ska ha ”full rätt till insyn” (prop. 2006/07:133 s. 67).

Genom den särskilda reglering som gäller för utlämnande av uppgifter ur belastningsregister uppstår en konflikt mellan den regleringen och regleringen i 4 § tillsynslagen. Lagen om belastningsregister får i egenskap av *lex specialis* anses ha företräde, vilket innebär att nämnden inte får den av lagstiftaren avsedda insynen på detta område. Denna konflikt har inte berörts i förarbetena.

Även om nämnden inte utövar tillsyn över behandlingen av personuppgifter enligt lagen om belastningsregister kan uppgifter ur registret vara av vikt för den tillsyn som nämnden utövar. Eftersom tillgången till uppgifter ur belastningsregister regleras exklusivt i lagen och förordningen om belastningsregister och säkerhetskyddslagen med tillhörande förordning har de myndigheter som berörs av tillsynen inte möjlighet att lämna sådana uppgifter till nämnden om det inte finns författningsstöd för det. Mot den bakgrunden bör 6 § lagen om belastningsregister ändras så att Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden får samma tillgång till uppgifter ur belastningsregister som övriga tillsynsmyndigheter.

5 Några frågor som rör vapenlagstiftningen

5.1 Tillgången till uppgifter i vapenregister

5.1.1 Något om vapenregistren

Regleringen av vapenregister finns för närvarande i 2 kap. vapenlagen (1996:67). Enligt 2 kap. 17 och 18 §§ vapenlagen ska det finnas dels lokala, dels centrala vapenregister som ska föras med hjälp av automatiserad behandling. De lokala vapenregistren ska föras av polismyndigheterna och de centrala registren av Rikspolisstyrelsen.

Ett *lokalt vapenregister* ska innehålla uppgifter om tillståndspliktiga vapeninnehav och om beslut enligt vapenlagen. Enligt förarbetena ska registren innehålla den information som behövs för hanteringen av vapenärenden, t.ex. personuppgifter på dem som sökt tillstånd att inneha vapen och uppgifter om vapen, vapendelar m.m. samt tillståndsbeslut.

Ett lokalt vapenregister ska enligt 2 kap. 17 § vapenlagen även innehålla uppgifter om personer som tillhör hemvärnets personal och som av Försvarsmakten har tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden. Uppgifter om vilka vapen det är fråga om får dock inte registreras.

De lokala vapenregistren innehåller i dag bl.a. uppgifter om ansökningar om tillstånd till att inneha vapen, polismyndighetens beslut angående ansökningarna, vapentillstånd av olika slag, vapens typ, fabrikat, modell och kaliber samt överlåtarens namn och person- eller organisationsnummer.

De centrala vapenregistren ska enligt 2 kap. 18 § vapenlagen vara tre separata register; vapeninnehavarregistret, vapenregistret och vapenhandlarregistret.

Vapeninnehavarregistret innehåller uppgifter om personer och organisationer som meddelats tillstånd att inneha skjutvapen eller ammunition eller tillstånd att låna skjutvapen. Registret bygger på uppgifter från de lokala vapenregistren. Vidare registreras på samma sätt som i lokala vapenregister uppgifter om personer som tillhör hemvärnets personal och som av Försvarsmakten har tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden.

I *vapenregistret* finns uppgifter om de skjutvapen för vilka tillstånd till innehav har meddelats. Där registreras också uppgifter om vapentyp, tillverkningsnummer eller motsvarande, fabrikat, modell och kaliber. Tillståndspliktiga vapendelar registreras på samma sätt som tillståndspliktiga vapen. Registret bygger på uppgifter från de lokala vapenregistren. Registret innehåller även uppgifter om skjutvapen som har upphittats eller anmälts stulna eller förkomna.

Vapenhandlarregistret innehåller uppgifter om personer och organisationer som har meddelats tillstånd att bedriva handel med vapen. Vidare finns det uppgifter om dels fysiska personer som har ett betydande inflytande över en sådan juridisk person, dels personer som har godkänts att som föreståndare eller ersättare ansvara för sådan verksamhet. Där registreras även uppgifter om personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt vapenlagen att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation. Registret bygger på uppgifter från de lokala vapenregistren. Vapenhandlarregistret omfattar inte den som driver handel med skjutvapen enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel.

I dag finns det inga bestämmelser om direktåtkomst till vapenregistren. Polismyndigheterna har var och en tillgång till sitt lokala register och Rikspolisstyrelsen, som för de centrala registren, till de centrala registren.

5.1.2 Ombildningen av polisen

Som redovisas närmare i propositionen En ny organisation för polisen (prop. 2013/14:110 s. 493 f.) behöver reglerna om vapenregister ändras med anledning av att Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna den 1 januari 2015 slås samman till en ny myndighet, Polismyndigheten. I propositionen föreslås bl.a. att de tre centrala

vapenregistren, som ska föras av Polismyndigheten, ska föras för samma ändamål som i dag och i allt väsentligt ha samma innehåll. De ska utgöra nationella register och några lokala vapenregister ska inte längre föras. I propositionen föreslås också att vapenregistren ska regleras i ett nytt kapitel i vapenlagen, 1 a kap., som utöver dagens bestämmelser även ska innehålla de regler som behövs för att regleringen ska stå i överensstämmelse med 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen.

5.2 Direktåtkomst till vapenregistren

Förslag: Tullverket och Kustbevakningen får medges direktåtkomst till uppgifter i vapenregister.

Bedömning: Kronofogdemyndigheten bör inte kunna medges tillgång till uppgifter i vapenregister genom direktåtkomst. Sekretessen för uppgifter i vapenregister behöver inte ändras

Skälen för förslaget och bedömningen

Tillgången till uppgifter för brottsbekämpande myndigheter

Polismyndigheten ska i framtiden föra vapenregistren. Tillgången till uppgifter i vapenregister inom Polismyndigheten behöver inte regleras, eftersom det blir en myndighetsintern fråga. Däremot föreslås det i nyssnämnda proposition en generell regel om att tillgången till uppgifter i vapenregister alltid ska begränsas till vad varje tjänsteman behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

I nyssnämnda proposition föreslås också att Säkerhetspolisen, som den 1 januari 2015 blir en fristående myndighet, får medges tillgång till registren genom direktåtkomst (prop. 2013/14:110 s. 498 f.). Ändringen är avsedd att tillförsäkra Säkerhetspolisen samma tillgång till uppgifter i vapenregistren efter det att den ombildats till en fristående myndighet som den har i dag.

Att Säkerhetspolisen ska kunna medges direktåtkomst till vapenregister föreslogs i departementspromemorian Den nya polisorganisationen – kompletterande författningsändringar (se Ds 2013:34 s. 84). Vid remitteringen av promemorian framhöll tre

myndigheter att även de borde ges möjlighet att få sådan direktåtkomst, nämligen Tullverket, Kustbevakningen och Kronofogdemyndigheten. Frågan behandlades inte i propositionen eftersom det saknades beredningsunderlag.

Tullverket anförde följande skäl för att myndigheten, i likhet med Säkerhetspolisen, bör ges direktåtkomst till vapenregister.

Tullverket kontrollerar införsel och utförsel av skjutvapen. Vid införsel från ett annat land av skjutvapen och ammunition för annat ändamål än jakt och tävling ska en skriftlig anmälan om införseln lämnas till Tullverket. Anmälan ska vara undertecknad av mottagaren eller av ett ombud som han eller hon anlitar och innehålla diverse uppgifter om mottagare, avsändare och om vapnen.

Vapenhandlartillstånd, vapenlicens eller innehavstillstånd ska visas upp när anmälan lämnas. För att säkerställa vapnets identitet ska det visas upp för tulltjänstemannen när anmälan lämnas. Tulltjänstemannen ska kontrollera att de identitetsuppgifter som lämnats i anmälan överensstämmer med det uppvisade vapnet. Tulltjänstemannen kan i första hand behöva kontrollera vapenhandlartillstånd, men även vapeninnehavartillstånd. Det är ofta inte lätt att få tag på någon hos polisen som kan kontrollera vapenhandlartillståndet och vapeninnehavartillståndet, särskilt inte om införseln eller utförseln sker utanför kontorstid. För att underlätta kontrollerna av vapen som förs in eller ut av vapenhandlare eller vapeninnehavare skulle Tullverket behöva få tillgång till uppgifter i vapenregistren, helst i form av direktåtkomst till vapenregistren.

Regeringen beslutade den 9 juni 2011 att uppdra åt Rikspolisstyrelsen och Tullverket att bl.a. kartlägga omfattningen av den illegala införseln av skjutvapen till Sverige och de tillvägagångssätt som används för detta (Ju/2011/4092/PO). I ett beslut den 13 december 2012 noterade regeringen att samarbetet mellan polisen och Tullverket hade utvecklats och att gemensamma operativa insatser hade genomförts inom ramen för uppdraget. Regeringen uppdrog därför åt Rikspolisstyrelsen och Tullverket att gemensamt fortsätta att verka för att minska införseln av illegala skjutvapen till Sverige och att som ett led i det arbetet bl.a. fortsätta att fördjupa underrättelsesamarbetet, att vidareutveckla samarbetet med behöriga myndigheter i andra länder och att genomföra gemensamma operativa insatser (Ju2012/8216/PO).

Ett av huvudändamålen med vapenregister är att ge information om sådana uppgifter som behövs för att förebygga, förhindra eller

upptäcka brottslig verksamhet eller för att beivra brott med anknytning till skjutvapen. Fortsatta insatser för att motverka införsel av illegala vapen är en prioriterad fråga för samhället. Mot bakgrund av det gemensamma uppdrag som polisen och Tullverket har skulle det effektivisera samarbetet om Tullverket på ett mindre omständligt sätt kan få tillgång till uppgifter i vapenregister. Det kan enklast tillgodoses genom att den myndighet som för registren ges möjlighet att bevilja Tullverket direktåtkomst. Att ge Tullverket tillgång till uppgifter i vapenregister ligger helt i linje med de ändamål för vilka registren förs. Tullverket har av de skäl som verket redovisade i sitt yttrande behov av tillgång till uppgifter i samtliga vapenregister.

Även Kustbevakningen framhöll att myndigheten borde ges tillgång till uppgifter i vapenregister genom direktåtkomst. Myndigheten anförde följande.

Kustbevakningen ser även ett eget behov av att kunna medges direktåtkomst till uppgifter gällande innehavare (vapeninnehavarregistret) och uppgifter gällande skjutvapen (vapenregistret). En kustbevakningstjänsteman får t.ex. enligt 6 kap. 4 b § vapenlagen (1996:67) omhänderta skjutvapen som någon medför utan att kunna visa en rätt till vapeninnehavet. Enligt myndighetens uppfattning skulle en möjlighet till kontroll av rätten till vapeninnehavet genom direktåtkomst till uppgifter i vapenregistret vara en betydligt bättre och effektivare lösning för såväl myndigheten som den kontrollerade än ett fysiskt omhändertagande av vapnet. Det kan även konstateras att det i Kustbevakningens brottsbekämpande verksamhet finns ett mer generellt behov av att få tillgång till uppgifter om vapeninnehav vid exempelvis riskbedömningar inför ingripanden eller andra åtgärder mot brottsmisstänkta personer. Kustbevakningen ser dock inte något behov av direktåtkomst till vapenhandlarregistret.

Att ge Kustbevakningen tillgång till uppgifter i vapenregister på ett enklare sätt än i dag ligger också i linje med de ändamål för vilka registren förs. Av de skäl som Kustbevakningen anförde i sitt yttrande bör även Kustbevakningen kunna medges tillgång till uppgifter i vapenregister genom direktåtkomst. I lagtexten bör inte någon skillnad göras mellan olika register, men eftersom Kustbevakningen inte anser sig ha något behov av tillgång till vapenhandlarregistret finns det inget skäl för Polismyndigheten att medge åtkomst till det registret.

När en möjlighet öppnas att bevilja även myndigheter utanför polisen direktåtkomst till uppgifter i vapenregister bör det av inte-

gritetskäl införas en särskild regel om att myndigheten ansvarar för att tillgången till personuppgifter ska begränsas till vad varje tjänsteman behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter. Regeln bör utformas på samma sätt som gäller för direktåtkomst enligt 3 kap. 8 § andra stycket polisdatalagen (2010:361).

Tillgången till uppgifter för andra myndigheter

Kronofogdemyndigheten föreslog i sitt yttrande att myndigheten i mål om utsökning och indrivning ska ges tillgång till uppgifter ur vapenregistret om tillstånd att inneha vapen och vilka typer av vapen som tillståndet omfattar samt att uppgifterna ska kunna inhämtas genom direktåtkomst till vapenregister.

Det enda skäl som Kronofogdemyndigheten anför för sitt förslag är att vapen är en tillgång som har ett exekutivt värde.

Vapenregister förs för två olika ändamål. Det ena är att underlätta handläggningen av frågor om tillstånd enligt vapenlagen. Det andra är att ge information om sådana uppgifter som behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller för att beivra brott med anknytning till skjutvapen. Det skulle stå direkt i strid med de nuvarande ändamålen för vilka registren förs att ge en myndighet tillgång genom direktåtkomst för det ändamål som Kronofogdemyndigheten anger. Myndigheten har dock, så som yttrandet får uppfattas, föreslagit att ändamålen för att föra vapenregister ska utvidgas så att det även omfattar utlämnande av uppgifter till Kronofogdemyndigheten. Uppgifter om vilka personer som innehar vapen bör inte spridas i större utsträckning än vad som är nödvändigt. Det är bl.a. av det skälet det råder sekretess för uppgifter i vapenregister. I motsats till vad som gäller för Tullverket och Kustbevakningen är Kronofogdemyndighetens uppdrag inte sådant att det motiverar en ändring av de grundläggande ändamålen för att föra vapenregister i syfte att möjliggöra åtkomst till uppgifter i registren. Det får anses tillräckligt att uppgifter om äganderätt till vapen i förekommande fall kan lämnas ut till Kronofogdemyndigheten efter en sedvanlig sekretessprövning.

Sekretessen för uppgifterna

När det gäller frågan vilket sekretesskydd uppgifterna kommer att ha hos den mottagande myndigheten föreskrivs i 18 kap. 16 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400; OSL) att sekretess gäller hos en polismyndighet i verksamhet som avser förande eller uttag ur vapenregister för uppgift som har tillförts registret, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att vapen eller ammunition kommer till brottslig användning. Sekretess gäller under samma förutsättningar hos Rikspolisstyrelsen.

I prop. 2013/14:110 föreslås att 18 kap. 16 § OSL ändras så att sekretess ska gälla för uppgift som hänför sig till vapenregister enligt vapenlagen, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att vapen eller ammunition kommer till brottslig användning. Någon sådan fara kan inte anses föreligga när det gäller att lämna uppgifter till en annan brottsbekämpande myndighet. Någon särskild sekretessbrytande regel behövs därför inte för att kunna medge Tullverket och Kustbevakningen direktåtkomst. Genom användningen av rekvisitet ”hänför sig till” följer sekretessen med uppgiften och gäller således oberoende av hos vilken myndighet den finns. Därmed krävs det inte någon ändring i sekretessregleringen för att uppgifterna ska ha samma skydd hos den myndighet som får direktåtkomst till uppgifterna som hos Polismyndigheten.

5.3 Underrättelse till Försvarmakten

Förslag: Om en person tillhör hemvärnets personal och Säkerhetspolisen får kännedom om omständigheter som kan medföra att han eller hon är olämplig att inneha skjutvapen bör Säkerhetspolisen underrätta Försvarmakten.

Skälen för förslaget: Hemvärdet består för närvarande av närmare 20 600 personer och kan som högst uppgå till cirka 22 000 personer. Av dessa har 16 800 hemvärnsavtal och resterande 3 800 har frivilligavtal. I 6 kap. 7 § vapenlagen föreskrivs att i de fall där Polismyndigheten får kännedom om omständigheter som kan medföra att en person som tillhör hemvärnets personal är olämplig att inneha skjutvapen ska Polismyndigheten omedelbart underrätta

Försvarsmakten om dessa omständigheter. Underrättelseskyldigheten gäller oavsett om personen i fråga för tillfället har tilldelats vapen eller inte. Med hemvärnets personal avses nämligen inte bara hemvärnsmän som kan tilldelas vapen utan även s.k. avtalspersonal, dvs. personer som tjänstgör inom hemvärdet enligt förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet. Polismyndighetens underrättelseskyldighet gentemot Försvarsmakten anses omfatta både omständigheter som Polismyndigheten själv har kännedom om, t.ex. uppgifter om brott eller omhändertaganden vid ordningsstörningar, och sådana omständigheter som läkare anmäler enligt 6 kap. 6 § vapenlagen.

En uppgiftsskyldighet är sekretessbrytande enligt 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400; OSL). En sådan skyldighet innebär också att den myndighet som har rätt att få upplysningarna kan kräva att få tillgång till dem med stöd av 6 kap. 5 § OSL.

Uppgiftsskyldigheten ankommer med dagens organisation på en polismyndighet, dvs. på den lokala polisorganisationen. Säkerhetspolisen har däremot i egenskap av en avdelning inom Rikspolisstyrelsen inte någon motsvarande skyldighet.

Det är angeläget att Försvarsmakten får kännedom om alla omständigheter som gör att en persons lämplighet som hemvärnsmän kan ifrågasättas, vilket är syftet med polismyndigheternas underrättelseskyldighet. När Säkerhetspolisen blir en fristående myndighet den 1 januari 2015 aktualiseras frågan om även Säkerhetspolisen bör informera Försvarsmakten om omständigheter som kan ge anledning att överväga om en person är lämplig att ingå i hemvärdet.

Att Polismyndigheten, som ersätter den lokala och regionala polisorganisationen, har en omfattande uppgiftsskyldighet är naturligt, med hänsyn till att myndigheten i stor utsträckning kan komma att få tillgång till uppgifter som kan vara av intresse för Försvarsmakten. När det gäller Säkerhetspolisen är emellertid frågan betydligt mer komplicerad. Uppgifter som Säkerhetspolisen får från andra staters säkerhets- och underrättelsetjänster lämnas vanligen under förbehåll att mottagaren inte får lämna uppgiften vidare till nationella myndigheter. Det innebär att en sådan uppgift inte kan lämnas till någon svensk myndighet, inte ens till domstol (se bl.a. prop. 2009/10:31 s. 234 och 239).

Säkerhetspolisens internationella samarbete spelar en viktig roll för arbetet att värna den nationella säkerheten. Det är mot den bakgrunden som Säkerhetspolisen endast har en mycket begränsad uppgiftsskyldighet. Den underrättelseskyldighet som finns avser främst rapportering till regeringen och, i visst fall, till Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten. Med hänsyn till detta, och då de uppgifter som Säkerhetspolisen förfogar över är av den arten att de inte bör spridas om det inte är absolut nödvändigt, bör det inte komma i fråga att ålägga Säkerhetspolisen någon uppgiftsskyldighet av det slag som gäller för Polismyndigheten. Däremot är det givetvis angeläget att Säkerhetspolisen, i den utsträckning dess verksamhet medger det, delger Försvarmakten sådan information som kan ha betydelse för frågan om någon i hemvärnets personal kan anses vara olämplig att inneha vapen eller tränas i vapenbruk. Det ligger i Säkerhetspolisens eget intresse att motverka eventuella säkerhetshot som kommer till myndighetens kännedom. I syfte att uppmuntra informationslämnande bör det i 6 kap. 7 § vapenlagen föreskrivas att om Säkerhetspolisen får kännedom om sådana omständigheter som kan medföra att en person som tillhör hemvärnets personal är olämplig att inneha skjutvapen bör Säkerhetspolisen underrätta Försvarmakten om dessa.

6 Jäv för polisanställda m.fl.

6.1 Gällande rätt

6.1.1 Jävsreglernas syfte

Det allmänna syftet med jävsregler är att förhindra att obehöriga hänsyn tas vid myndighetsutövning. En beslutsfattare eller annan handläggare får inte ha ett intresse av utgången i saken som medvetet eller omedvetet kan påverka hans eller hennes omdöme vid handläggningen eller avgörandet. Motsvarande gäller andra situationer som träffas av regleringen om jäv.

Jävsreglerna i rättegångsbalken syftar också till att garantera att rättsskipningen håller hög kvalitet och fyller därmed en viktig funktion för att värna allmänhetens förtroende för rättsskipningen. För tilltron till rättsväsendet krävs bl.a. att domare och andra beslutsfattare intar en opartisk hållning.

6.1.2 Jäv vid handläggning av förvaltningsärenden

Vid handläggningen av förvaltningsärenden tillämpas förvaltningslagen (1986:223) i den polisiära verksamheten. Lagen föreskriver bl.a. allmänna krav som ställs på myndigheterna vid handläggningen av ärenden och innehåller generella regler som tillgodoser grundläggande rättssäkerhetskrav för den enskilde.

I 11 § förvaltningslagen förskrivs att den som ska handlägga ett ärende är jävig om

– saken angår honom eller henne själv, hans eller hennes make, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående eller om ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för honom eller henne själv eller någon närstående,

- han eller hon eller någon närstående är ställföreträdare för den som saken angår eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av ärendets utgång,

- ärendet har väckts hos myndigheten genom överklagande eller underställning av en annan myndighets beslut eller på grund av tillsyn över en annan myndighet och han eller hon tidigare hos den andra myndigheten har deltagit i den slutliga handläggningen av ett ärende som rör saken,

- han eller hon har fört talan som ombud eller mot ersättning biträtt någon i saken, eller

- om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans eller hennes opartiskhet i ärendet.

Den som är jävig får enligt 12 § förvaltningslagen inte handlägga ärendet. Han eller hon får dock vidta åtgärder som inte någon annan kan vidta utan olägligt uppskov.

Enligt 32 § förvaltningslagen gäller lagen inte i bl.a. polismyndigheternas, åklagarmyndigheternas, Skatteverkets, Tullverkets och Kustbevakningens brottsbekämpande verksamhet.

6.1.3 Jäv i brottsbekämpande verksamhet

När rättegångsbalken infördes var åklagarverksamheten och polisverksamheten integrerade på ett annat sätt än i dag. Reglerna om och åklagare och polismyndighet placerades i samma kapitel i balken, 7 kap., och jävsreglerna var likalydande.

Jäv för åklagare regleras i 7 kap. 6 § rättegångsbalken. Där föreskrivs att om det för en åklagare beträffande ett visst brott finns någon omständighet som skulle utgöra jäv mot domare, får åklagaren inte ta befattning med förundersökning, åtal för brottet eller annan åtgärd enligt rättegångsbalken. Detsamma gäller vid fullgörandet av andra åklagaruppgifter. Jäv får dock inte grundas på en åtgärd som en åklagare har vidtagit i tjänsten eller en gärning som har vidtagits mot åklagaren i eller för hans eller hennes tjänst. Även om en åklagare är jävig får han eller hon vidta åtgärder som inte utan fara kan skjutas upp.

Jäv mot domare regleras i 4 kap. 13 § rättegångsbalken och innebär att en domare är jävig bl.a. om

- han eller hon själv är part eller på annat sätt har del i saken eller kan vänta synnerlig nytta eller skada av sakens utgång,
- om han eller hon är eller varit gift med part eller har viss släktskap, svågterskap eller är närstående på liknande sätt med part,
- om han eller hon är gift med någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av sakens utgång, eller har viss släktskap, svågterskap eller är närstående på liknande sätt i förhållande till en sådan person,
- om han eller hon eller någon henne eller honom närstående är förmyndare, god man eller förvaltare för part eller på annat sätt parts ställföreträdare eller är ledamot av styrelsen för bolag, förening eller annat samfund, stiftelse eller annan sådan inrättning som är part,
- om han eller hon är parts vederdeloman,
- om han eller hon i annan rätt som domare eller annan befattningshavare fattat beslut som rör saken, eller hos annan myndighet än domstol eller som skiljeman tagit befattning med saken,
- om han eller hon som rättegångsombud fört parts talan i saken eller biträtt part eller vittnat eller varit sakkunnig, eller
- om det annars finns särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans eller hennes opartiskhet i målet.

I 7 kap. 9 § rättegångsbalken föreskrivs att reglerna om jäv för åklagare i 6 § ska tillämpas även på anställda inom polisväsendet eller vid Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen som vidtar åtgärder eller meddelar beslut enligt rättegångsbalken.

I princip gäller alltså samma jävsgrunder för en polisanställd som för en åklagare eller domare. Några av de jävsgrunder som gäller för domare har dock ingen motsvarighet för åklagare och anställda vid andra brottsbekämpande myndigheter. Undantagen avser framför allt det som brukar kallas tvåinstansjäv och vederdelomannajäv.

När tillämpningsområdet för jävsregeln för åklagare utvidgades genom propositionen 7 kap. rättegångsbalken (prop. 2000/01:92) på det sättet att regleringen omfattar även fullgörandet av andra åklagaruppgifter än de som regleras i balken gjordes inte någon motsvarande utvidgning för anställda inom polisväsendet och vid andra brottsbekämpande myndigheter. I lagstiftningsärendet framhölls att jävsregeln i 7 kap. 9 § kunde tillämpas analogt för dessa kategorier. Däremot ändrades regeln från att avse polismyndighet

till att avse fysiska individer, eftersom endast sådana kan vara jäviga. Bestämmelsen hade nämligen genom borttagandet av en regel som angav vilka befattningshavare som avsågs med begreppet polismyndighet mist sin tidigare betydelse.

En invändning om jäv enligt 7 kap. 9 § rättegångsbalken mot någon som är anställd inom polisväsendet prövas av myndigheten.

Jävsregeln i 7 kap. 9 § gäller som nyss nämnts inte bara för anställda inom polisväsendet utan även för anställda vid någon av de andra myndigheter som enligt särskilda regler utför motsvarande uppgifter; dvs. i Skatteverkets, Tullverkets respektive Kustbevakningens brottsbekämpande verksamhet.

6.1.4 Jäv i annan polisverksamhet

I det nyss nämnda lagstiftningsärendet konstaterades att det för de polisiära uppgifter och befogenheter som följer av bl.a. polislagen (1984:387) och polisförordningen (1998:1558) inte finns några särskilda bestämmelser om jäv. Om det uppkommer en fråga om jäv i polisverksamhet som inte avser förvaltningsärenden eller åtgärder enligt rättegångsbalken tillämpas, enligt vad som sägs där, bestämmelserna om jäv i rättegångsbalken analogt (prop. 2000/01:92 s. 21). I kommentaren till rättegångsbalken framhålls också att jävsprövningen i dessa fall i första hand bör göras med utgångspunkt i jävsbestämmelsen i rättegångsbalken (Peter Fitger m.fl. Rättegångsbalken I s. 7:29).

6.1.5 Propositionen En ny organisation för polisen

I propositionen En ny organisation för polisen (prop. 2013/14:110) föreslås att 7 kap. 9 § rättegångsbalken ska ändras på det sättet att ordet polisväsendet ersätts med Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. Någon ändring i sak av regleringen föreslås inte.

Vidare föreslås att undantaget i 32 § förvaltningslagen från förvaltningslagens tillämpningsområde ändras så att det i stället för polismyndigheternas brottsbekämpande verksamhet ska avse Polismyndighetens och Säkerhetspolisens brottsbekämpande verksamhet. Förslaget medför ingen förändring av tillämpningsområdet för jävsreglerna i förvaltningslagen i den polisiära verksamheten.

6.2 En mer heltäckande jävsregel för polisen

Förslag: För anställda vid Polismyndigheten och Säkerhetspolisen införs en mer heltäckande jävsregel i polislagen, som både ersätter den nuvarande jävsregeln i rättegångsbalken och reglerar jäv i ordningshållande verksamhet.

Skälen för förslaget

Behövs det en ny jävsregel för Polismyndigheten och Säkerhetspolisen?

Den polisära verksamheten spänner över ett mycket brett fält. Vid sidan av handläggning av förvaltningsärenden tillhör brottsbekämpning och upprätthållande av allmän ordning och säkerhet de största verksamhetsområdena. De två senare verksamheterna utgör kärnan i polisens operativa verksamhet. Som framgått ovan gäller samma regler om jäv i förvaltningslagen för polisen som för andra myndigheter när det gäller handläggning av förvaltningsärenden.

Den jävsregel som gäller för anställda vid Polismyndigheten och Säkerhetspolisen har ett bredare tillämpningsområde än flertalet jävsregler, som oftast tar sikte på själva beslutsfattandet. Regelen omfattar både att tjänstemannen har att fatta beslut och att vidta åtgärder enligt balken. Det sistnämnda hör samman med att de åtgärder som är aktuella till stor del avser verkställighet av beslut som åklagare har fattat. En polisman eller annan anställd som är jävig får således varken fatta beslut eller vidta sådana åtgärder som regleras i balken. Undantag görs dock för beslut och åtgärder som inte utan fara kan skjutas upp.

Den nuvarande jävsregeln täcker emellertid inte all polisiär verksamhet som är brottsbekämpande. I dag regleras inte sällan viktiga frågor som rör polisens brottsbekämpande arbete – på samma sätt som när det gäller åklagarna – i särskilda lagar. Som exempel kan nämnas att det vid sidan av rättegångsbalken finns flera särskilda lagar som reglerar användningen av straffprocessuella tvångsmedel eller andra för den enskilde ingripande åtgärder. Här kan exempelvis nämnas lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov och lagen (1999:216) om ögonundersökning vid misstanke om vissa brott i trafiken. Andra exempel är lagen (2007:979) om åtgärder för att

förhindra vissa särskilt allvarliga brott och lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet. De sistnämnda lagarna reglerar användningen av vissa hemliga tvångsmedel. Ett ytterligare exempel är lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, som bl.a. reglerar brottsutredningar mot misstänkta under 15 år. Vissa specialstraffrättsliga lagar innehåller avvikande regler om beslag, exempelvis vapenlagen (1996:67), eller om förfarandet med beslagtagna egendom. För Tullverket och Kustbevakningen kan nämnas de särskilda reglerna om bl.a. tvångsmedel i lagen (2000:1225) om straff för smuggling och lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott. För Kustbevakningens del bör även nämnas åtgärder enligt lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg.

Det är från principiell utgångspunkt givetvis lika viktigt att beakta risken för jäv vid handläggningen av andra uppgifter i den brottsbekämpande verksamheten än enbart de som regleras i rättegångsbalken. Det var också det som låg bakom utvidgningen av jävsbestämmelsen för åklagare. Där pekades på att ny lagstiftning utanför rättegångsbalken lett till att jävsregelns tillämpningsområde urholkats. Utvecklingen mot att i ökad utsträckning reglera vissa uppgifter i den brottsbekämpande verksamheten utanför rättegångsbalken kan förväntas fortsätta. Som exempel kan nämnas lagstiftningen om straffrättsligt samarbete och om internationell rättslig hjälp i brottmål, där framför allt utvecklingen inom Europeiska unionen lett till nya lagar som bl.a. reglerar användning av vissa straffprocessuella tvångsmedel.

Som redovisats finns det i dag ingen jävsregel som täcker polisens ordningshållande verksamhet. Polisen har successivt fått alltmer långtgående befogenheter att ingripa mot enskilda som stör den allmänna ordningen. Enligt olika bestämmelser i polislagen och andra författningar får en polisman som ett led i att upprätthålla allmän ordning bl.a. beröva personer friheten (13 § polislagen och 1 § lagen [1976:511] om omhändertagande av berusade personer m.m.), inskränka deras frihet på annat sätt (13 a–c §§ polislagen) eller avspärra platser och genomsöka byggnader m.m. (23 § polislagen). Det rör sig om åtgärder som innebär inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheter som regleras i 2 kap. regerings-

formen. Åtgärderna motsvarar till stor del sådana åtgärder som under vissa förutsättningar får vidtas som ett led i den brottsbekämpande verksamheten. Det är åtgärder som kan vara mycket ingripande för den enskilde och som även kan få framtida följdverkningar för honom eller henne, t.ex. för möjligheterna att skaffa körkort eller att få tillstånd av olika slag. Det framstår därför som rimligt att den enskilde åtminstone bör ha det skydd mot felaktig handläggning som en jävsregel innebär även i den verksamheten. Det behövs således en särskild jävsregel för att säkerställa den ordningshållande verksamheten sköts på ett grannlaga och opartiskt sätt.

På grund av polisens våldsmonopol har Polismyndigheten också en omfattande skyldighet att biträda andra myndigheter när det behövs av ordningsskäl. S.k. handräckningsregler finns inom en rad olika områden. De kan t.ex. innebära en skyldighet för Polismyndigheten att se till att den som begär handräckning får tillgång till ett visst utrymme eller att Polismyndigheten ska omhänderta en person som avvikit från en institution.

Trots att det knappast råder någon tvekan om att det i praktiken skulle betraktas som lika klandervärt om en polisanställd uppträder jävigt vid beslut om eller åtgärder enligt någon annan författning än rättegångsbalken som reglerar uppgifter i den brottsbekämpande verksamheten, så omfattar den nuvarande jävsregeln rent faktiskt inte detta. På motsvarande sätt saknas det en formell jävsreglering för den ordningshållande verksamheten. Avsaknaden av uttryckliga jävsregler skulle exempelvis kunna medföra att en domstol, vid prövning av om en tjänsteman begått tjänstefel genom att besluta om eller vidta någon åtgärd trots att han eller hon har varit jävig, skulle finna att så inte varit fallet. Likaså finns det en risk att den som varit utsatt för en felaktig åtgärd inte lika enkelt kan få ersättning för den skada som uppstått som om det funnits en mera heltäckande jävsregel. En analog tillämpning av en regel ger inte samma skydd vid prövning av frågor som rör fel eller försummelse vid handläggningen.

Mot den nu angivna bakgrunden bör regleringen av jäv i Polismyndighetens och Säkerhetspolisens operativa verksamhet stärkas.

En eller flera jävsregler?

Det är i två olika avseenden som regleringen om jäv behöver stärkas. Dels behövs en mer heltäckande regel för den brottsbekämpande verksamheten som motsvarar vad som i dag gäller för åklagare, dels behövs en helt ny regel om jäv i den ordningshållande verksamheten. Det förstnämnda kan lätt åstadkommas genom en justering av den nuvarande regeln i rättegångsbalken. Det vore däremot främmande att låta den regeln omfatta en verksamhet som i sin helhet regleras i andra författningar än i balken. Jäv avseende åtgärder i polisens ordningshållande verksamhet bör därför inte regleras i rättegångsbalken. En sådan regel har däremot ett naturligt samband med framför allt reglerna i polislagen.

Det väcker frågan om det är rimligt att ha tre olika jävsregler för polisens verksamhet, även om de i sak kommer att skilja sig åt något beroende på vilken verksamhetsform de gäller i. Jävsregeln i förvaltningslagen gäller generellt för all förvaltningsverksamhet och bör därför inte ändras. Jäv vid handläggningen av förvaltningsärenden inom polisen bör således även fortsättningsvis regleras där. Däremot kan det finnas skäl att samla regleringen om jäv i polisens operativa verksamhet i polislagen. Det kan tillfogas att den nuvarande jävsregeln i rättegångsbalken inte är helt lämplig, på grund av att den hänvisar till jävsregeln för åklagare, som i sin tur hänvisar till jävsregeln för domare men gör undantag för vissa omständigheter som utgör jäv för domare. Det skulle därför underlätta tillämpningen att införa en ny regel, som är direkt anpassad till polisens verksamhet.

En ny jävsregel, som omfattar både brottsbekämpning och ordningshållande och som placeras i anslutning till de allmänna reglerna om polisingripanden i polislagen, bör därför införas.

6.3 En ny jävsregel i polislagen

Förslag: Jävsregeln i rättegångsbalken när det gäller polisanställda flyttas till polislagen och utvidgas samtidigt till att omfatta all brottsbekämpande verksamhet. Jäv vid beslut eller åtgärder i polisens ordningshållande verksamhet regleras särskilt. Jävsgrundande omständigheter ska vara att den som fattar beslut eller verkställer en åtgärd själv har intresse i frågan eller att någon närstående har det, att beslutsfattaren eller den som verkställer åtgärden själv företräder någon som har intresse i frågan, eller har någon närstående som gör det, eller att det finns någon annan särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet.

Den som är jävig ska trots det ha möjlighet att fatta ett beslut eller vidta en åtgärd som inte utan fara kan skjutas upp.

Hur bör den nya jävsregeln utformas?

En flyttning av den jävsregel som gäller för beslut och åtgärder enligt rättegångsbalken aktualiserar frågan om regeln bör överföras i sak oförändrad eller om den bör justeras. Eftersom polisen under senare år har övertagit ansvaret för allt fler förundersökningar kommer polismän i egenskap av förundersökningsledare att i stor utsträckning fatta beslut som tidigare meddelades av åklagare. Vidare regleras numera inte sällan åtgärder som en polisman får vidta i den brottsbekämpande verksamheten i andra författningar än i rättegångsbalken. När det gäller den brottsbekämpande verksamheten bör därför jävsregeln, på samma sätt som för åklagare, utformas så att den omfattar alla typer av beslut och åtgärder i den brottsbekämpande verksamheten oavsett i vilken författning åtgärderna i fråga regleras. Utformas regleringen på det sättet täcks behovet av jävsregler för den verksamhet som i dag undantas från förvaltningslagens tillämpningsområde.

När det gäller övrig verksamhet bör en ny jävsregel inte omfatta all polisiär verksamhet där det i dag inte finns någon jävsregel. Den bör t.ex. inte omfatta det som brukar kallas faktiskt handlande och inte heller polisens stödjande och hjälpande verksamhet. Den nya regeln bör i stället inriktas på sådana beslut och åtgärder i myndig-

hetsutövning som hänför sig till uppgiften att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Där bör kravet på opartiskhet upprätthållas i samma utsträckning som när det gäller brottsbekämpning och beslut i förvaltningsärenden. Med ordningshållande verksamhet avses här den operativa verksamheten. Förvaltningsbeslut i frågor som regleras i ordningslagen (1993:1617), t.ex. beslut i fråga om offentliga tillställningar eller allmänna sammankomster, omfattas inte men däremot de beslut som fattas eller de åtgärder som vidtas om det blir ordningsstörningar i samband med en offentlig tillställning eller en allmän sammankomst.

Det finns två tänkbara modeller att använda när man utformar en ny jävsregel som ska avse ordningshållande verksamhet. Den ena är den jävsregel som finns i rättegångsbalken och den andra den jävsregel som finns i förvaltningslagen. Reglerna skiljer sig åt i vissa avseenden, men ingen av dessa regler är dock utformad så att den direkt kan överföras på åtgärder i ordningshållande verksamhet. Den ena utgår från handläggning av mål i domstol och den andra från handläggning av förvaltningsärenden. Jävsregeln i förvaltningslagen träffar endast den som bidrar till utgången av ärendet medan jävsregeln i rättegångsbalken tar sikte på både den som beslutar om en åtgärd och den som verkställer en åtgärd. Eftersom ingen av reglerna är optimal för ordningshållande verksamhet är det bättre att med dessa båda regler som utgångspunkt vaska fram de omständigheter som får anses särskilt viktiga när det gäller att avgöra om en beslutsfattare eller någon som har att vidta en åtgärd i den ordningshållande verksamheten inte bör ta befattning med frågan.

Den första omständighet som bör vara jävsgrundande är om den som fattar beslut eller ska vidta åtgärden själv, eller någon närstående till honom eller henne, har ett intresse i saken eller kan få särskilt stor nytta eller lida allvarlig skada av åtgärden. Den andra omständigheten som bör grunda jäv är om beslutsfattaren eller den som ska verkställa åtgärden, eller någon närstående till honom eller henne, är ställföreträdare för den som åtgärden rör eller för någon som kan få särskilt stor nytta eller lida allvarlig skada av åtgärden. Den tredje bör vara att det inte heller i övrigt får finnas någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för beslutsfattarens eller den verkställandes opartiskhet. Omständigheter som att någon tidigare haft befattning med frågan på ett sätt som

gör att hans eller hennes opartiskhet kan ifrågasättas kan beaktas inom ramen för det sistnämnda kriteriet.

Med hänsyn till polisverksamhetens särskilda art bör den som är jävig trots detta ha möjlighet att fatta ett beslut eller vidta en åtgärd som inte utan fara kan skjutas upp. Detta bör framgå av jävsregeln.

Frågan om det föreligger jäv bör prövas av den myndighet där tjänstemannen är anställd.

Särskilt om Säkerhetspolisen

Jävsregeln om beslut och åtgärder i brottsbekämpande verksamhet bör givetvis omfatta Säkerhetspolisen på samma sätt som i dag. När det gäller ordningshållande verksamhet är det inte lika självklart vad som bör gälla. Det är i första hand Polismyndigheten som ansvarar för allmän ordning och säkerhet, medan Säkerhetspolisen främst ansvarar för frågor som rör rikets säkerhet, terrorismbekämpning, personskydd för den centrala statsledningen och säkerhetsskydd. Även om den arbetsfördelning som finns i dag gör att en ny jävsregel som tar sikte på ordningshållande verksamhet i första hand skulle komma att tillämpas inom Polismyndigheten kan det inte uteslutas att den även kan få betydelse för Säkerhetspolisen. Den nya jävsregeln bör därför i sin helhet omfatta båda myndigheterna inom polisen.

En regel bara för polismän?

En annan viktig fråga är om regeln om jäv i ordningshållande verksamhet bara ska ta sikte på polismän eller om den bör omfatta även andra anställda. När det gäller uppgifter som rör allmän ordning och säkerhet är det i dag polismän som utpekats som de som ska utföra uppgifter. Enligt 1 § lagen (1980:578) om ordningsvakter får den som inte är anställd som polisman förordnas att som ordningsvakt medverka till att upprätthålla allmän ordning. Ordningsvakter kan förordnas att tjänstgöra inom Polismyndigheten, t.ex. att sköta viss bevakning eller receptionstjänst.

När jävsregeln i rättegångsbalken senast ändrades gjordes den tillämplig på alla anställda inom polisen, trots att det då och alltjämt endast är polismän som får fatta beslut enligt balken och som där-

för kan komma att träffas av jävsregeln. Motivet för att välja en bredare lösning var att utvecklingen kunde komma att medföra att även andra anställda än polismän skulle kunna få sådana uppgifter. Det kan nämnas att det i departementspromemorian Vem ska göra vad? – Om fördelningen av uppgifter mellan polisens anställda (Ds 2013:64) föreslås att andra anställda vid Polismyndigheten än polismän ska få utföra vissa åtgärder enligt bl.a. rättegångsbalken. Det går inte heller att utesluta att andra anställda inom Polismyndigheten än polismän i framtiden kan komma att fullgöra uppgifter i ordningshållande verksamhet. Mot denna bakgrund finns det inte anledning att begränsa den nu föreslagna jävsregeln till att omfatta enbart polismän.

6.4 Jäv för anställda vid andra myndigheter

Förslag: Jävsregeln i rättegångsbalken för anställda vid Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket utvidgas till att omfatta beslut och åtgärder i all brottsbekämpande verksamhet. Regleringen ska även omfatta andra anställda vid Ekobrottsmyndigheten än åklagare.

Skälen för förslaget

Anställda vid Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket

Om jävsregeln för anställda vid Polismyndigheten och Säkerhetspolisen flyttas från rättegångsbalken till polislagen uppstår frågan hur man ska hantera den kvarvarande regleringen i 7 kap. 9 § rättegångsbalken. Paragrafen i fråga reglerar nämligen inte bara jäv för polisanställda utan även jäv för anställda vid Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket som har motsvarande brottsbekämpande uppgifter. De skäl som talar för en mera fullständig jävsregel är självfallet lika starka när det gäller dessa befattningshavare. Därför bör man på motsvarande sätt utvidga jävsregelns tillämpningsområde så att det, liksom för polisanställda, omfattar alla åtgärder i brottsbekämpande verksamhet.

Andra anställda vid Ekobrottsmyndigheten än åklagare

Som framgått regleras jäv för åklagare i en annan paragraf, 7 kap. 6 § rättegångsbalken. Frågan om andra anställda vid Ekobrottsmyndigheten ska få utföra vissa brottsbekämpande åtgärder som hittills endast polismän fått utföra har väckts i samband med beredningen av departementspromemorian Vem ska göra vad? – Om fördelningen av arbetsuppgifter mellan polisens anställda. I promemorian föreslås, som nyss nämnts, bl.a. att det inte längre ska vara förbehållet den som är polisman att vidta vissa förundersökningsåtgärder och att delge information om förenklad delgivning. Utredarens uppdrag att se över möjligheten att låta civilanställda få fler arbetsuppgifter omfattade inte Ekobrottsmyndigheten. I en särskild promemoria övervägs om utredarens förslag till ändringar i rättegångsbalken bör kompletteras så att de omfattar även civilanställda vid Ekobrottsmyndigheten (Arbetsuppgifter för civilanställda vid Ekobrottsmyndigheten, Ju2014/1729/L4). Frågan om det bör föranleda ändring av jävsregleringen behandlas dock inte.

Med anledning av den diskussion som förs om att utvidga arbetsuppgifterna för civilanställda även vid Ekobrottsmyndigheten finns det anledning att nu även reglera jäv för sådana anställda. En sådan jävsregel kan införas antingen i den paragraf som reglerar jäv för åklagare eller i den som reglerar jäv för anställda vid andra brottsbekämpande myndigheter än polisen som beslutar om eller vidtar åtgärder enligt bl.a. rättegångsbalken. De uppgifter som regleringen bör träffa motsvarar det som anges i 7 kap. 9 § rättegångsbalken för vissa anställda vid Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket, medan det knappast kan bli aktuellt att civilanställda tilldelas åklagaruppgifter. Regleringen bör därför lämpligen placeras i 7 kap. 9 §.

7 Vissa konsekvensändringar

7.1 Dispositionsförbud vid misstanke om finansiering av terrorism

Förslag: Säkerhetspolisen anges vid sidan av Polismyndigheten som beslutande myndighet när det gäller dispositionsförbud enligt lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Skälen för förslaget

Bakgrund

Regeringen har i propositionen En effektivare kriminalisering av penningtvätt (prop. 2013/14:121) lagt fram förslag till nya effektivare medel för att komma till rätta med penningtvätt. Propositionen bygger på förslagen i dels Penningtvättsutredningens betänkande Penningtvätt – kriminalisering, förverkande och dispositionsförbud (SOU 2012:12), dels en kompletterande promemoria med förslag om ett nytt tvångsmedel, penningbeslag (En ny möjlighet att säkra egendom, Ju2013/7019/L5). En central del av förslagen består i en ny lag om straff för penningtvättsbrott. Det föreslås att reglerna om penninghäleri och penninghäleriförseelse ersätts med bestämmelser om bl.a. penningtvättsbrott och penningtvättsförseelse. Vidare föreslås att straffansvaret utvidgas och att det skapas utökade möjligheter att förverka egendom som varit föremål för penningtvätt.

Det föreslås också, genom en ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, bli möjligt att belägga egendom som misstänks vara föremål för penningtvätt

eller avsedd för finansiering av terrorism med ett tillfälligt förbud att disponera den, ett s.k. dispositionsförbud. Ett dispositionsförbud ska gälla under högst två arbetsdagar.

För att undvika att medel som har belagts med dispositionsförbud går förlorade när dispositionsförbudet löper ut föreslår regeringen även att det i den nya lagen om straff för penningtvättsbrott och i lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall (finansieringslagen) införs ett nytt tvångsmedel, s.k. penningbeslag. Egendom i form av bl.a. pengar och fordringar som skäligen kan antas vara föremål för brott enligt någon av de nyss nämnda lagarna – eller ett motsvarande värde – ska få tas i beslag. Penningbeslag får enligt förslaget bara beslutas om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men som åtgärden innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse och får endast avse egendom som är tillgänglig. Penningbeslag ska beslutas av undersökningsledare eller åklagare. Avser penningbeslaget en fordran eller annan rättighet ska gäldenären eller annan förpliktad meddelas förbud att fullgöra sin förpliktelse till någon annan än Rikspolisstyrelsen. I övrigt ska bestämmelserna i rättegångsbalken om beslag gälla även för penningbeslag.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 juli 2014.

Beslutande myndighet

I nyssnämnda proposition anges, i enlighet med Penningtvättsutredningens förslag, Rikspolisstyrelsen som den myndighet som ska kunna besluta om dispositionsförbud. Ett sådant beslut ska så snart som möjligt underställas åklagare, som ska pröva om åtgärden ska bestå. I propositionen En ny organisation för polisen (prop. 2013/14:110) föreslås, som en ren konsekvensändring, att uppgiften att meddela dispositionsförbud från den 1 januari 2015 ska ankomma på Polismyndigheten.

Under remissbehandlingen av förslagen framhöll Säkerhetspolisen att den har till uppgift att bekämpa finansiering av terrorism och därmed bör ha möjlighet att besluta om dispositionsförbud. Det bör gälla även när Säkerhetspolisen inte längre utgör en del av Rikspolisstyrelsen. Säkerhetspolisen påpekade att den inom ramen för sin uppgift att förebygga, förhindra och utreda terrorismfinan-

siering kan få information som gör att beslut om dispositionsförbud kan behöva fattas. Regeringen uttalade i propositionen En effektivare kriminalisering av penningtvätt att frågan om Säkerhetspolisens möjlighet att fatta beslut om dispositionsförbud bör bli föremål för fortsatta överväganden i ett annat sammanhang.

Säkerhetspolisens roll tydliggörs

När Penningtvättsutredningen lade fram sitt betänkande fanns det inte något förslag om att Säkerhetspolisen skulle ombildas till en fristående myndighet. Utredningens förslag om vem som ska besluta om dispositionsförbud bygger på den polisorganisation som fanns då.

En av utgångspunkterna i propositionen En ny organisation för polisen är att organisationsförändringen inte ska leda till någon förändring när det gäller de nya myndigheternas – Polismyndigheten och Säkerhetspolisen – ansvarsområden och arbetsuppgifter (prop. 2013/14:110 s. 395). Det innebär att Säkerhetspolisen kommer att ha samma ansvarsområde efter omorganisationen som den har nu.

När det gäller Rikspolisstyrelsens uppgifter delas dessa upp mellan Polismyndigheten och Säkerhetspolisen beroende på vilken av dessa som ansvarar för uppgiften i dag. I vissa fall ska dock uppgifter fullgöras av båda myndigheterna (a. prop. s. 408 f.). Till Säkerhetspolisens uppgifter hör att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar brott som anges i 3 § finansieringslagen och att utreda sådana brott (jfr nuvarande 5 kap. 1 § polisdatalagen; 2010:361). Uppgiften att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som avser penningtvätt och att utreda sådana brott kommer fortsättningsvis att ligga på Polismyndigheten, som även kommer att ha uppgiften som nationell finansunderrättelseenhet enligt de internationella instrument som reglerar området.

Som framgår av propositionen om polisens nya organisation torde Säkerhetspolisen, genom att tillämpa 3 § andra stycket polislagen (1984:387), som föreslås ersätta nuvarande 7 § andra stycket samma lag, i ett enskilt fall kunna besluta om dispositionsförbud. Där föreskrivs nämligen att vad som i lag eller förordning föreskrivs om Polismyndigheten ska tillämpas på Säkerhetspolisen, när

den leder polisverksamhet. Som framhålls i propositionen bör dock lagstiftningen i möjligaste mån anpassas så att behovet av att tillämpa den nu aktuella bestämmelsen begränsas (a. prop. s. 409 f.). Därför föreslår regeringen att Säkerhetspolisen uttryckligen ska nämnas i de bestämmelser som är avsedda att omfatta även Säkerhetspolisen.

Mot den nu angivna bakgrunden bör 3 kap. 8 och 9 §§ lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ändras på det sättet att – utöver Polismyndigheten – även Säkerhetspolisen anges som myndighet som får besluta om dispositionsförbud.

Bör Säkerhetspolisen anges i bestämmelserna om penningbeslag?

Som framgått av beskrivningen ovan kan ett dispositionsförbud följas av beslut om penningbeslag. Ett sådant beslut fattas av undersökningsledare eller åklagare. Skulle Säkerhetspolisen leda en förundersökning där frågan aktualiseras kan den således även besluta om penningbeslag.

En fråga som Säkerhetspolisen har väckt under hand är om inte de föreslagna bestämmelserna i 13 § andra stycket lagen (2014:000) om straff för penningtvättsbrott och 9 § andra stycket finansieringslagen också behöver ändras. Där föreskrivs att om penningbeslaget avser en fordran eller annan rättighet, ska gäldenären eller annan förpliktad meddelas förbud att fullgöra sin förpliktelse till någon annan än Rikspolisstyrelsen.

Enligt 1 § bötesverkställighetslagen (1979:189) verkställs bötesstraff genom uppbörd eller indrivning. Bestämmelserna om böter gäller också för vite. Enligt 3 § bötesverkställighetsförordningen (1979:197) är Rikspolisstyrelsen central uppbördsmyndighet, vilket bl.a. innebär att styrelsen även svarar för uppbörd av domstolsböter. Rikspolisstyrelsen hanterar också förskottsbetalning av böter. Det enda undantaget är förskott på böter som en tulltjänsteman eller Tullverket har tagit emot. I de fallen ska Tullverket se till att ta medlen i anspråk för verkställighet. Av det skälet har Rikspolisstyrelsen ålagts viss underrättelseskyldighet gentemot Tullverket. Undantaget för Tullverkets hantering motiveras främst av att den myndigheten tar emot ett mycket stort antal förskott. Tullverket har också viss skyldighet att biträda Kronofogdemyndigheten för

att driva in böter från någon som antas vara ombord på ett fartyg som anlöper svensk hamn.

Syftet med att förelägga gäldenären eller annan förpliktad att inte betala till någon annan än Rikspolisstyrelsen motiveras av styrelsens uppgifter som central uppbördsmyndighet, inte av dess nuvarande roll som central förvaltningsmyndighet inom polisen. Mot den bakgrunden bör den föreslagna regleringen inte ändras.

7.2 Ändring i lagen om visst stöldgods m.m.

Förslag: Egendom som har varit föremål för försök, förberedelse eller stämpling till näringspenningtvätt ska kunna tas i förvar enligt lagen om visst stöldgods m.m.

Skälen för förslaget: Som framgår av föregående avsnitt har regeringen föreslagit ändrade regler för bekämpning av penningtvätt i propositionen En effektivare kriminalisering av penningtvätt (prop. 2013/14:121). I den föreslagna lagen om straff för penningtvättsbrott utvidgas straffansvaret för penningtvättsåtgärder. Vidare skapas utökade möjligheter att förverka egendom som varit föremål för penningtvätt. Utvidgningen av straffansvaret sker bl.a. genom att den som i näringsverksamhet eller såsom led i en verksamhet som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning medverkar till en åtgärd som skäligen kan antas vara vidtagen i penningtvättssyfte, ska kunna dömas för näringspenningtvätt (7 § lagen [2014:000] om straff för penningtvättsbrott). Vidare föreslår regeringen straffansvar för försök, förberedelse och stämpling bl.a. när det gäller näringspenningtvätt som inte är ringa (8 §). I likhet med vad som gäller vid näringshäleri enligt 9 kap. 6 § andra stycket eller 7 § andra stycket 1 brottsbalken kommer enligt förslaget egendom som varit föremål för näringspenningtvätt eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott inte att kunna förverkas (prop. 2013/14:121 s. 68). I stället kommer egendomen att kunna tas i förvar enligt lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m. ([stöldgodslagen]; se prop. 2013/14:121 s. 72 f.). En upplysning om detta finns i 9 § andra stycket penningtvättsbrottslagen, som anger att det av stöldgodslagen framgår att egendom som varit

föremål för brott enligt 7 eller, såvitt avser näringspenningtvätt, 8 § kan tas i förvar.

Enligt den föreslagna lydelsen av 1 § första stycket 4 stöldgodslagen framgår emellertid endast att bestämmelsen är tillämplig på egendom som har varit föremål för brott som avses i 7 § lagen om straff för penningtvättsbrott. Den omfattar alltså bara fullbordad näringspenningtvätt. Genom uttalandena i förarbetena och hänvisningen i 9 § andra stycket penningtvättsbrottslagen är det uppenbart att avsikten har varit att även egendom som avses i 8 § samma lag ska kunna tas i förvar. För att möjliggöra förvarstagande av egendom som varit föremål för försök, förberedelse eller stämpling till näringspenningtvätt bör därför hänvisningen i 1 § stöldgodslagen kompletteras.

7.3 Ändrade myndighetsbeteckningar i vissa lagar

Förslag: Begreppet polismyndighet ska ersättas med Polismyndigheten i lagen om lastning och lossning av bulkfartyg, lagen om handel med utsläppsrätter och barlastvattenlagen.

Skälen för förslaget: I propositionen En ny organisation för polisen behandlas ett stort antal lagar där ändringarna i huvudsak består i att vissa begrepp ändras eller utmönstras. På grund av att den lokala polisorganisationen upphör och att två nya myndigheter bildas är det nödvändigt att ändra de lagar som innehåller namnen på de myndigheter som upphör eller som behöver innehålla en hänvisning till någon av de nya myndigheterna. Det är framför allt sammanslagningen av de 21 polismyndigheterna och Rikspolisstyrelsen till en myndighet, Polismyndigheten, som kräver dessa ändringar. I propositionen beskrivs närmare vilka begrepp som bör mönstras ut eller ändras (prop. 2013/14:110 s. 401 f.).

Efter det att lagrådsremissen hade beslutats har det uppmärksamats att ytterligare några lagar bör ändras av samma skäl.

I 17 § lagen (2003:367) om lastning och lossning av bulkfartyg föreskrivs att vissa beslut ska anmälas till "polis-, tull- och lotsmyndigheterna". Paragrafen bör ändras på så sätt att anmälan ska göras till Polismyndigheten, Tullverket och Sjöfartsverket, som är de korrekta beteckningarna på berörda myndigheter.

Enligt 7 kap. 8 § lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter ska en tillsynsmyndighet anmäla överträdelse av lagen eller en EU-förordning om handel med utsläppsrätter till "polis- eller åklagarmyndighet". Paragrafen bör ändras på så sätt att anmälan ska göras till Polismyndigheten eller till en åklagarmyndighet. Eftersom brott av nu aktuellt slag kan komma att utredas av såväl Åklagarmyndigheten som Ekobrottsmyndigheten bör det neutrala begreppet åklagarmyndighet behållas.

I 13 § barlastvattenlagen (2009:1165) föreskrivs att tillsynsmyndigheten skyndsamt ska anmäla överträdelser av lagen eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av den. Anmälan ska göras till "polis- eller åklagarmyndigheten". Paragrafen bör ändras så att anmälan när det gäller polisen ska göras till Polismyndigheten. Eftersom Ekobrottsmyndigheten inte utreder brott som rör miljön bör Åklagarmyndigheten anges som den åklagarmyndighet till vilken anmälan ska göras.

7.4 Ändring av en överklaganderegul

Förslag: Polismyndighetens beslut enligt pantbankslagen om rapportering ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol i stället för till länsstyrelsen.

Skälen för förslaget

Bakgrund

Som redovisas närmare i propositionen En ny organisation för polisen finns det inte några enhetliga regler för hur enskilda ska överklaga förvaltningsbeslut som fattas inom polisorganisationen. Man kan dock urskilja två huvudlinjer beträffande överklagande av beslut som fattats av den lokala polisorganisationen. Den ena är att besluten överklagas till allmän förvaltningsdomstol och den andra är att det finns en särskild regel som anger till vilken instans besluten ska överklagas (se prop. 2013/14:110 s. 440 f.). I de lagar där det finns en särskild överklaganderegul anges det till vilken domstol eller annan instans som beslutet ska överklagas. I de flesta fall ska

överklagandena riktas till allmän förvaltningsdomstol. Vissa förvaltningsbeslut överklagas dock till länsstyrelsen.

I propositionen föreslås, som ett led i att skapa mer enhetliga överklaganderegler, att länsstyrelsen i vissa fall ska ersättas med allmän förvaltningsdomstol som överklagandeinstans. Ett viktigt skäl för enhetliga regler är att detta underlättar både för den beslutande myndigheten och för den enskilde. Om reglerna skiljer sig åt för olika ärendetyper – och det inte finns något naturligt skäl för en sådan skillnad – finns det bl.a. risk för att felaktiga uppgifter om överklagande kan orsaka den enskilde onödigt besvär och rättsförluster.

Vissa beslut enligt pantbankslagen överklagas till länsstyrelse

Efter det att lagrådsremissen hade beslutats har det uppmärksamats att det finns skäl att även se över regeln om överklagande i 34 § pantbankslagen (1995:1000).

Enligt 27 § pantbankslagen är en pantbank skyldig att på begäran lämna ut uppgifter ur pantboken till en polismyndighet. En sådan begäran får avse viss systematisk rapportering till polismyndigheten. Pantbanken ska också lämna myndigheten tillträde till pantbankens lokaler för undersökning av pantlagret och granskning av pantboken och de handlingar som ligger till grund för den. Enligt 34 § pantbankslagen får en polismyndighets beslut överklagas till länsstyrelsen. Vidare föreskrivs att polismyndighetens beslut gäller omedelbart, om inte annat bestämts.

Enligt 35 § pantbankslagen får länsstyrelsens beslut enligt 30 § andra stycket inte överklagas. Andra beslut som länsstyrelsen meddelar enligt lagen, vilket omfattar nu aktuella beslut, får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Eftersom det inte finns några andra beslut som fattas av polismyndigheten än beslut enligt 27 § är det uppenbart att det är sådana beslut som avses med överklaganderegeln. Enligt den nuvarande ordalydelsen förefaller det som om alla typer av beslut som fattas med stöd av 27 § är överklagbara. Förarbetena till pantbankslagen ger ingen ledning på den punkten, eftersom det i denna del hänvisas till att reglerna överförts från tidigare lagstiftning (prop.

1994/95:178 s. 36). I förarbetena till lagen (1949:722) om pantlånerörelse, som pantbankslagen ersatte, redovisas inte heller några överväganden angående omfattningen av rätten att överklaga. Bestämmelserna om polisens roll betecknades som ”polismässiga kontrollföreskrifter” (prop. 1949:201 s. 28). De innebar bl.a. att en utövare av pantlånerörelse, efter anmälan av polismyndigheten att gods förkommit eller olovligen avhänts ägaren, var skyldig att omedelbart undersöka om godset fanns i rörelsens besittning eller om det fanns någon anteckning om det (19 §). Polismyndigheten fick undersöka en pantlåneinrättnings lokaler och granska pantboken (21 §). Polismyndigheten fick även ålägga utövare av pantlånerörelse att anmäla förvärv av visst eller vissa slag (20 §). Överklagandebestämmelsen föreskrev att besvär över polismyndighets beslut enligt lagen fick anföras hos länsstyrelsen inom en månad efter det att klaganden fått del av beslutet. Länsstyrelsens beslut fick överklagas hos Konungen. Det föreskrevs också att polismyndighetens och länsstyrelsens beslut skulle lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan.

Frågan är således om det har varit avsikten att inte bara polismyndighetens beslut om att inhämta uppgifter och om viss rapportering utan även beslut om att myndigheten ska bereda sig tillträde till lokalerna och där kunna granska pantboken och andra handlingar ska vara överklagbara. Det är svårt att se vad en domstolsprövning i de fallen skulle kunna resultera i. Det går inte att i efterhand ändra det förhållandet att det har förekommit tillträde till lokalerna och att en granskning har gjorts. Man skulle möjligen kunna tänka sig att den information som har inhämtats inte skulle få användas, men lagregleringen ger ingen antydning om att det skulle ha funnits en sådan tanke bakom förslaget.

En jämförelse kan också göras med andra liknande former av undersökningar, exempelvis olika former av husrannsakan. Beslut av det slaget får nära nog aldrig överklagas, trots det grundlagskydd som enligt 2 kap. 6 § regeringsformen finns mot sådana åtgärder. Det ligger också nära till hands att jämföra med skatterevision enligt skatteförfarandelagen (2011:1244), där den som genomför revisionen har likartade befogenheter. Inte heller sådana beslut, där det bl.a. ingår rätt till granskning av handlingar och tillträde till lokaler, är överklagbara.

Det är således svårt att se något sakligt skäl till att sådana åtgärder av Polismyndigheten som att skaffa sig tillträde till pantbankens lokaler och att där granska pantboken och andra handlingar ska vara överklagbara. Det kan därför ifrågasättas om regeln alls behövs. Om emellertid avsikten med överklaganderegeln är att träffa beslut om att pantbanken ska lämna uppgifter i enskilda fall eller systematiskt ska rapportera vissa uppgifter till myndigheten ter sig regeln mer motiverad. Ett sådant uppgiftslämnande kan upplevas som betungande och det kan då vara rimligt att frågan om omfattningen av rapporteringen kan prövas rättsligt. När regeln nu moderniseras bör möjligheten att överklaga begränsas till detta.

Polismyndighetens beslut om rapportering enligt pantbankslagen ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol

Sedan länge har det ansetts att instansordningen ska bygga på en funktionsfördelning mellan beslutsmyndigheter på skilda nivåer. Tyngdpunkten i rättskipningen ska ligga i första instans. Inom det förvaltningsrättsliga området fattar i många fall en förvaltningsmyndighet det första beslutet. Tyngdpunkten inom förvaltningsrätten ligger hos denna förvaltningsmyndighet, som också är skyldig att ompröva sitt beslut när det finns skäl att ändra beslutet (27 § förvaltningslagen). Detta gäller dock endast vissa typer av beslut inom polisorganisationen, eftersom 8–30 §§ förvaltningslagen inte gäller i polisens brottsbekämpande verksamhet.

Reglerna om att beslut av en polismyndighet överklagas till länsstyrelsen har som redovisas närmare i prop. 2013/14:110 historiska rötter. Reglerna om länsstyrelsen som överklagandeinstans för beslut inom polisorganisationen har emellertid successivt ersatts med regler om överklagande till allmän förvaltningsdomstol. I propositionen framhålls att det fåtal lagar som föreskriver att en polismyndighets beslut alltjämt överklagas till länsstyrelsen som huvudregel bör ändras så att besluten i stället överklagas till allmän förvaltningsdomstol. De skäl som ursprungligen låg bakom att beslut av en polismyndighet skulle överklagas till länsstyrelsen har inte längre bärkraft, eftersom länsstyrelsens uppgifter när det gäller polisverksamheten i princip har upphört. Vidare innebar den allmänna förvaltningsrättsreformen att man införde ett system där en förvaltningsmyndighets beslut normalt överklagas till allmän för-

valtningsdomstol. Kammarrättens roll är främst att överpröva förvaltningsrättens avgöranden. Högsta förvaltningsdomstolen är sista instans och har som huvuduppgift att skapa vägledning för rättstillämpningen, dvs. att vara prejudikatinstans. Denna instansordning bör enligt vad som sägs i propositionen även gälla även för beslut fattade av Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. Något allmänt behov av en mellaninstans mellan dessa myndigheter och allmän förvaltningsdomstol finns inte. Mot den bakgrunden föreslås att Polismyndighetens beslut som huvudregel ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol i stället för till länsstyrelsen (se prop. 2013/14:110 s. 441 f.). I propositionen föreslås följaktligen att ett antal regler enligt vilka Polismyndighetens beslut ska överklagas till länsstyrelsen ska ändras på det sättet att de i stället ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Av anförda skäl bör även regeln i 34 § pantbankslagen om överklagande till länsstyrelsen ersättas med en regel om överklagande direkt till allmän förvaltningsdomstol.

I dag krävs det prövningstillstånd för överklagande av länsstyrelsens beslut till kammarrätten. Om Polismyndighetens beslut ska överklagas direkt till allmän förvaltningsdomstol bör det på motsvarande sätt krävas prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten.

8 Konsekvenser

Bedömning: Förslagen medför endast marginella ekonomiska konsekvenser. Eventuella merkostnader ryms inom befintliga anslag. Förslagen väntas få positiva konsekvenser för brottsbekämpningen.

Skälen för bedömningen: Några av förslagen utgör enbart konsekvensändringar till den nya polisorganisationen i form av namnändringar eller andra lagtekniska anpassningar. Dessa medför inga konsekvenser av vare sig ekonomisk eller annan art.

Förslaget om ändrade regler för behandlingen av personuppgifter påverkar inte behovet av register och bedöms därför inte medföra några extra kostnader. Säkerhets- och integritetsskyddsmyndighetens tillsynsområde utvidgas marginellt när personuppgiftsbehandlingen i den forensiska verksamheten förs in i polisdatalagen (2010:361), eftersom nämndens tillsyn över polisens personuppgiftsbehandling är knuten till vissa uppräknade författningar.

Om resultaten av undersökningar och analyser som utförs av Nationellt forensiskt centrum i större utsträckning än i dag kan nyttiggöras i polisens löpande verksamhet kommer det att få en positiv effekt på brottsbekämpningen.

Möjligheten att medge Tullverket direktåtkomst till vapenregister kan inledningsvis medföra vissa merkostnader, men dessa uppvägs av att handläggningen blir enklare och går snabbare. Även detta förslag förväntas få positiva effekter på brottsbekämpningen.

Övriga lagförslag, bl.a. den ändrade regleringen om jäv, den ändrade överklaganderegeln i pantbankslagen (1995:1000) och Säkerhets- och integritetsnämndens rätt att i sin tillsynsverksamhet få tillgång till uppgifter ur belastningsregistret, väntas varken medföra några kostnadsökningar eller få några direkta konsekvenser i övrigt.

De eventuella kostnadsökningar som förslagen kan medföra bedöms därför rymmas inom befintliga anslag.

9 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

9.1 Ikraftträdande

Förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 februari 2015.

Skälen för förslaget: Den nya polisorganisationen ska inleda sin verksamhet den 1 januari 2015. De lagändringar som föreslås med anledning av ombildningen bör träda i kraft i så nära anslutning till detta som möjligt. Med hänsyn till den tid som beräknas krävas för lagstiftningsarbetet föreslås de nya bestämmelserna träda i kraft den 1 februari 2015.

Ändringen som föreslås i lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m. har inte något direkt samband med ombildningen av polisen. Eftersom författningsändringarna med anledning av förslagen i propositionen En effektivare kriminalisering av penningtvätt (prop. 2013/14:121) träder i kraft den 1 juli 2014 är det även i det fallet angeläget att den föreslagna ändringen träder i kraft så snart som möjligt.

9.2 Övergångsbestämmelser

Förslag: För sådana beslut av polismyndighet som enligt 34 § pantbankslagen har överklagats innan ikraftträdandet bör äldre regler fortsätta att gälla.

Bedömning: Det behövs inga andra övergångsbestämmelser.

Skälen för förslaget och bedömningen: När beslut enligt 34 § pantbankslagen (1995:1000) inte längre ska överklagas till länssty-

relsen utan direkt till allmän förvaltningsrätt bör eventuella överklaganden som har kommit in till länsstyrelsen före ikraftträdandet avgöras av denna. Detta motiveras särskilt av att förslaget innebär en precisering av vilka beslut som får överklagas, medan den nuvarande regeln inte innehåller någon begränsning av det slaget.

De övriga förslagen är inte av den arten att de kräver några särskilda övergångsregler.

10 Författningskommentar

10.1 Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken

7 kap.

9 § Det som anges i 6 § om åklagare tillämpas även på anställda vid Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen och *andra anställda än åklagare vid Ekobrottsmyndigheten som i brottsbekämpande verksamhet har att vidta åtgärd eller meddela beslut enligt denna balk eller enligt annan lag eller förordning*. En fråga om jäv prövas av respektive myndighet.

Bestämmelser om jäv för anställda vid Polismyndigheten och Säkerhetspolisen finns i 7 § polislagen (1984:387).

Paragrafen reglerar jäv för anställda vid andra brottsbekämpande myndigheter än Polismyndigheten och Säkerhetspolisen, med undantag för åklagare, vilkas jäv regleras i 6 §.

Ändringen innebär att jäv för polisanställda i deras operativa verksamhet har brutits ut och i stället regleras i polislagen (1984:387). Det gäller även sådana tjänstemän vid Ekobrottsmyndigheten som är anställda av Polismyndigheten. Jäv vid handläggningen av förvaltningsärenden regleras liksom i dag i förvaltningslagen (1986:223).

Vidare har jävsregelns tillämpningsområde har utvidgats så att det omfattar allt beslutsfattande och alla åtgärder i den brottsbekämpande verksamheten hos de myndigheter som räknas upp i paragrafen oavsett i vilken författning frågan regleras. Härigenom kommer även t.ex. beslut och åtgärder enligt lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, lagen (2000:1225) om straff för smuggling eller lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet att omfattas av regleringen.

Ändringen har behandlats i avsnitt 6.4.

10.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m.

1 § Om det inte är uppenbart oskäligt, ska följande egendom tas i förvar:

1. egendom som har frånhänts någon genom brott och som anträffats hos någon annan som uppenbart saknar rätt till egendomen,

2. egendom som har anträffats utan att vara i någons besittning, om varken ägaren eller någon annan som har rätt till egendomen är känd,

3. egendom som har förvärvats eller tagits emot under förhållanden som anges i 9 kap. 6 § andra stycket eller 7 § andra stycket 1 brottsbalken, och

4. egendom som har varit föremål för brott som avses i 7 § *eller, när det gäller näringspenningtvätt, 8 §* lagen (2014:000) om straff för penningtvättsbrott.

Första stycket tillämpas också om varken ägaren eller någon annan som har rätt till egendomen gör anspråk på den.

Bestämmelser om förfarandet med egendom som tagits i förvar enligt första eller andra stycket och om rätt för ägare som senare blir känd, eller för någon annan som har rätt till egendomen, att få egendomen utlämnad till sig eller att erhålla ersättning finns i lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegods m.m.

Paragrafen reglerar i vilka fall egendom kan tas i förvar enligt lagen.

Första stycket fjärde punkten har ändrats på det sättet att, såvitt avser näringspenningtvätt, en hänvisning till 8 § lagen (2014:000) om straff för penningtvättsbrott har lagts till. Därmed överensstämmer regleringen i stöldgodslagen med det som sägs i 9 § andra stycket lagen om straff för penningtvättsbrott (se vidare prop. 2013/14:121 s. 121 f.).

Genom ändringen kan egendom som har varit föremål för försök, förberedelse eller stämpling till näringspenningtvätt som inte är ringa enligt lagen om straff för penningtvättsbrott tas i förvar.

I övrigt är paragrafen oförändrad.

Ändringen har behandlats i avsnitt 7.2.

10.3 Förslaget till lag om ändring i polislagen (1984:387)

7 § Om det för en polisman eller annan anställd vid Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen finns omständigheter som enligt 4 kap. 13 § rättegångsbalken skulle utgöra jäv mot domare, får tjänstemannen inte besluta om eller vidta en åtgärd i brottsbekämpande verksamhet. Jäv får dock inte grundas på en åtgärd som tjänstemannen har vidtagit på tjänstens vägnar eller en gärning som har förövats mot honom eller henne i eller för hans eller hennes tjänst.

En polisman eller annan anställd vid Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen får inte besluta om eller vidta en åtgärd i ordningshållande verksamhet om

1. frågan angår honom eller henne själv eller hans eller hennes make, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående eller om åtgärden kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för honom själv eller någon närstående,

2. om han eller hon eller någon närstående som anges i 1 är ställföreträdare för den som åtgärden rör eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av åtgärden, eller

3. om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans eller hennes opartiskhet.

Det som har sagts i första och andra styckena gäller dock inte om åtgärden är så brådskande att den inte utan fara kan skjutas upp.

En fråga om jäv prövas av respektive myndighet.

Paragrafen, som är ny, reglerar jäv i polisens operativa verksamhet. Jäv vid handläggning av förvaltningsärenden regleras i 11 och 12 § förvaltningslagen (1986:223).

Första stycket motsvarar i huvudsak den jävsregel för polisanställda som tidigare fanns i 7 kap. 9 § rättegångsbalken. Regleringen omfattar även de tjänstemän vid Ekobrottsmyndigheten som är anställda av Polismyndigheten.

För en polisman eller annan anställd vid Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen gäller samma regler om jäv som för åklagare. Det innebär att s.k. vederdelomannajäv (4 kap. 13 § punkten 6 rättegångsbalken) och tvåinstansjäv (4 kap. 13 § punkten 7 rättegångsbalken) är undantagna. Tillämpningsområdet omfattar allt beslutsfattande och alla åtgärder i polisens brottsbekämpande verksamhet oavsett i vilken författning frågan regleras. Härigenom kommer även t.ex. beslut och åtgärder med stöd av lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare eller beslut enligt

lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet att omfattas av regleringen.

I *andra stycket* anges i tre punkter vilka förhållanden som är jävsgrundande för en polisman eller annan anställd vid Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen vid beslut eller åtgärder i polisens ordningshållande verksamhet. Sådana beslut kan exempelvis vara beslut om omhändertagande, avlägsnande eller avvisande enligt 13 § förevarande lag eller avlägsnande eller avvisande enligt 13 a eller b §§ förevarande lag. Ett annat exempel är omhändertagande enligt lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. Det görs dock undantag för åtgärder som är så brådskande att den inte utan fara kan skjutas upp.

Med ordningshållande verksamhet avses här den operativa verksamheten. Förvaltningsbeslut i frågor som regleras i ordningslagen (1993:1617), t.ex. beslut i fråga om offentliga tillställningar eller allmänna sammankomster, omfattas inte men däremot de beslut som fattas eller de åtgärder som vidtas om det blir ordningsstörningar i samband med en offentlig tillställning eller en allmän sammankomst.

Enligt *punkten 1* är en tjänsteman jävig om frågan angår honom eller henne själv eller hans eller hennes make, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående eller om åtgärden kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för honom eller henne själv eller någon närstående. Med annan närstående avses bl.a. sambo och den som ingått registrerat partnerskap.

Enligt *punkten 2* är det grund för jäv att någon är ställföreträdare för den som åtgärden rör eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av åtgärden. Med ställföreträdare avses bl.a. god man och förvaltare eller den som är ledamot av styrelsen för bolag, förening eller annat samfund, stiftelse eller annan sådan inrättning.

I *punkten 3* anges att även andra omständigheter som är ägnade att rubba förtroendet för att beslutsfattaren eller den som vidtar åtgärden kan vara opartisk kan grunda jäv. Det kan t.ex. vara fråga om att den som vidtar åtgärden tidigare har tagit befattning med frågan eller uppträtt som ombud för någon av dem som nämns i punkterna 1 eller 2.

Av *tredje stycket* framgår att den som är jävig i vissa fall ändå får besluta om eller vidta en åtgärd, om saken är så brådskande att den

inte utan fara kan skjutas upp. Det kan t.ex. vara fråga om ett gripande eller ett beslut om omhändertagande eller läkarundersökning som måste fattas omedelbart. I första hand bör dock den som är jävig alltid försöka att överlämna frågan till någon som är opartisk.

I *ffjärde stycket* föreskrivs att frågor om jäv prövas av respektive myndighet, dvs. av Polismyndigheten om saken rör någon som är anställd där och av Säkerhetspolisen om det rör någon som är anställd där.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 6.3.

10.4 Förslaget till lag om ändring i pantbankslagen (1995:1000)

34 § Polismyndighetens beslut om att en pantbank *ska lämna uppgifter enligt 27 §* får överklagas till *allmän förvaltningsdomstol*. Polismyndighetens beslut gäller omedelbart, om inte annat bestämts. *Polismyndighetens övriga beslut enligt denna lag får inte överklagas.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen reglerar överklagande av Polismyndighetens beslut.

Första stycket har ändrats på det sättet att Polismyndighetens beslut enligt lagen ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol i stället för till länsstyrelsen. Vilken förvaltningsdomstol som är behörig framgår av lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar och förordningen (1977:937) om allmänna förvaltningsdomstolars behörighet m.m. Det har också preciserats att det som kan överklagas är Polismyndighetens beslut om rapportering enligt 27 § förevarande lag.

För överklagande till kammarrätten krävs enligt *andra stycket*, som är nytt, prövningstillstånd. Det är inte någon ändring i sak, eftersom det kravet redan gäller för överklagande av länsstyrelsens beslut enligt 35 § *andra stycket*.

Ändringen har behandlats i avsnitt 7.4

Övergångsbestämmelser

Enligt *punkten 1* ska lagen träda i kraft den 1 februari 2015.

I *punkten 2* anges att äldre bestämmelser gäller för överklaganden som gjorts före ikraftträdandet. Det innebär att sådana beslut överklagas till länsstyrelsen och att, om det finns ett oavslutat ären-

de hos en länsstyrelse vid ikraftträdandet, länsstyrelsen ska avgöra detta. Länsstyrelsens beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Övergångsbestämmelserna har behandlats i avsnitt 9.

10.5 Förslaget till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

1 a kap.

14 § Säkerhetspolisen, *Tullverket och Kustbevakningen* får medges direktåtkomst till vapenregister.

En myndighet som har beviljats direktåtkomst ansvarar för att tillgången till personuppgifter begränsas till vad varje tjänsteman behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

I paragrafen anges vilka myndigheter som får medges direktåtkomst till vapenregister.

I *första stycket* har även Tullverket och Kustbevakningen angetts som myndigheter som av Polismyndigheten får medges tillgång till uppgifter i vapenregister genom direktåtkomst.

Andra stycket, som är nytt, föreskriver att en myndighet som har beviljats direktåtkomst ansvarar för att tillgången till personuppgifter begränsas till vad varje tjänsteman behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter. Bestämmelsen har utformats efter mönster av 2 kap. 11 § andra stycket polisdatalagen (2010:361).

Ändringarna har behandlats i avsnitt 5.2

6 kap.

7 § Om Polismyndigheten får kännedom om omständigheter som kan medföra att en person som tillhör hemvärnets personal är olämplig att inneha skjutvapen, ska myndigheten omedelbart underrätta Försvarsmakten om dessa omständigheter. *Om Säkerhetspolisen får kännedom om sådana omständigheter bör myndigheten underrätta Försvarsmakten om dessa.*

Paragrafen föreskriver att Polismyndigheten ska underrätta Försvarsmakten om omständigheter som kan medföra att någon som tillhör hemvärnets personal är olämplig att inneha skjutvapen. I vapeninnehavarregistret antecknas uppgifter om personer som av hemvärdet har tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden.

Genom ett tillägg föreskrivs att Säkerhetspolisen – om den får kännedom om omständigheter som innebär att någon som tillhör hemvärnets personal är olämplig att inneha skjutvapen – på motsvarande sätt bör underrätta Försvarmakten. Exempel på en sådan situation kan vara att Säkerhetspolisen upptäcker att någon som har kontakt med en organisation som förefaller bejaka våldsanvändning är engagerad i hemvärdet. Eftersom det inte är fråga om en uppgiftsskyldighet förutsätter ett informationslämnande att Säkerhetspolisen efter en sedvanlig sekretessprövning bedömer att uppgiften kan lämnas.

Ändringen har behandlats i avsnitt 5.3.

10.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

6 § Personuppgifter ur belastningsregistret ska lämnas ut om det begärs av

1. Riksdagens ombudsmän, Justitiekanslern, Datainspektionen *eller Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* för deras tillsynsverksamhet,

2. Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket, Kustbevakningen, åklagarmyndighet eller allmän domstol för verksamhet som avses i 2 § första stycket 1–3,

3. förvaltningsdomstol för prövning enligt 2 § första stycket 4 eller

4. myndighet i övrigt i den utsträckning regeringen för vissa slag av ärenden föreskriver det eller för ett särskilt fall ger tillstånd till det.

Regeringen får *meddela föreskrifter om* att en myndighet som avses i första stycket får ha direktåtkomst till registret.

Uppgifter som har förts in i registret med stöd av 4 a § och som avser en gärning som inte motsvarar brott enligt svensk lag eller en gärning som någon har begått innan han eller hon har fyllt 15 år, får dock endast lämnas ut till *dem* som *anges* i första stycket 1 och endast om uppgifterna behövs för tillsynen över Polismyndighetens personuppgiftsbehandling enligt denna lag.

Paragrafen reglerar tillgången till personuppgifter i belastningsregistret.

Ändringen i *första stycket punkten 1* innebär att även Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ges rätt att få tillgång till uppgifter ur registret om dessa behövs för nämndens tillsynsverksamhet.

Ändringen har behandlats i avsnitt 4.6. Övriga punkter är oförändrade.

I *andra och tredje styckena* har endast språkliga och redaktionella ändringar gjorts.

10.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:367) om lastning och lossning av bulkfartyg

17 § Den myndighet som med stöd av 13 § andra stycket har förbjudit ett fartyg att avgå *ska* genast anmäla beslutet till *Polismyndigheten, Tullverket, Sjöfartsverket, Kustbevakningen och* den berörda hamnen. Polismyndigheten och Kustbevakningen *ska*, om det behövs, vidta åtgärder för att förhindra att förbudet överträds. *Tullverket* och *Sjöfartsverket ska*, så länge förbudet gäller, *ställa in* de förrättningar för fartygets resa som ankommer på dem.

Paragrafen föreskriver en skyldighet för den myndighet som har förbjudit ett fartyg att avgå att genast anmäla sitt beslut till vissa myndigheter.

I paragrafen har polis-, tull- och lotsmyndigheterna ersatts med Polismyndigheten, Tullverket och Sjöfartsverket, vilka är de korrekta benämningarna på myndigheterna. Paragrafen har även moderniserats språkligt.

Ändringen har behandlats i avsnitt 7.3.

10.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter

7 kap.

8 § En tillsynsmyndighet ska anmäla en överträdelse av denna lag eller en EU-förordning om handel med utsläppsrätter till *Polismyndigheten* eller *en* åklagarmyndighet, om det finns misstanke om brott.

Paragrafen reglerar en tillsynsmyndighets skyldighet att anmäla misstanke om brott mot lagens bestämmelser.

Ändringen, som endast består i att ordet polis- ersatts med Polismyndigheten och en språklig justering, har behandlats i avsnitt 7.3.

10.9 Förslaget till lag om ändring i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

3 kap.

8 § Om det finns skäl att misstänka att egendom i form av pengar, fordran eller annan rättighet är föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism och egendomen finns hos en verksamhetsutövare, får Polismyndigheten *eller Säkerhetspolisen* besluta att egendomen eller ett motsvarande värde tills vidare inte får flyttas eller disponeras på annat sätt (dispositionsförbud).

Beslut om dispositionsförbud får meddelas endast om det skäligen kan befaras att egendomen annars kommer att undanskaffas och skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som den innebär.

Om förutsättningarna enligt första och andra styckena är uppfyllda, får Polismyndigheten fatta beslut om dispositionsförbud även på begäran av en utländsk finansunderrättelseenhet.

Paragrafen reglerar förutsättningarna för att meddela ett dispositionsförbud och vem som får besluta om ett sådant förbud.

I *första stycket* har Säkerhetspolisen lagts till som beslutande myndighet mot bakgrund av myndighetens uppgifter enligt lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall. Ändringen har behandlats i avsnitt 7.1.

Andra och tredje styckena är oförändrade.

9 § Ett beslut om dispositionsförbud ska så snart som möjligt anmälas till åklagare, som skyndsamt ska pröva om åtgärden ska bestå. Åklagarens beslut får inte överklagas.

Finns det inte längre skäl för åtgärden ska den hävas. Åtgärden upphör att gälla när två arbetsdagar förflutit från Polismyndighetens *eller Säkerhetspolisens* beslut, om den inte hävts före det.

Verksamhetsutövaren ska omedelbart underrättas om att en åtgärd har beslutats eller hävts.

Den som har drabbats av ett beslut om dispositionsförbud ska underrättas om beslutet när det kan antas att syftet med en beslutad eller förutsedd åtgärd inte motverkas och den framtida utredningen inte skadas om uppgiften röjs. Beslut om underrättelse meddelas av åklagare. En underrättelse behöver inte lämnas, om den med hänsyn till omständigheterna uppenbart är utan betydelse.

Paragrafen reglerar det fortsatta förfarandet när ett beslut om dispositionsförbud har meddelats.

I *andra stycket* har Säkerhetspolisen lagts till som en konsekvens av ändringen i 8 §. Ändringen har behandlats i avsnitt 7.1.

Första, tredje och fjärde styckena är oförändrade.

10.10 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

18 kap.

2 § Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till sådan verksamhet som avses i 2 kap. 7 § 1 eller 6 kap. 1 § 1 polisdatalagen (2010:361), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas.

Sekretess gäller, under motsvarande förutsättningar som anges i första stycket, för uppgift som hänför sig till

1. sådan underrättelseverksamhet som avses i 2 § lagen (1999:90) om behandling av personuppgifter vid Skatteverkets medverkan i brottsutredningar,

2. sådan verksamhet som avses i 7 § 1 lagen (2005:787) om behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet, eller

3. sådan verksamhet som avses i 3 kap. 2 § 1 kustbevakningsdatalagen (2012:145).

Sekretess enligt första stycket gäller inte för uppgift som hänför sig till verksamhet hos Säkerhetspolisen och som har förts in i en allmän handling före år 1949.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Paragrafen innehåller bestämmelser om sekretess till skydd för underrättelseverksamhet.

I *första stycket* har som en konsekvens av förslaget om ändringar i polisdatalagen (2010:361) hänvisningen till ett kapitel i den lagen ändrats. Ändringen har behandlats i avsnitt 4.4.3.

I övrigt är paragrafen oförändrad.

35 kap.

1 § Sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider skada eller men och uppgiften förekommer i

1. utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål,
2. angelägenhet som avser användning av tvångsmedel i brottmål eller i annan verksamhet för att förebygga brott,
3. angelägenhet som avser registerkontroll och särskild personutredning enligt säkerhetsskyddslagen (1996:627),
4. annan verksamhet som syftar till att förebygga, uppdaga, utreda eller beivra brott och som bedrivs av en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen,
5. Statens medieråds verksamhet att biträda Justitiekanslern, allmän åklagare eller Polismyndigheten i brottmål,
6. register som förs av Polismyndigheten enligt 4 kap. polisdatalagen (2010:361) eller som annars behandlas med stöd av de bestämmelserna eller uppgifter som behandlas av Säkerhetspolisen med stöd av 6 kap. samma lag,
7. register som förs enligt lagen (1998:621) om misstankeregister,
8. register som förs av Skatteverket enligt lagen (1999:90) om behandling av personuppgifter vid Skatteverkets medverkan i brottsutredningar eller som annars behandlas där med stöd av samma lag,
9. särskilt ärenderegister över brottmål som förs av åklagarmyndighet, om uppgiften inte hänför sig till registrering som avses i 5 kap. 1 §,
10. register som förs av Tullverket enligt lagen (2005:787) om behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet eller som annars behandlas där med stöd av samma lag, eller
11. register som förs enligt lagen (2010:362) om polisens allmänna spaningsregister.

Sekretessen enligt första stycket 2 gäller hos domstol i dess rättskipande eller rättsvårdande verksamhet endast om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider skada eller men om uppgiften röjs. Vid förhandling om användning av tvångsmedel gäller sekretess för uppgift om vem som är misstänkt endast om det kan antas att fara uppkommer för att den misstänkte eller någon närstående till honom eller henne utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Första stycket gäller inte om annat följer av 2, 6 eller 7 §.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

I paragrafen regleras sekretess till skydd för enskild i bl.a. förundersökningar, brottsförebyggande arbete och brottsbekämpande myndigheters register.

I *punkten* 6 har som en konsekvens av förslaget om ändringar i polisdatalagen (2010:361) hänvisningen till ett kapitel i den lagen ändrats. Ändringen har behandlats i avsnitt 4.4.3.

I övrigt är paragrafen oförändrad.

10.11 Förslaget till lag om ändring i barlastvattenlagen (2009:1165)

5 kap.

13 § Tillsynsmyndigheten ska skyndsamt anmäla överträdelser av lagen eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen till *Polismyndigheten* eller *Åklagarmyndigheten*, om det finns misstanke om brott.

Paragrafen reglerar en tillsynsmyndighets skyldighet att anmäla misstanke om brott mot bestämmelser i lagen eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Ändringen, som endast består i att orden polis- respektive åklagarmyndigheten har ersatts med Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten, har behandlats i avsnitt 7.3

10.12 Förslaget till lag om ändring i polisdatalagen (2010:361)

1 kap.

2 § Denna lag gäller vid behandling av personuppgifter i

1. brottsbekämpande verksamhet vid Polismyndigheten, i *forensisk verksamhet* dock endast vid behandling av personuppgifter i särskilda register enligt 4 kap. och i den utsträckning som anges i 5 kap.,

2. brottsbekämpande verksamhet vid Säkerhetspolisen i den utsträckning som anges i detta kapitel och i 6 kap., och

3. polisiär verksamhet vid Ekobrottsmyndigheten.

Lagen gäller för sådan behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad. Lagen gäller även för annan behandling av personuppgifter, om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

Paragrafen anger lagens tillämpningsområde.

Av första stycket punkten 1 framgår att lagens tillämpningsområde har ändrats när det gäller den forensiska verksamheten. Lagen gäller i fråga om forensisk verksamhet dels vid behandlingen i sär-

skilda register som regleras i 4 kap., dels i den utsträckning som anges i det nya 5 kap.

Punkten 2 har ändrats till följd av omnumreringen av det kapitel som reglerar Säkerhetspolisens verksamhet.

Andra stycket är oförändrat.

Ändringarna har behandlats i avsnitt 4.4.3.

6 § Bestämmelserna om personuppgifter i följande paragrafer gäller också vid behandling av uppgifter om juridiska personer:

1. 2 kap. 7–9 §§ om ändamålen för behandlingen,

2. 2 kap. 11 § om tillgången till personuppgifter,

3. 2 kap. 12 och 13 §§ om bevarande och gallring,

4. 3 kap. 1–3, 9–12, 14 och 15 §§ om gemensamt tillgängliga uppgifter,

5. 4 kap. 18–20 §§ om behandling av personuppgifter i penningtvättsregister,

6. 4 kap. 21 och 22 §§ om behandling av personuppgifter i det internationella registret,

7. 6 kap. 1–3 §§ om ändamålen för behandlingen hos Säkerhetspolisen,

8. 6 kap. 4 § 5 om tillgången till personuppgifter hos Säkerhetspolisen,

9. 6 kap. 6 och 7 §§ om bevarande och gallring hos Säkerhetspolisen, och

10. 6 kap. 8, 9 och 12–14 §§ om gemensamt tillgängliga uppgifter hos Säkerhetspolisen.

I paragrafen anges i vilken utsträckning bestämmelser i lagen också ska tillämpas vid behandling av uppgifter om juridiska personer.

Punkterna 1–6 är oförändrade.

I punkterna 7–10 har hänvisningarna ändrats som en konsekvens av omnumreringen av det kapitel som reglerar Säkerhetspolisens verksamhet.

Ändringarna har behandlats i avsnitt 4.4.3.

7 § I 2 kap. finns allmänna bestämmelser om behandling av personuppgifter.

För personuppgifter som görs eller har gjorts gemensamt tillgängliga gäller även 3 kap.

För personuppgifter som behandlas i register över DNA-profiler, fingeravtrycks- och signalementsregister, penningtvättsregister eller i det internationella registret, gäller 4 kap. i stället för 3 kap.

I 5 kap. finns bestämmelser om behandling av personuppgifter i den forensiska verksamheten vid Polismyndigheten.

I 6 kap. finns bestämmelser om behandlingen av personuppgifter i Säkerhetspolisens verksamhet.

I paragrafen beskrivs hur lagen är uppbyggd och i vilken utsträckning de olika kapitlen ska tillämpas.

Första–tredje styckena är oförändrade.

I *fjärde stycket*, som är nytt, upplyses om att det i 5 kap. finns bestämmelser om behandling av personuppgifter i den forensiska verksamheten vid Polismyndigheten.

I *femte stycket* har endast hänvisningen till kapitlet om behandling av personuppgifter i Säkerhetspolisens verksamhet ändras till följd av att kapitlet numrerats om.

Ändringarna har behandlats i avsnitt 4.4.3.

2 kap.

Definitioner

Rubriken har gjorts generell till följd av att det införts en ny definition som avser forensisk verksamhet.

3 § I denna lag avses med

<i>DNA-analys:</i>	varje förfarande som kan användas för analys av deoxyribonukleinsyra i humant material,
<i>DNA-profil:</i>	resultatet av en DNA-analys som presenteras i form av siffror eller bokstäver,
<i>fingeravtryck:</i>	fingeravtryck eller handavtryck, och
<i>forensisk verksamhet:</i>	verksamhet som innebär insamling och undersökning av fysiska spår och prover från en brottsplats, analys av prover och annan undersökning av fysiska eller digitala spår från ett brott samt verksamhet som innebär användning av resultaten från sådana undersökningar för att ta fram uppslag.

Paragrafen innehåller definitioner av vissa begrepp som används i lagen. I paragrafen införs en ny definition, *forensisk verksamhet*, medan övriga definitioner är oförändrade.

I den forensiska verksamheten ingår för det första insamling och undersökning av fysiska spår och prover från en brottsplats. Det rör sig typiskt sett om fynden som påträffas vid en brottsplatsun-

dersökning. Insamlingen av spår kan även avse spår som säkras på ett brottsoffer eller en misstänkt gärningsman. Den kan även avse fynd som påträffas utefter gärningsmannens flyktväg från brottsplatsen. Att även prover från brottsplats nämns hör samman med att exempelvis drogprover i vissa fall kan tas och analyseras på plats. Det saknar i sammanhanget betydelse vem som utför spårinsamling eller någon annan forensisk åtgärd; om de görs av en forensiker, av någon av de polismän som kommit först till brottsplatsen eller av en polisman som utför ett drogtest i samband med ett ingripande.

För det andra omfattar definitionen analys av prover och annan forensisk undersökning av fysiska eller digitala spår från ett brott. Spår kan säkras även en tid efter brottet eller på platser som inte har någon direkt anknytning till brottet, exempelvis på plagg som gärningsmannen har burit eller på föremål som har funnits på brottsplatsen. Vidare säkras inte sällan spår från föremål som exempelvis datorer eller mobiltelefoner som har samband med brott men som inte har någon direkt koppling till en brottsplats. Prover, exempelvis för DNA-analys, kan tas från både misstänkta och andra, om det behövs för utredningen. Analysen av sådana prover faller också under definitionen.

För det tredje innefattas i begreppet forensisk verksamhet sådan verksamhet som innebär att uppslag tas fram genom användning av resultaten från sådana undersökningar som nyss nämnts. En närmare förklaring till hur den verksamheten ter sig framgår av kommentaren till 5 kap. 1 § punkten 2.

Ändringen har behandlats i avsnitt 4.4.3.

12 § Personuppgifter får inte bevaras under längre tid än vad som behövs för något eller några av de i lagen angivna ändamålen. I följande bestämmelser anges hur länge uppgifter som behandlas automatiserat längst får bevaras:

1. 13 § om uppgifter som inte har gjorts gemensamt tillgängliga,
2. 3 kap. 9–13 §§ om uppgifter i ärenden om utredning eller beivrande av brott som har gjorts gemensamt tillgängliga,
3. 3 kap. 14 och 15 §§ om andra uppgifter som har gjorts gemensamt tillgängliga än som anges i 2,
4. 4 kap. 7 § om uppgifter i register över DNA-profiler,
5. 4 kap. 14–16 §§ om uppgifter i fingeravtrycks- och signalementsregister,

- 6. 4 kap. 20 § om uppgifter i penningtvätsregister, och
- 7. 4 kap. 22 § om uppgifter i det internationella registret.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om digital arkivering.

Paragrafen innehåller en generell bestämmelse om längsta tid för bevarande av personuppgifter i den brottsbekämpande verksamheten.

Första och andra styckena är oförändrade.

I *tredje stycket* informeras om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om digital arkivering. Ändringen upplyser om att regeringen kan överlämna till en myndighet att meddela sådana föreskrifter. Ändringen har behandlats i avsnitt 4.4.7.

5 kap. Behandling av personuppgifter i forensisk verksamhet

Kapitlet är nytt och innehåller bestämmelser om behandling av personuppgifter i den forensiska verksamheten. I kapitlet regleras bl.a. ändamålen för behandlingen, sökning och bevarande. Som framgår av 1 § är kapitlet tillämpligt i den forensiska verksamhet som förekommer vid Polismyndigheten.

Ändamål

1 § Personuppgifter får behandlas i forensisk verksamhet vid Polismyndigheten om det behövs för

- 1. att samla in spår och utföra undersökningar och jämförelser som föranleds av misstanke om brott eller brottslig verksamhet åt myndigheten eller åt Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket eller allmän domstol,*
- 2. att ta fram uppslag i syfte att underlätta arbetet med att upptäcka brottslig verksamhet eller utreda och beivra brott, genom att använda resultat från sådana undersökningar som anges i 1,*
- 3. forskning och tillhörande statistik i Nationellt forensiskt centrum,*
- 4. att stärka kvaliteten i den forensiska verksamheten, eller*
- 5. att utföra undersökningar och jämförelser som föranleds av misstanke om brott åt ett utländskt forensiskt laboratorium, en utländsk brottsbekämpande myndighet eller annat sådant organ.*

Paragrafen reglerar uttömmande vilka primära ändamål som personuppgifter får behandlas för i den forensiska verksamheten vid Polismyndigheten. Vad som avses med forensisk verksamhet framgår av definitionen i 2 kap. 3 §. Paragrafen har utformats efter mönster av 2 kap. 7 § och nuvarande 5 kap. 1 §.

Enligt *första stycket punkten 1* får personuppgifter behandlas i forensisk verksamhet om det behövs för att samla in spår och utföra undersökningar och jämförelser som föranleds av misstanke om brott eller brottslig verksamhet. Att jämförelser nämns särskilt innebär att det klargörs att resultaten av de undersökningar som görs inom ramen för ett enskilt ärende också, om det behövs, får jämföras med befintliga resultat från andra undersökningar som t.ex. oidentifierade spår från andra brottsplatser eller sökningar i register i syfte att identifiera gärningsmannen.

I de flesta fall där undersökning begärs är förundersökning inledd och det är således fråga om misstanke om brott. Sådana undersökningar kan emellertid även begäras när det ännu inte finns någon konkret misstanke om brott, t.ex. om någon enhet inom Polismyndigheten anser att det behöver utredas om en brand har varit anlagd och begär undersökning av brandrester. För att täcka även sådana situationer bör också undersökningar som föranleds av misstanke om brottslig verksamhet omfattas.

Endast sådana undersökningar eller analyser som utförs åt den egna myndigheten eller åt Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket eller allmän domstol omfattas av regleringen.

Som ett särskilt ändamål anges i *punkten 2* att uppgifter får behandlas för att ta fram uppslag i syfte att underlätta arbetet med att upptäcka brottslig verksamhet eller utreda och beivra brott genom att använda de resultat man får fram vid forensiska undersökningar, s.k. forensiska uppslag. Det kan t.ex. vara fråga om systematiska undersökningar som rör nya sorters droger eller bearbetning av uppgifter från olika brottsplatser för att undersöka eventuella samband mellan olika brott. Ett forensiskt uppslag kan också avse sådana uppslag som spåren i ett enskilt ärende kan ge upphov till. Om analysresultatet i ett ärende inte är av tillräckligt hög kvalitet för att ett utlåtande ska kunna lämnas kan det ändå gå att dra vissa slutsatser av resultatet som kan få betydelse för inriktningen av brottsutredningen. Det kan exempelvis gå att ta fram information

om att den som har avsatt spåret är av ett annat kön än vad brottsutredarna utgår från.

Forskning tillhör en av de primära uppgifterna för Nationellt forensiskt centrum (se förslaget till ny 2 b § polislagen [1984:387] i prop. 2013/14 om Nationellt forensiskt centrum). Enligt *punkten 3* får personuppgifter behandlas om det behövs för att utföra forskning och för att kunna föra den statistik som forskningen kräver vid Nationellt forensiskt centrum.

Enligt *punkten 4* får uppgifter även behandlas för att stärka kvaliteten i den forensiska verksamheten. Sådan behandling kan vara aktuell exempelvis om det kommer fram nya vetenskapliga rön eller andra uppgifter som gör att det eventuellt kan ifrågasättas om tidigare undersökningsresultat är korrekta. Den gör det möjligt att i ett sådant fall söka fram de ärenden som kan behöva kontrolleras på nytt. Ändamålet medger också att man kan behandla uppgifter från tidigare undersökningar för att verifiera resultatet av en senare undersökning.

I *punkten 5* föreskrivs att personuppgifter får behandlas för att utföra undersökningar och jämförelser som föranleds av misstanke om brott åt ett utländskt forensiskt laboratorium, en utländsk brottsbekämpande myndighet eller annat sådant organ. Nationellt forensiskt centrum deltar bl.a. i samarbetet inom Europeiska unionen där olika laboratorier vid behov bistår varandra med speciella undersökningar eller i arbetet med att ta fram s.k. second opinions. Undersökningssupdrag kan även komma direkt från en viss utländsk brottsbekämpande myndighet eller från organ som Europol eller Eurojust.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 4.4.4.

2 § Personuppgifter som behandlas enligt 1 § 1, 2 eller 4 får även behandlas när det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i annan brottsbekämpande verksamhet hos Polismyndigheten, eller i brottsbekämpande verksamhet hos Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket.

I ett enskilt fall får personuppgifter som behandlas enligt 1 § även behandlas för att tillhandahålla information för något annat ändamål än det som anges i första stycket, under förutsättning att ändamålet inte är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in.

Paragrafen reglerar vilka sekundära ändamål som personuppgifter får behandlas för i den forensiska verksamheten. Paragrafen har utformats efter mönster av 2 kap. 8 § och nuvarande 5 kap. 2 §.

I *första stycket* föreskrivs att personuppgifter som behandlas i den forensiska verksamheten enligt 1 § punkterna 1, 2 och 4 även får behandlas när det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i annan brottsbekämpande verksamhet hos Polismyndigheten eller i brottsbekämpande verksamhet hos Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket. Hänvisningen till punkten 1 gör det möjligt att redovisa t.ex. träffar i DNA- och fingeravtrycksregister med anledning av nya spår eller registreringar av nya DNA-profiler eller fingeravtryck. Hänvisningen till punkten 2 möjliggör för framför allt Nationellt forensiskt centrum att sprida den kunskap som man fått genom iakttagelser eller bearbetning av uppgifter i enskilda ärenden och som kan vara till nytta i annan brottsbekämpande verksamhet, s.k. forensiska uppslag. Ett exempel kan vara att man genom undersökning av olika narkotikapartier, som har beslagtogs vid skilda tillfällen och på olika platser, gör iakttagelser som tyder på att narkotikan härrör från samma källa. Hänvisningen till punkten 4 gör att Nationellt forensiskt centrum – om det skulle framkomma omständigheter som tyder på att något tidigare undersökningsresultat skulle kunna vara oriktigt – får behandla uppgifter i syfte att kunna kontakta berörd myndighet eller åklagare och påtala saken.

I *andra stycket* tydliggörs att de sekundära ändamålen inte är uttömmande. För att en uppgift ska få vidarebehandlas för något annat ändamål än det som anges i första stycket, måste det emellertid i det enskilda fallet göras en bedömning att behandlingen inte är oförenlig med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in. Det innebär att den nya behandlingen ska stå i överensstämmelse med finalitetsprincipen.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 4.4.4.

Behandling enligt särskilda bestämmelser

3 § I 4 kap. finns bestämmelser om behandling av personuppgifter i DNA-register och fingeravtrycks- och signalementsregister.

I lagen (2014:000) om Polismyndighetens elimineringsdatabas finns bestämmelser om behandling av personuppgifter i elimineringsdatabasen.

Paragrafen anger, tillsammans med 4 §, vilka andra bestämmelser som ska tillämpas i den forensiska verksamheten vid Polismyndigheten.

I *första stycket* erinras om att det i 4 kap. finns särskilda bestämmelser om vissa register som används regelbundet i den forensiska verksamheten, nämligen DNA-register och fingeravtrycks- och signalementsregister.

Andra stycket erinrar om att det finns särskilda bestämmelser om behandlingen av personuppgifter i lagen (2014:000) om Polismyndighetens elimineringsdatabas.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 4.4.3 och 4.4.9.

Tillämpliga bestämmelser i 2 kap.

4 § Följande bestämmelser i 2 kap. ska tillämpas vid behandling i forensisk verksamhet:

- 1. 1 och 2 §§ om förhållandet till personuppgiftslagen,*
- 2. 3 § om definitioner,*
- 3. 4 och 5 §§ om personuppgiftsansvar,*
- 4. 6 § om tillsyn,*
- 5. 10 § om behandling av känsliga personuppgifter,*
- 6. 11 § om tillgången till personuppgifter, och*
- 7. 20 och 21 §§ om elektroniskt utlämnande av personuppgifter.*

I paragrafen anges vilka bestämmelser i 2 kap. som ska tillämpas vid behandling i forensisk verksamhet. Paragrafen har utformats efter mönster av nuvarande 5 kap. 4 §.

Av *punkten 1* följer att förevarande lag ska tillämpas i stället för personuppgiftslagen (1998:204), om inte annat framgår av 2 kap. 2 §. I sistnämnda paragraf räknas upp vilka regler i personuppgiftslagen som ska tillämpas.

Hänvisningen i *punkten 2* innebär att definitionerna i 2 kap. 3 § ska tillämpas.

Av hänvisningen i *punkten 3* till 2 kap. 4 och 5 §§ framgår att Polismyndigheten är personuppgiftsansvarig för behandlingen av personuppgifter i den forensiska verksamheten och att myndig-

heten är skyldig att utse personuppgiftsombud för denna behandling.

Genom hänvisningen i *punkten 4* till 2 kap. 6 § tydliggörs att vad som sägs där om tillsyn gäller även för den forensiska verksamheten.

Hänvisningen i *punkten 5* till 2 kap. 10 § innebär att samma grundläggande regler vid behandling av känsliga personuppgifter ska tillämpas i den forensiska verksamheten som i övrigt vid Polismyndigheten.

Vidare ska enligt *punkten 6* bestämmelsen i 2 kap. 11 § tillämpas i forensisk verksamhet. Den innebär att varje tjänstemans tillgång till uppgifter ska begränsas till vad han eller hon behöver för att fullgöra sina arbetsuppgifter.

Enligt *punkten 7* ska även bestämmelserna i 2 kap. 20 och 21 §§ om elektroniskt utlämnande tillämpas i den forensiska verksamheten. Det innebär bl.a. att direktåtkomst till uppgifter endast är tillåten i den utsträckning som framgår av lagen.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 4.4.5.

Sökning

5 § Vid sökning i personuppgifter får uppgifter som avslöjar ras, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening eller som rör hälsa eller sexualliv inte användas som sökbegrepp.

Paragrafen innehåller en sökbegränsning. Den har utformats efter mönster av 3 kap. 5 § första stycket.

Känsliga personuppgifter, varmed avses uppgifter som avslöjar ras, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller politisk övertygelse, medlemskap i fackförening eller som rör hälsa eller sexualliv, får enligt hänvisningen i 4 § till 2 kap. 10 § behandlas i vissa fall. Paragrafen föreskriver förbud att använda sådana uppgifter som sökbegrepp.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 4.4.6.

Bevarande

6 § Personuppgifter får inte bevaras i forensisk verksamhet under längre tid än vad som behövs för något eller några av ändamålen i 1 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om digital arkivering.

Paragrafen innehåller en generell bestämmelse om bevarande av personuppgifter i forensisk verksamhet. Den motsvarar 2 kap. 12 § första och tredje styckena.

I *första stycket* slås fast att uppgifter inte får bevaras i forensisk verksamhet under längre tid än vad som behövs för något eller några av ändamålen 1 §. Bevarande tillåts således med hänsyn till ett eller flera ändamål. Därigenom ges stöd för att bevara uppgifter inte bara för att handlägga ett visst undersökningsärende utan även exempelvis för forskning eller statistik. I 7 § regleras hur länge uppgifter längst får bevaras för behandling med stöd av 1 § första stycket 2.

I *andra stycket* informeras om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om digital arkivering.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 4.4.7.

7 § Personuppgifter som behandlas i forensisk verksamhet får inte behandlas för det ändamål som anges i 1 § första stycket 2 när det har förflutit fem år efter utgången av det kalenderår då ärendet där uppgifterna förekommer registrerades.

Paragrafen reglerar, tillsammans med 6 §, hur länge uppgifter längst får behandlas i den forensiska verksamheten.

Uppgifter får inte behandlas i forensisk verksamhet för att ta fram s.k. forensiska uppslag när det har förflutit fem år efter utgången av det kalenderår då ärendet där uppgifterna förekommer registrerades i verksamheten. Detta motsvarar i princip vad som gäller enligt 3 kap. 11 §.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 4.4.7.

Prover för DNA-analys

8 § Om det i samband med utredning av ett brott har tagits ett prov för DNA-analys, får provet inte användas för något annat ändamål än det som provet togs för.

Paragrafen, som har behandlats i avsnitt 4.4.3, reglerar hur ett prov som har tagits för DNA-analys får användas. Den motsvarar tidigare 4 kap. 8 §.

9 § Ett prov för DNA-analys som har tagits med stöd av 28 kap. rättegångsbalken, eller på begäran av en annan stat, ska förstöras senast sex månader efter det att provet togs.

Paragrafen, som har behandlats i avsnitt 4.4.3, reglerar när ett prov för DNA-analys senast ska förstöras. Den motsvarar tidigare 4 kap. 9 §.

6 kap.

1 § Personuppgifter får behandlas i Säkerhetspolisens brottsbekämpande verksamhet om det behövs för att

1. förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar

a) brott mot rikets säkerhet,

b) *terrorbrott, eller*

c) tryckfrihetsbrott och yttrandefrihetsbrott med rasistiska eller främlingsfientliga motiv,

2. utreda eller beivra sådana brott som avses i 1, eller, efter särskilt beslut, annat brott,

3. fullgöra uppgifter i samband med personskydd *av den centrala statsledningen och andra som regeringen eller Säkerhetspolisen bestämmer,*

4. fullgöra uppgifter enligt säkerhetsskyddslagen (1996:627),

5. fullgöra förpliktelser som följer av internationella åtaganden,

6. lämna tekniskt biträde till Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten eller Tullverket, *eller*

7. *fullgöra annan verksamhet som anges i lag eller förordning eller särskilt beslut av regeringen.*

Paragrafen reglerar för vilka primära ändamål Säkerhetspolisen får behandla personuppgifter i sin brottsbekämpande verksamhet.

I konsekvens med de ändringar som föreslås i prop. 2013/14:110 när det gäller beskrivningen av Säkerhetspolisens uppgifter i 3 §

polislagen (1984:387) har *punkten 1 b* ändrats så att de tidigare hänvisningarna till lagen (2003:148) om straff för terroristbrott och lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall i punkterna 1 b och c har ersatts med den samlande beteckningen terroristbrott. Till terroristbrott räknas även brott mot lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet. Någon ändring i sak är inte avsedd. Den tidigare punkten 1 d har fått beteckningen *punkten 1 c*.

Även *punkten 3* har ändrats i konsekvens med den ändring som föreslås i nyssnämnda proposition. Genom ett tillägg förtydligas att det är fråga om personskydd för den centrala statsledningen och andra som regeringen eller Säkerhetspolisen bestämmer.

Punkterna 5 och 6 har endast ändrats redaktionellt.

Punkten 7, som är ny, föreskriver att Säkerhetspolisen även i andra fall får behandla personuppgifter, om det krävs för att fullgöra annan verksamhet än som anges i punkterna 1–6 och det är fråga om uppgifter som anges i lag eller förordning eller i särskilda beslut av regeringen.

Punkterna 2 och 4 är oförändrade.

Ändringarna har behandlats i avsnitt 4.5

2 § Personuppgifter som behandlas enligt 1 § får även behandlas när det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i

1. brottsbekämpande verksamhet hos Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket,

2. en myndighets verksamhet, om informationen tillhandahålls inom ramen för myndighetsöverskridande samverkan mot brott,

3. Försvarsmaktens försvarsunderrättelseverksamhet och militära säkerhetstjänst, om det finns särskilda skäl att tillhandahålla informationen,

4. brottsbekämpande verksamhet hos utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation, *eller*

5. *om det enligt lag eller förordning åligger Säkerhetspolisen att bistå en myndighet med viss uppgift.*

Personuppgifter som behandlas enligt 1 § får även behandlas, om det är nödvändigt för att tillhandahålla information till riksdagen och regeringen samt, i den utsträckning skyldighet att lämna uppgifter följer av lag eller förordning, till andra.

Regeringen meddelar föreskrifter om att personuppgifter som behandlas enligt 1 § och som avser efterlysta personer och avlägsnanden ur

landet får behandlas för att tillhandahålla information till vissa särskilt angivna myndigheter.

I ett enskilt fall får personuppgifter som behandlas enligt 1 § även behandlas för att tillhandahålla information för något annat ändamål än de som anges i första–tredje styckena, under förutsättning att ändamålet inte är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in.

Paragrafen reglerar för vilka sekundära ändamål Säkerhetspolisen får behandla personuppgifter i sin brottsbekämpande verksamhet.

Första stycket punkterna 1 och 2 oförändrade.

Punkterna 3 och 4 har endast ändrats redaktionellt.

I *punkten 5*, som är ny, ges Säkerhetspolisen möjlighet att även behandla uppgifter om den enligt lag eller förordning har till uppgift att bistå en annan myndighet. Punkten har sin motsvarighet i 2 kap. 8 § punkten 6 a. Denna punkt täcker bl.a. den behandling som kan krävas för att Säkerhetspolisen ska kunna bistå Riksdagens ombudsmän eller Justitiekanslern med uppgifter när de uppträder som förundersökningsledare och åklagare, i den mån det inte är en behandling som faller in under 1 § punkten 2.

Andra–fjärde styckena är oförändrade.

Ändringen har behandlats i avsnitt 4.5.

4 § Följande bestämmelser i 2 kap. ska tillämpas vid behandling av personuppgifter hos Säkerhetspolisen:

1. 1 och 2 §§ om förhållandet till personuppgiftslagen (1998:204),
2. 3 § om *definitioner*,
3. 6 § om tillsyn,
4. 10 § om behandling av känsliga personuppgifter,
5. 11 § om tillgången till personuppgifter,
6. 14, 15 och 19 §§ om utlämnande av personuppgifter och uppgiftsskyldighet, och
7. 20 och 21 §§ om elektroniskt utlämnande av personuppgifter.

I paragrafen anges vilka bestämmelser i 2 kap. som ska tillämpas vid behandling av personuppgifter hos Säkerhetspolisen. Ändringen innebär att även definitionen av forensisk verksamhet i 2 kap. 3 § har gjorts tillämplig. Säkerhetspolisen har viss it-forensisk verksamhet men bestämmelserna i 5 kap. ska endast tillämpas i Polismyndighetens forensiska verksamhet. Säkerhetspolisens it-foren-

siska verksamhet regleras således i likhet med Säkerhetspolisens övriga personuppgiftsbehandling i förevarande kapitel.

Ändringen har behandlats i avsnitt 4.4.3.

6 § Personuppgifter får inte bevaras under längre tid än vad som behövs för något eller några av ändamålen i 1–3 §§.

I 7 och 12–14 §§ anges hur länge uppgifter som behandlas automatiserat längst får bevaras.

Regeringen *eller den myndighet som regeringen bestämmer* meddelar föreskrifter om digital arkivering.

Paragrafen innehåller en generell bestämmelse om längsta tid för bevarande av personuppgifter i Säkerhetspolisens verksamhet.

Första och andra styckena är oförändrade.

I *tredje stycket* informeras om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om digital arkivering.

Ändringen har behandlats i avsnitt 4.4.7.